

ÄÄNEKOSKI 2024

*Tarkasteltu. Opittu.
Valmiina rakentamaan huomista.*

Vuoden 2024 arviointikertomus
kaupunginvaltuustolle ja kaupunkilaisille

Tältä voi näyttää Äänekoski vuonna 2050 – nuorten rakentamana! Kuva: Minecraft Äänekoski 2050

Arviointikertomuksen kansikuva on tehty Minecraftissa osana Minecraft-Äänekoski 2050 -projektia, jossa nuoret pääsivät rakentamaan oman versionsa tulevaisuuden Äänekoskesta. Pelimaailmassa syntyi ideoita, jotka kuvastavat kestävästä kehityksestä, yhteisöllisyydestä ja nuorten unelmia kotikaupungista. Tämä on digitaalisesti rakennettua tulevaisuutta – nuorten silmin!

ÄÄNEKOSKI
Tulevaisuus asuu täällä

Äänekosken kaupunki Tarkastuslautakunta

SISÄLLYS

1	Puheenjohtajankatsaus.....	3
2	Tiivistelmä.....	4
3	Tarkastuslautakunnan arviointitoiminta.....	6
4	Sidonnaisuusrekisteri.....	8
5	Tarkastuslautakunnan väliarviointikysely kaupunginvaltuutetuille.....	9
6	Äänekosken kaupunkistrategia.....	10
7	Nuorisovaltuuston näkemykset arviointikertomukseen.....	13
8	Äänekosken vuoden 2024 saavutuksia.....	14
9	Tarkastuslautakunnan tilannekatsaus vuoteen 2024.....	13
10	Taloudellisten tavoitteiden toteuman arviointi.....	16
11	Kuntakonsernille asetettujen tavoitteiden toteutuminen ja konserniohjeistus.....	19
12	Henkilöstö.....	23
13	Toiminnallisten tavoitteiden toteutumisen arviointi.....	26
14	Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen arviointi.....	34
15	Sisäinen valvonta ja riskien hallinta.....	36
16	Korruption torjunnan merkitys kunnallisessa itsehallinnossa.....	37
17	Äänekosken kaupungin hyvinvointikertomus.....	39
18	Keski-Suomen hyvinvointialueen kuntakortti 2024.....	42
19	Keski-Suomen tarkastuslautakuntien yhteinen arviointi.....	44
20	Arviointien yhteenveto ja kehittämis ehdotukset.....	52
21	Vuoden 2023 sekä vuosien 2022 ja 2023 vastausten arviointi.....	53

LÄHTEET

LIITTEET

1 PUHEENJOHTAJAN KATSAUS

Vuosi 2024 oli Äänekoskelle muutosten, mahdollisuuksien – ja suunnanmuutoksen – vuosi. Elämme ajassa, jossa paikalliset ja kansalliset paineet limittyvät toisiinsa: väestörakenteen muutos, julkisen talouden kiristyminen, palvelujärjestelmän murros ja osallisuuden kaipuu haastavat meitä kaikkia. Samaan aikaan nämä haasteet ovat myös kutsu toimia rohkeammin, avoimemmin ja fiksummin.

Tarkastuslautakunta haluaa tämänkertaisessa arviointikertomuksessa nostaa katseen vuoden mittaiseen sykliin ja kysyä: rakennammeko kestävää tulevaisuutta? Siksi olemme korostaneet erityisesti niitä havaintoja, jotka liittyvät kaupungin pitkän aikavälin elinvoimaan, tasa-arvoon ja toimintakulttuuriin.

Tänä vuonna otimme uuden ja tärkeän askeleen: tarkastelimme kaupungin toiminnan avoimuutta ja läpinäkyvyyttä myös korruption ennaltaehkäisyn näkökulmasta. Vaikka Äänekoski ei ole korruption keskiössä, juuri siksi meidän on oltava etulinjassa vahvistamassa rakenteita, jotka estävät epäasiallisen vaikuttamisen, turvaavat oikeudenmukaisen päätöksenteon ja vahvistavat kuntalaisten luottamusta.

Arviointityöhön on osallistunut laaja joukko viranhaltijoita, asiantuntijoita, konserniyhtiöiden edustajia ja erityisesti nuoria. Heidän äänensä, näkemyksensä ja kysymyksensä ovat olleet korvaamaton osa tätä prosessia.

Erityisesti haluamme kiittää valtuutettuja, jotka osallistuivat väliarviointikyselyyn. Kysely antoi meille ainutlaatuisen näkymän päätöksenteon arkeen – siihen, miten strategiset tavoitteet jalkautuvat, missä ne vielä kaipaavat selkeyttämistä ja miten valtuutetut itse kokevat roolinsa muutoksentekijöinä. Tulokset olivat arvokas työkalu paitsi arviointikertomukseen, myös koko kaupungin kehittämisprosessiin. Kyselyn avulla näkyväksi tuli sekä onnistumisia että konkreettisia kohtia, joissa strateginen ohjaus kaipaa vahvistamista.

Kertomuksen lopussa esitämme kaupunginhallitukselle joukon kysymyksiä, jotka eivät ole vain arvioinnin teknisiä huomioita – vaan kutsu yhteiseen keskusteluun. Uskomme, että uudistuminen ei synny yksittäisistä ratkaisuista, vaan kyvystä oppia yhdessä.

Kiitän tarkastuslautakunnan jäseniä rakentavasta yhteistyöstä, kaupungin työntekijöitä sitoutuneesta arjen tekemisestä ja kaikkia yhteistyökumppaneita avoimesta vuoropuhelusta. Arvioinnin suurin voima ei ole yksin siinä, mitä tiedämme – vaan siinä, mitä olemme valmiita muuttamaan.

Yhdessä rakennamme Äänekoskesta vahvemman, reilumman ja tulevaisuuteen katsovan kaupungin.

Leila Lindell
Tarkastus-
lautakunnan

2 TIIVISTELMÄ

Vuosi 2024 oli Äänekoskelle merkittävä murrosvuosi, jota värittivät taloudellinen epävarmuus, valtakunnalliset uudistukset ja paikalliset rakenteelliset haasteet. Tarkastuslautakunnan arvion mukaan kaupungin toiminta oli kokonaisuudessaan pääosin tuloksellista, mutta erityisesti väestön

ikäntymiseen, henkilöstön saatavuuteen, investointien rahoitukseen ja elinvoiman turvaamiseen liittyi keskeisiä kehittämistarpeita.

Arviointityössä korostui tarve vahvistaa strategian käytännön toteutusta, tiedolla johtamista sekä poikkihallinnollista yhteistyötä. Vuoden aikana toteutettu valtuutettujen väliarviointi osoitti, että kaupungin strategiset tavoitteet koetaan oikeansuuntaisiksi, mutta niiden konkretia, mittareiden määrittäminen ja ohjausvoima vaativat kehittämistä. Osallistumisen ja vuorovaikutuksen

vahvistaminen – erityisesti nuorten ja kuntalaisten suuntaan – nousi kyselyn kautta tärkeäksi kehittämisteemaksi.

Kaupungin talous oli ylijäämäinen ja investointikyky säilyi, mutta valtionosuuksien vähentyminen ja konsernitason heikko omavaraisuus muodostavat merkittäviä riskejä. Henkilöstön työhyvinvoinnissa tapahtui myönteistä kehitystä, mutta samanaikaisesti rekrytointihaasteet ja esihenkilötyön kuormitus edellyttävät pitkäjänteistä henkilöstöjohtamista. Konserniyhtiöistä valtaosa saavutti tavoitteensa, mutta erityisesti Proavera Oy:n taloustilanne edellyttää toimia ja konserniohjauksen selkeyttämistä.

Nuorisovaltuusto osallistui myös arviointityöhön ja toi esiin konkreettisia kehitysehdotuksia muun muassa kulttuuripalveluihin, ruokahävikkiin ja ilmastotoimiin liittyen. HYTE-kerroinperusteisen hyvinvointityön kehittämisessä on edistytty rakenteellisesti, mutta väestön – etenkin nuorten –

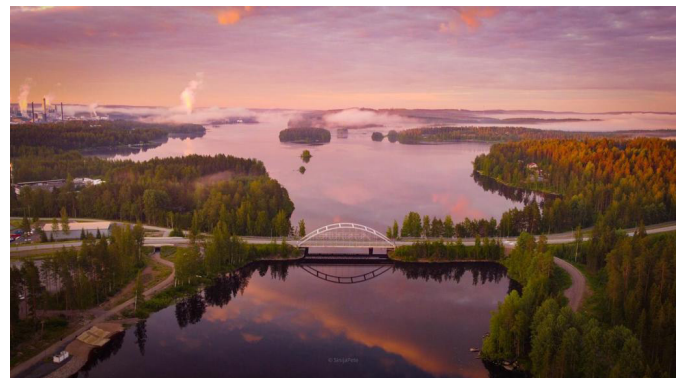
hyvinvointimittarit osoittavat, että vaikutusten parantamiseen tarvitaan lisäpanostuksia.

TE2025-uudistukseen valmistautuminen on

TE2025-uudistukseen valmistautuminen on käynnistynyt hallitusti Äänekosken toimiessa vastuukuntana 13 kunnan alueella. Korruption torjunta oli mukana arvioinnissa ensimmäistä kertaa, ja vaikka riskejä ei ha-vaittu, avoimuuden ja ohjeistuksen kehittäminen on jatkossakin tärkeää.

Keskeiset huomiot:

- Kaupungin toiminta on ollut pääosin tuloksellista, mutta strategisten tavoitteiden vaikutavuus vaatii vahvistamista.
- Tiedolla johtamisen ja strategisten mittarien kehittäminen on keskeistä tavoitteiden seuramisessa.
- Talous on ylijäämäinen, mutta konsernitason velkaantuneisuus ja heikko omavaraisuus muodostavat riskejä.
- Henkilöstön työhyvinvointi on parantunut, mutta rekrytointi ja johtamisen kuormittavuus vaativat huomiota.
- Nuoret ja valtuutetut toivovat vahvempaa osallistamista, erityisesti päätöksenteon alkuvaiheessa.
- Hyvinvoinnin edistämisen rakenteet ovat kehittyneet, mutta erityisesti nuorten edelleen heikentynyt tilanne edellyttää pikaisia toimia.
- Konserniyhtiöiden ohjaukseen ja talouden tervehdyttämiseen tulee kiinnittää huomiota.
- TE-palveluiden siirto kunnille on alkanut hallitusti, mutta palveluiden yhdenvertaisuus ja vaikuttavuus on turvattava.
- Korruption torjunnan näkökulmasta avoimuuden rakenteet ja ohjeistukset vaativat jatkuvaa kehittämistä.

Tarkastuslautakunnan suositukset

1. Vahvistetaan konserniohjausta ja päivitetään omistajastrategia.
2. Selkeytetään strategisia tavoitteita ja mittareita, jotta ne tukevat paremmin käytännön johtamista ja arviointia.
3. Lisätään osallistamista ja vuoropuhelua, erityisesti nuorten ja kuntalaisten kanssa.
4. Turvataan investointikyky ja palvelujen saatavuus pitkällä aikavälillä muuttuvassa taloustilanteessa.
5. Panostetaan henkilöstöjohtamiseen, osaamisen siirtoon ja rekrytoinnin vetovoimaisuuteen.
6. Hyödynnetään HYTE-kerrointa entistä systemaattisemmin hyvinvoinnin edistämisen suunnittelussa ja seurannassa.

Arvioinnissa esille nousseet kehittämiskohteet ja niiden priorisointi

Tarkastuslautakunta on vuoden 2024 arviointityön perusteella koonnut keskeiset kehittämiskohteet, jotka edellyttävät kaupungin toimenpiteitä lähivuosina. Taulukossa esitetään kohteiden arvioitu prioriteetti sekä tunnistetut tavoitteet tai haasteet.

Kehittämiskohde	Prioriteetti	Keskeinen tavoite tai haaste
Konsernitalouden vakauttaminen	Korkea	Omavaraisuusasteen nostaminen, velkaantuneisuuden hallinta
Väestökehityksen ja elinvoiman kääntäminen	Korkea	Nuorten poismuuton ehkäisy, koulutustason nostaminen
Henkilöstöresurssien turvaaminen	Korkea	Rekrytointihaasteet, esihenkilötyön tukeminen
Strategisten tavoitteiden konkretisointi ja mittarointi	Korkea	Tuloskorttien mittarit vaikuttavammiksi
Nuorten hyvinvointi ja osallisuus	Korkea	HYTE-tulosindikaattorien parantaminen, nuvan ehdotusten huomioiminen
Konserniohjauksen ja omistajastrategian päivittäminen	Keskipitkä	Strategialähtöinen ohjaus ja mittarointi konserniyhtiöille
Kaupunkirakenteen ja infran kehittäminen	Keskipitkä	Henkilöstöresurssien turvaaminen, korjausvelan hallinta
Työllisyyspalveluiden vaikuttavuus	Keskipitkä	Työllisyysalueen johtaminen, kuntouttavan työtoiminnan parantaminen
Korruptiontorjunnan rakenteiden vahvistaminen	Matala	Prosessikaavio ja vastuunjako, riippumattoman tarkastuksen mahdollisuus
Liikuntaneuvonnan ja järjestöyhteistyön vahvistaminen	Matala	Palvelujen yhdenvertaisuus, avustusten vaikuttavuuden arviointi
Osallistavan budjetoinnin laajentaminen	Matala	Nuorilta aikuisväestölle ja kyläalueille

Tarkastuslautakunta suosittelee, että kaupungin johto huomioi nämä kehittämiskohteet tulevien vuosien toiminnan ja talouden suunnittelussa sekä strategian toimeenpanossa.

Yhteenveto

Arviointikertomus 2024 tarjoaa kokonaiskuvan Äänekosken kaupungin tämänhetkisestä tilasta ja tulevista kehittämistarpeista. Kaupungin toiminta on ollut monella mittarilla onnistunutta, mutta edessä olevat väestölliset, taloudelliset ja rakenteelliset haasteet vaativat entistä tarkempaa ohjausta, yhteistyötä ja uudistumiskykyä.

Tarkastuslautakunta suosittaa valtuustoa ja kaupunginhallitusta käyttämään kertomusta strategisen suunnittelun ja päätöksenteon tukena. Yhteistyöllä ja avoimuudella voidaan rakentaa vahvempi ja kestävämpi Äänekoski.

3 TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTITOIMINTA

3.1. Lautakunnan toiminta

Äänekosken valtuusto asetti 12.06.2023 § 35 tarkastuslautakunnan vuosien 2023 - 2025 hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten kuntalain 121 §:n perusteella. Lautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan jäseniksi ja näille henkilökohtaisiksi varajäseniksi valtuusto valitsi:

Jäsenet	Henkilökohtaiset varajäsenet
Leila Lindell, puheenjohtaja	Paula Maukonen 11.11.2024 asti, Henna Penttinen 11.11.2024 alkaen
Olli Jämsén, varapuheenjohtaja	Martti Isoviita
Simo Holopainen	Arvo Oranen
Marko Lax	Jarmo Aho
Hannu Penttinen	Päivi Heikkinen
Tuula Pölkki	Erkki Vilén
Ville Rantanen	Erkki Pönkänen
Marjo Rautiainen	Marja Kolari
Sinikka Rautiainen	Michelle Seppälä

Lautakunnan puheenjohtajana toimii Leila Lindell, varapuheenjohtajana Olli Jämsén, lautakunnan sihteerinä Päivi Varis BDO Oy:stä. Teknisenä sihteerinä toimi hallintosihtööri Tuula Ruuska.

Valtuusto on 22.2.2021, § 6, valinnut kuntalain 122 §:n mukaiseksi tilintarkastusyhteisöksi toimikaudeksi 2021–2024 BDO Auditor Oy:n Oy:n, joka on nimennyt vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi JHT, HT Minna Ainasvuoren 22.9.2023 asti ja JHT, HT Joni Mäkitalon 22.9.2023 alkaen.

Tilintarkastaja on raportoinut suorittamistaan tarkastuksista tarkastuslautakunnalle ja antanut kuntalain 125 §:n mukaisen tilintarkastuskertomuksen. Tilintarkastuskertomus on ollut lautakunnan käytössä tätä arviointikertomusta laadittaessa. Konserniyhtiöiden vastuullisina tilintarkastajina ovat toimineet KHT, HT Marko Tiilikainen ja HT Tuomo Sirviö BDO Oy:stä.

3.2. Lautakunnan työskentely

Lautakunta on kokoontunut kauden aikana yhteensä 10 kertaa. Lautakunta on tutustunut ennalta laaditun arviointisuunnitelman mukaisesti eri toimialoihin haastattelemalla johtavia luottamushenkilöitä ja viranhaltijoita. Haastattelut ovat myös vastanneet kirjalliseen ennakokyselyyn. Kuluneena vuonna lautakunnan työskentely painottui uuden kaupunkistrategian tilannekuvaan koko kaupunkikonsernin näkökulmasta.

Lautakunnan jäsenten esteellisyys on käsitelty ja ne on kuvattu liitteessä 1. Tarkastuslautakunnan jäsenet eivät osallistuneet vuoden 2024 arviointiin siltä osin kuin he olivat esteellisiä.

Tarkastuslautakunnan tehtävä perustuu kuntalaan ja kaupungin hallintosäätöön. Tarkastuslautakunnan tehtävä on arvioida, miten valtuuston tilikaudelle asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Tämän lisäksi tehtävänä on kiinnittää huomiota toiminnan, toimintatapojen ja palvelujen järjestämisen tarkoituksenmukaisuuteen sekä arvioida toimintaa ja sen vaikuttavuutta suhteessa kustannuksiin. Näiden tehtävien lisäksi tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu arvioida HYTE-kertoimen hyvinvointi- ja terveysindikaattorin kriteereitä sekä kunnassa asetettujen hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutumista. Tarkastuslautakunta perustaa arviointinsa henkilöiden kuulemisten lisäksi tilinpäätökseen, talousarvioon ja toimialoilta kerättyihin arviointilomakkeisiin, sekä niihin havaintoihin, jotka se on itse todennut tai saanut tietoonsa.

Tarkastuslautakunta esittää arviointikertomuksessa asioita, joita se painottaa ja joihin se on toimintavuoden aikana yksityiskohtaisemmin tutustunut.

Tarkastuslautakunta antaa myös suosituksia toiminnan kehittämisestä. Tarkastuslautakunta tiedostaa, että toiminnan johtaminen ja päätöksenteko kuuluu kaupunginhallitukselle.

Lautakunnan kuultavina olleet tahot ja henkilöt (ja tutustumiskäynnit):

- Tilintarkastajan tarkastussuunnitelma tilikaudelle 2024, tilintarkastaja Joni Mäkitalo
- Vuoden 2023 arviointikertomuksen käsittelytilanne, hallintojohtaja Aleks Heikkilä
- Opetus- ja kasvatustoimialan ajankohtaiset asiat, opetus- ja kasvatusjohtaja Niina Rautanen
- Tutustumiskäynti Piilolan päiväkotia
- Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen valmistelun tilanne, projektinjohtaja Riikka Hytönen
- Talousarviokokonaisuus ja valtuuston asettamat vuositavoitteet, talousjohtaja Tapani Hämäläinen
- Henkilöstöryhmien edustajien kuuleminen, luottamusmiehet Eija Kajakulma (JHL), Tanja Tuominen (Super), Mirja Hallikainen (JUKO) ja Petri Varis (JYTY)
- Tilikauden 2025 päävastuullisen tilintarkastajan esittäytyminen, vuoden 2025 päävastuullinen tilintarkastaja Elina Pesonen (JHT, KHT) ja tilintarkastaja Rami Ojas tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab
- Kaupungin talouden tilanne ja muutokset vuodenvaihteessa 2024/2025, talousjohtaja Tapani Hämäläinen
- Yrittäjyyskasvatus, lukion opettaja Mika Matilainen
- Hallituksen vastaukset vuoden 2023 arviointisuunnitelmaan, hallintojohtaja Aleks Heikkilä
- Ympäristölautakunta, ympäristöpäällikkö Hanna Ahonen, ympäristölautakunnan puheenjohtaja Kimmo Tuikka ja tekninen johtaja Tommi Rautjärvi
- Talouskatsaus 2024 ja talousarvio 2025, talousjohtaja Tapani Hämäläinen
- Äänekosken Energia Oy, toimitusjohtaja Maarit Herranen, hallituksen puheenjohtaja Marko Tuhkanen, varapuheenjohtaja Leila Lindell ja hallituksen jäsen Simo Holopainen
- Kaupunkirakennelautakunta, kaupunkirakennepäällikkö Erika Räihä, lautakunnan puheenjohtaja Petri Leppänen ja varapuheenjohtaja Marjatta Huhta ja rakennuttaja Jukka Karppinen

- Kulttuuri- ja liikuntalautakunta, vs. kulttuuri- ja liikuntajohtaja Jukka-Pekka Pohjolainen
- Ääneseudun Asunnot Oy, toimitusjohtaja Mika Karvonen ja hallituksen puheenjohtaja Anniina Oja-järvi ja varapuheenjohtaja Anna-Riitta Penttinen
- Proavera Oy, toimitusjohtaja Antti Virmanen ja hallituksen puheenjohtaja Matti Virtanen
- Äänekosken Kiinteistöhoito Oy, toimitusjohtaja Antti Virmanen ja hallituksen puheenjohtaja Lauri Lax
- Hyvinvointikertomus 2024, hyvinvointikoordinaattori Päivi Kivelä ja opetus- ja kasvatustoimittaja Niina Rautanen
- Työturvallisuus Äänekosken kaupungilla, työsuojelupäällikkö Hanna Gore ja työsuojeluvaltuutettu Kari Marjo
- Henkilöstötilinpäätös 2024; Henkilöstöjohtaja Hanna Gore, pääluottamusmiehet Eija Kajakulma (JHL), Mirja Hallikainen (JUKO), Tanja Tuominen (SUPER) ja Petri Varis (JYTY)
- Nuorisovaltuuston kuuleminen, puheenjohtaja Joonas Laitinen, varapuheenjohtaja Samu Rantanen ja nuorisovaltuuston jäsen Sonja Rauhalainen
- Tutustuminen Äänekosken kulttuurihistoriallisen museon työmaalle, vs. kulttuuri- ja liikuntajohtaja Jukka-Pekka Pohjolainen ja museoamnuenssi Tapani Pentikäinen
- Tilinpäätöksen 2024 esittely, talousjohtaja Tapani Hämäläinen
- Tilintarkastajan loppuraportti tilikaudesta 2024, tilintarkastaja Joni Mäkitalo
- Piilolan päiväkodista pkjohtaja Marika Vuorinen ja varhaiskasvatuksen opettaja Heli Hänninen.

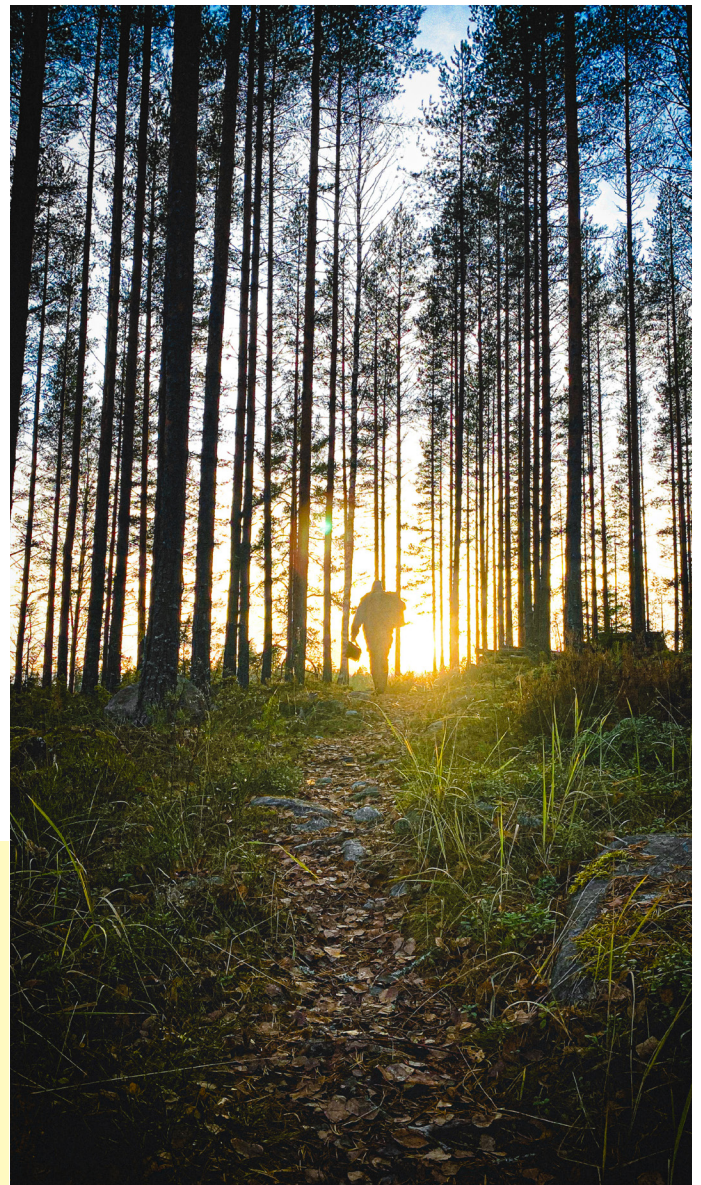
Tarkastuslautakunnan huomiot:

Tarkastuslautakunta on ollut tyytyväinen kuulemiinsa esityksiin. Alustukset sekä ennakkokyselyjen vastaukset ovat olleet valaisevia ja antaneet selkeän kuvan ja tärkeää tietoa toiminnasta arvioinnin pohjaksi.

4 SIDONNAISUUSREKISTERI

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on valvoa sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi. Vuoden 2015 kuntalain (410/2015) hallintoa ja johtamista koskevat säännökset tulivat voimaan 1.6.2017 lukien. Kuntalain 121 1 §:n ja 84 §:ssä 5 kohdan mukaan tarkastuslautakunta valvoo sidonnaisuusrekisterin oikeellisuutta.

Tarkastuslautakunta käsitteli ja hyväksyi kaikki Äänekosken kaupungille toimitetut sidonnaisuusilmoitukset ja päätti toimittaa ne valtuustolle tiedoksi.

5 TARKASTUSLAUTAKUNNAN VÄLIARVIOINTIKYSELY KAUPUNGINVALTUUTETUILLE

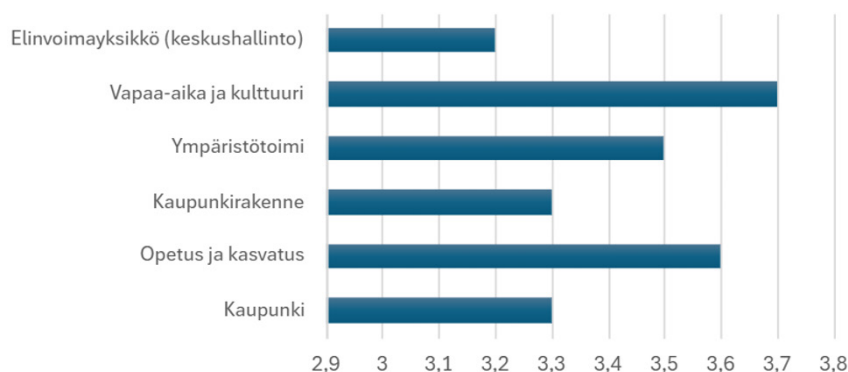
Tarkastuslautakunta toteutti syksyllä 2024 väliarvioinnin kaupunginvaltuutetuille. Kyselyn tavoitteena oli saada valtuutettujen näkemyksiä eri toimialojen strategisten tavoitteiden toteuttamiskelpoisuudesta, ajantasaisuudesta ja kehittämistarpeista. Kysely tukee tarkastuslautakunnan arviointisuunnitelman kohdentamista ja kaupunkistrategian seurannan kehittämistä.

Vastausprosentti kyselyyn oli 53,5 % ja 23 valtuutetuista vastasi kyselyyn.

Yhteenveto vastauksista

Valtuutetut arvioivat toimialakohtaisia tavoitteita asteikolla 1–5, jossa 1 tarkoittaa heikkoa ja 5 erinomaista. Arvioiden perusteella toimialojen tavoitteet koetaan pääosin strategiaa tukeviksi, mutta niiden selkeydessä ja konkreettisuudessa on kehitettävää.

Miten valtuutetut kokevat toimialan (keskiarvo 1 -5)

Kehittämisehdotukset toimialoittain

Kasvun ja oppimisen toimiala (3,6)

- Tavoitteiden koettiin olevan strategiaa tukevia, mutta osa tavoitteista kaipasi konkreettisempaa linkkiä arjen koulutus- ja kasvatustyöhön.
- Ehdotettiin parempaa mittarointia ja yhteyden vahvistamista oppimistuloksiin sekä nuorten hyvinvointiin.

Vapaa-aika ja kulttuuri (3,7)

- Arvioitiin toiminnan olevan vireää ja strategiaa tukevaa.
- Kehittämiskohteina esiin nousivat kulttuuripalvelujen tasapuolinen saavutettavuus sekä vuoropuhelun lisääminen kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Ympäristötoimi (3,5)

- Tavoitteet nähtiin ajankohtaisina ja tärkeinä.
- Toivottiin käytännönläheisempää otetta ympäristötavoitteiden toteuttamiseen ja mittareita, joilla voidaan seurata ilmasto- ja luonnonmonimuotoisuustyön edistymistä.

Kaupunkirakenne (3,3)

- Koettiin, että tavoitteet ovat sinänsä linjassa strategian kanssa, mutta toteutus jää ajoittain irralliseksi.
- Esitettiin tarpeita asumisen ja liikkumisen yhdistämiseen, palveluverkon jatkuvaan tarkasteluun sekä osallistavan suunnittelun vahvistamiseen.

Elinvoimayksikkö (3,2)

- Arvioitiin, että tavoitteet kaipaavat selkeyttämistä ja parempaa konkretiaa.
- Esitettiin toiveita elinvoimatyön vaikuttavuuden paremmasta mittaamisesta ja elinkeinoelämän tarpeiden huomioimisesta.

Koko kaupungin tulostulokortti (3,3)

- Strategian toteutumista kuvaavat tavoitteet ovat monelta osin oikean suuntaisia.
- Kriittisiä havaintoja tuli tavoitteiden epätasaisesta toteutumisesta ja siitä, että osaa tavoitteista ei koeta ohjaavina tai vaikuttavina.

Yleisiä kehittämisteemoja vastauksista

- Tavoitteet tarvitsevat konkretiaa ja selkeyttä – niiden pitäisi ohjata päätöksentekoa ja arjen toimintaa selvemmin.
- Mittarit ja vaikuttavuuden arviointi kaipaavat kehittämistä: mitataan asioita, mutta ei aina tiedetä, mitä niillä tehdään.
- Osallistavuuden lisääminen – erityisesti nuorten ja kuntalaisten näkemyksiä pitäisi hyödyntää enemmän.
- Tiedonkulku ja strateginen vuoropuhelu päätöksentekijöiden ja viranhaltijoiden välillä vaatii vahvistamista.

Tarkastuslautakunnan huomiot

Väliarviointi vahvisti käsitystä siitä, että strategiset tavoitteet tarvitsevat säännöllistä päivittämistä ja konkretisointia. Tarkastuslautakunta hyödyntää tuloksia vuoden 2024 arviointikertomuksen viimeistelyssä sekä suuntaa arviointityötään niihin kokonaisuuksiin, joissa valtuutettujen mukaan on eniten kehittämistarpeita.

6 ÄÄNEKOSKEN KAUPUNKISTRATEGIA

Äänekosken kaupunkistrategia, eli Äänekoski-ilmiö, ulottuu vuoteen 2028 ja tähtää korkealle – kyse ei ole vain strategiasta, vaan yhteisestä tekemisestä. Strategiaa toteutetaan avoimesti ja yhdessä asukkaiden kanssa. Kaikki ovat tervetulleita mukaan rakentamaan hyvää elämää, kestävää ympäristöä ja vaikuttavia elinkeinoja, jotka ovat osallistavan strategian kolme päätavoitetta.

Asukkaille, yhdistyksille ja yrityksille järjestetään säännöllisesti erilaisia osallistavia tilaisuuksia, tapahtumia, foorumeita ja kyselyjä. Kaupunkistrategiaa täydentämään ja strategian toteuttamiseksi laaditaan erilliset strategian toimeenpano-ohjelmat.

Äänekosken strategian toimeenpano-ohjelmat vuosille 2022–2028 kattavat keskeiset kehittämismisalueet:

elinkeino- ja kilpailukyky, kaupunkirakenne, opetus ja kasvatus, työllisyys sekä ympäristö. Lisäksi kulttuuri- ja liikuntaohjelma on laadittu kaudelle 2022–2024.

Strategian toteutus perustuu osallistavaan ja avoimeen hallintoon, jossa kaikki kuntalaiset kutsutaan mukaan. Toteutusta seurataan ja tehdään näkyväksi Ilmiö-sivustoilla sekä sosiaalisessa mediassa tunnisteilla #Aanekoskillmio ja #IlmiöTeko.

Strategian edistymistä mitataan ilmiömittarilla, joka perustuu kaupungin keskeisiin tunnuslukuihin (esim. talousarvio, työllisyys, koulutustaso, ilmanlaatu) ja asukkaiden vastauksiin kuukausittaisissa kyselyissä. Jokaisella asukkaalla on mahdollisuus vaikuttaa mittarin tuloksiin osallistumalla kyselyihin.

ÄÄNE-20
KOSKI 28

ÄÄNEKOSKEN STRATEGIA

Ilmiömäinen

**ÄÄNE-20
KOSKI 28**

Ilmiön ulottuvuudet ja tavoitteet

HYVÄ ELÄMÄ

Tavoitteena on, että meillä asuu Suomen tyytyväisimmät ihmiset.

KESTÄVÄ YMPÄRISTÖ

Tavoitteena on olla hiilineutraali kaupunki vuonna 2030.

VAIKUTTAVAT ELINKEINOT

Tavoitteena on, että meistä tulee Suomen tuottavin ja vaikuttavin kaupunki asukasmäärään suhteutettuna.

Äänekosken strategia kurkottaa vuoteen 2028. Me tähtäämme korkealle, emmekä tyydy puhumaan pelkästä strategiasta. Me luomme Äänekoski-ilmiötä.

ÄÄNEKOSKEN AKTIVOIVAT ARVOT

Olemme tasapuolisia ja oikeudenmukaisia. Toimimme kestävästi. Haemme aktiivisesti uusia ja innovatiivisia ratkaisuja.

VISIO 2028

Luomme ilmiötä, joka perustuu eri toimijoiden väliseen osallistavaan yhteistyöhön ja näyttää mallia muulle Suomelle. Ilmiön luomme asenteella: kokeilemme rohkeasti uutta, emmekä pelkää erottua joukosta.

MISSIO 2028

Muodostamme alueen yritysten, yhteisöjen ja julkisten toimijoiden kanssa hyvän elämän alustan ja turvaverkon.

360°

6.1 Kaupunkistrategian arvojen toteutuminen

Tarkastuslautakunta arvioi uuden Äänekoski-ilmiö strategian arvojen toteutumista ennakkokyselyin operatiiviselle johdolle ja toimialoille sekä konserniyhtiöille.

OLEMME TASAPUOLISIA JA OIKEUDENMUKAISIA

Arvo toteutuu pääsääntöisesti konkreettisesti toimielinten päätöksenteossa ja viranhaltijapäätöksissä. Valmistelussa tehdään aina selvitykset, arvioinnit ja taustoitukset huolellisesti.

Vaikutusten ennakkoarvioinnissa otettiin käyttöön syksyllä 2024 lomake, mikä madaltaa kynystä käyttää ennakkoarviointeja päätösesitysten valmistelussa.

TOIMIMME KESTÄVÄSTI

Äänekosken kaupunki on kirjannut kestävää ympäristöä tukevat tavoitteet strategiaan. Kestävä ympäristö on yksi strategian kolmesta pääulottuvuudesta, jonka tavoitteena on hiilineutraalius vuonna 2030 ja huomioida kestävä kehitys kaikissa toiminnoissa.

Missä onnistuttu?

- Äänekosken kaupunki on kirjannut kestävä ympäristöä tukevat tavoitteet kaupunkistrategiaan: Kestävä ympäristö on yksi strategian kolmesta pääulottuvuudesta, jonka tavoitteena on hiilineutraalius vuonna 2030 ja huomioida kestävä kehitys kaikissa toiminnoissa. Aihepiiriä on jalkautettu erityisesti ympäristö- ja ilmasto-ohjelman ja kaupunkirakenneohjelman avulla, mutta myös kaupunkiorganisaation eri toimialojen oman aktiivisuuden ansiosta.
- Vuosi 2024 oli Äänekoskella kestävä liikuttamisen teemavuosi. Ympäristötoimelta valmistui vähäpäästöisiin polttoaineiden käyttötarpeisiin liittyvä selvitys, joka oli suunnattu erityisesti alueella toimiviin raskasta logistiikkaa käyttäviin yrityksiin. Kaupunkirakenne sai valmiiksi kävelyn ja pyöräilyn kehittämissuunnitelmaan, jonka avulla kävelyä ja pyöräilyä kulkutapana pyritään edistämään tulevina vuosina suunnitellusti. Vuoden aikana viestittiin aktiivisesti kestävästä liikkumisesta myös asukkaille.

- Ruokapalvelut hankkivat yhtenäiskouluihin ja lukioon hävikkiväät, joilla pyritään vähentämään hävikkiruuan määrää. Lisäksi ylijäänyttä kouluruokaa on jaettu alueen yhdistyksien kanssa yhteistyössä sitä tarvitseville.
- Uusiutuvan energian strategia valmistui vuonna 2024. Strategian laadintavaiheessa järjestettiin päättäjille aiheesta iltakoulu, johon oli kutsuttu alan asiantuntijoita puhumaan.

Missä kehittämistä

- Ilmastomuutokseen sopeutuminen tulisi ottaa vahvemmin huomioon eri toiminnoissa, mm. sateiden lisääntyessä ja routaisen ajanjakson lyhentyessä hulevesien käsittelyiden tehostamisessa. Vuonna 2025 laadittavaan pohjavesialueiden suojelusuunnitelman päivittämiseen tämä on yksi huomioitava riskitekijä. Samoin Suolahden hulevesisuunnitelmassa, jota aloitetaan laatimaan vuonna 2025.
- Luonnon monimuotoisuuden lisääminen kaupungin toiminnoissa mm. viheralueiden hoito ja tärkeiden elinpiirien vaaliminen myös kaupunkiympäristössä.
- Kierrätysasteessa ei olla päästy tavoitteeseen, joten sen osalta tarvitaan lisää toimia.
- Ilmasto- ja ympäristötyö vaatii jatkuvaa kehittämistä ja asioihin paneutumista. Resurssien riittävä varaaminen on tärkeää.
- Kiertotaloustoimien edelleen kehittäminen ja toimien systematisointi kaupungin omissa toiminnoissa.
- Luonnon monimuotoisuuden parantaminen ja huomioiminen omassa maankäytössä ja muissa toiminnoissa, esim. hulevesiratkaisut ja metsien hoito.
- Ilmastomuutoksen sopeuttamistoimet otettava huomioon kaikissa toiminnoissa.

Ilmiömäinen
ÄÄNEKOSKI
2028

Missä riskit?

- Resursseja ei varata riittävästi, toimiin ei sitouduta.
- Päästövähennystavoitteisiin ei päästä elleivät toimet ole riittäviä.
- Henkilöresurssit ja budjetti ympäristö- ja ilmastotyön tekemiseen eivät ole riittäviä, vaan tavoitteista joudutaan tinkimään niiden toteutamisessa.
- Ympäristö- ja ilmastotyön edistämistä ei arvosteta tarpeeksi korkealle ja riskinä on resurssien sekä motivaation väheneminen.
- Ruokapalvelut hankkivat yhtenäiskouluihin ja lukioon hävikkivä- at, joilla pyritään vähentämään hävikkiruuan määrää. Lisäksi ylijäänyttä kouluruokaa on jaettu alueen yhdistyksien kanssa yhteistyössä sitä tarvitseville.
- Uusiutuvan energian strategia valmistui vuonna 2024. Strategian laadintavaiheessa järjestettiin päättäjille aiheesta iltakoulu, johon oli kutsuttu alan asiantuntijoita puhumaan.

HAEMME AKTIIVISESTI UUSIA JA INNOVATIIVISIA RATKAISUJA

Missä on onnistuttu?

- Mm. purkujätteiden kierrätys ja uusiokäyttö, purkumateriaaliselvitys.
- Ennakkovaikutusten arviointi -lomake, tonttien esirakentaminen, työllisyysalueen lähipalvelumalli.
- Äänekoski-ilmiö.

Missä kehittämistä?

- Prosessien hiominen, kaupungilla on rajalliset suunnittelu- ja kehittämisresurssit.
- Äänekoskelle muuton edistämiseksi tulisi hyödyntää rantatonttien kaavoitusta ja/tai esirakentamista houkutustekijäksi.
- Tekoälyn hyödyntäminen esim. toimistotyön/raportoinnin helpottamiseksi. Tässä kannattaa kuitenkin edetä varovaisuuden periaatteita noudattaen.

Missä riskit?

- Resurssien rajallisuus (henkilöstö, raha, ajankäyttö).
- Tulokorttien mittarit eivät ehkä mittaa parhaiten tavoin strategian toteutumista, esimerkiksi tasapuolisuutta ja oikeudenmukaisuutta. Tulokorttien mittareiden seuraamista tulisi lisätä.

- Asukastyytyväisyyskyselyn roolia tulisi lisätä.
- Riskinä voi olla esimerkiksi, että osallistamisessa mennään liian pitkälle. Päätöksentekovastuu on kuitenkin toimielimillä ja viranhaltijoilla.

Miten strategiaan kirjattu tavoite toteutuu, että olemme Suomen tuottavin ja vaikuttavin kaupunki asukasmäärään suhteutettuna?

Missä onnistuttu?

- Äänekosken BKT/asukas on yksi Suomen korkeimmista. Yrittäjyyskasvatus opetus- ja kasvatustoimialalla. Suurteollisuus on investoinut Äänekoskelle ja näyttäisi investoivan myös tulevaisuudessa.
- Työllisyysalueen toiminta on lähtenyt suunnitellusti käyntiin.

Missä kehittämistä?

- Varmistetaan suurteollisuuden investointi- ja kehittymismahdollisuudet Äänekoskella.

Missä riskit?

- Investointitukialuemuääritys on tällä hetkellä meille epäedullinen. Olemme tasolla 3 (alhaisin taso). Tämä saattaa vaikuttaa teollisuuden sijoitautumispäätöksiin.
- Isot infrahankkeet eivät toteudu suunnitellusti (mm. 4-tie).
- Jokin suuri teollinen toimija poistuu paikakunnalta.

7 NUORISOVALTUUSTON NÄKEMYKSET ARVIOINTI-KERTOMUKSEEN

Nuorisovaltuuston edustajat olivat tarkastuslautakunnan kokouksessa esittämässä näkemyksiään siitä, ovatko Äänekosken kaupungin kaupunkistrategian mukaiset toimialojen tavoitteet nuorisovaltuuston mielestä strategian toteuttamista edistäviä ja ajantasaisia.

Tarkastuslautakunta toteaa, että nuorisovaltuusto toimii Äänekoskella aktiivisesti ja heiltä on edustajat lautakunnissa ja kaupunginhallituksessa. Heillä on mentoreina kummivaltuutetut eri puolueista.

Äänekosken nuorisovaltuusto arvioi kaupungin vuoden 2024 toimintaa pääosin myönteisesti. He pitävät erityisen onnistuneina talousarviossa pysymistä, koulutuksen laatua ja vapaa-ajan tarjontaa. Nuorisovaltuusto toivoo kuitenkin parempaa mittaritietoa tulostulokkeihin, lisää nuorille suunnattua kulttuuritoimintaa, tehokkaampia toimia ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi sekä aktiivisempaa paneutumista ruokahävikin vähentämiseen ja joukkoliikenteen kehittämiseen. Riskiarviossa korostuvat huoli työllisyystilanteesta ja kaupungin vetovoimasta.

Keskusteluissa nousi esille korkeakoulujen (ammattikorkeakoulu ja yliopisto) kanssa tehtävän yhteistyön kehittäminen. Tämä toimisi erittäin hyvänä pitovoimatekijänä nuorten mielestä. Myös kaksoistutkintojen parempi mahdollistaminen koettiin tärkeäksi toisen asteen opinnoissa.

Kooste tulostuloktien mittareista ja arvioista:

Toimiala/tulostulokki	Arvosana (1-5)	Huomiot/Kehitysehdotukset
Koko kaupunki	3	Lisää tapahtumia, parempi joukkoliikenne, muuttotappion hillintä.
Kasvu ja oppiminen	4	Ruokahävikin syyt esiin, ruokaraadit käyttöön, hyvät oppimistulokset säilytettävä.
Kaupunkirakenne ja ympäristö	3,5	Teiden kunto, kilpailutusten ympäristökriteerit, virkistysalueiden mittarit.
Vapaa-aika ja kulttuuri	4,5	Laaja tarjonta, käyttäjiä paljon, juniorikortin näkyvyyttä lisättävä.
Elinvoima	4	Työttömyys huolena, kesäyrittäjyysasetelit positiivinen asia.

Nuorisovaltuusto painotti, että mittareiden vertailukelpoisuutta tulisi parantaa: mukaan toivotaan lähtötasotietoja, vertailuarvoja ja selitteitä toteumalukuihin.

Onnistumiset nuorten näkökulmasta

- Talouden hallinta: Talousarviossa pysyminen vaikeassa tilanteessa.
- Nuorisoystävällisyys säästöistä huolimatta: Nuorille tärkeää toimintaa ei ole karsittu merkittävästi.
- Koulutuksen tulokset: Peruskoulun ja toisen asteen suoritustaso erinomainen.
- Vapaa-aika ja kulttuuri: Paljon toimintaa ja hyvä osallistuminen.
- Terveet oppimisympäristöt: Koulut ja päiväkodit hyväkuntoisia.

Kehittämistä vaativat asiat

- Mittareiden ymmärrettävyys ja vertailukelpoisuus: Lähtötiedot, vertailuarvot ja selitteet mukaan.
- Nuorille suunnattu kulttuuri: Lisää tapahtumia kuten keikkoja.
- Ilmastotavoitteet: Hiilineutraaliuustyötä tulee vauhdittaa.
- Ruokahävikki: Hävikin syyt esiin, toiveruoat ja ruokaraadit mukaan päätöksentekoon, ylijäämäruoka hyötykäyttöön.
- Joukkoliikenne: Tavoitetasoa nostettava.
- Ympäristön mittarit: Mukaan virkistysalueet, valaistus, tilojen terveellisyys.
- Vetovoimatekijät: Vetovoiman säilyminen tulevaisuudessa huomioitava.

Riskit nuorisovaltuuston näkökulmasta

- Korkea työttömyysaste
- Teollisten työpaikkojen väheneminen
- Nettomuutto kaupungista pois

Nämä riskit voivat vaikuttaa erityisesti nuorten tulevaisuudennäkymiin ja alueen houkuttelevuuteen.

Tarkastuslautakunta toteaa:

Nuorisovaltuuston esiin nostamat näkökulmat erityisesti mittareiden läpinäkyvyyden, nuorille suunnatun palvelutarjonnan ja ympäristöta-voitteiden osalta tulisi huomioida kaupungin strategian tavoitteita päivitettäessä. Nuorten esittämät kehitysehdotukset tarjoavat arvokasta tietoa strategian ajantasaisuuden ja käytännön toteutuksen arvioimiseksi. Erityisesti ruokahävikin hallinta, joukkoliikenteen kehittäminen ja nuorille suunnatun kulttuuritoiminnan laajentaminen sekä opiskelumahdollisuuksien laajentaminen ovat toimenpiteitä, joiden vaikutuksia tulisi arvioida myös nuorten näkökulmasta.

Nuorisovaltuuston näkemyksissä on arvokasta potentiaalia hyödyntää kaupungin kehittämissuorissa. Voisiko jatkossa nuorisovaltuustolla olla esimerkiksi osallistavan budjetin kautta tietty määräraha, jota he voivat käyttää nuorten tarpeisiin Äänekoskella?

Kysymys kaupunginhallitukselle

Miten kaupunginhallitus aikoo lisätä nuorten vaikutusmahdollisuuksia ja huomioida nuorisovaltuuston näkemykset konkreettisesti kaupunkistrategian tavoitteiden toteuttamisessa ja mittareiden kehittämisessä?

8 ÄÄNEKOSKEN VUODEN 2024 SAAVUTUKSIA

- Saimme käyttöön uuden Koiviston päiväkodin ja uusi Koulunmäen koulun C-rakennus on edennyt suunnitelmien mukaan.
- Äänekosken museon remontti on edistynyt, Wahlmanin talon remontti valmistui ja se saatiin käyttöön.
- Uutta 13 kunnan Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysaluetta valmisteltiin vuosi 2024 hartiavoimin ja se saatiin maaliin hienosti!
- Äänemessuilla oli vuonna 2024 ensimmäistä kertaa lukion yrittäjyyskasvatuksen väki vahvasti mukana.
- Äänekosken asukaskohtaiset päästöt ovat vähentyneet.
- Ministereitä kävi runsaasti vieraana elinkeinoelämän rakennemuutoksen johdosta.
- Kuokkavieras Kataja vieraili Äänekoskella ja Äänekosken vieraanvaraiset asukkaat pääsivät hyvällä tavalla esille.
- Äänekoskelle tehtiin kävelyn ja pyöräilyn ohjelmaa sekä uusiutuvan energian strategia.
- Linkki-yhteistyö alkoi.
- Äänekoskella järjestettiin SM-hiihdot.
- Olimme hienosti esillä myös mm. MM-ralleissa ja Jyväskylän rakennusmessuilla.
- Pääsimme vuodenvaihteessa mukaan valtiovarainministeriön avoimen hallinnon työryhmään.
- Viime vuodesta on saatu tunnustus myös Harstajateatterin liitolta.
- Äänekoski Äksön oli isoin tapahtumamme.
- PÄRM-hankeraha myönnettiin viime vuonna elinkeinoelämän rakennemuutokseen.
- Äänekosken arviointikertomus palkittiin jo toistamiseen!

Tarkastuslautakunnan huomio:

Tästä positiivisesta listasta onkin pääteltävissä, että kaupunki on onnistunut monessa asiassa erittäin hyvin.

9 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TILANNEKATSAUS VUOTEEN 2024

Tätä tarkastuslautakunnan arviointikertomusta laadittaessa maailmantilanteen epävakaus aiheuttaa edelleen epävarmuutta ja tuo uhkaa taloudelliseen ja toiminnalliseen tilanteeseen. Suolahdessa vuoden 2026 loppuun mennessä Metsän vaneritehdas lopettaa ja myös Valtra on käynyt YT- neuvottelut ja vähentänyt väkeään Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa vuoden 2023 alusta ja kuntien verotuloja ja valtionosuuksia siirrettiin merkittävästi hyvinvointialueille. Muutos aiheutti myös merkittäviä muutoksia Äänekosken talouteen.

Missä onnistuttu?

- Äänekosken BKT/asukas on yksi Suomen korkeimmista.
- Yrittäjyyskasvatus.
- Suurteollisuus on investoinut Äänekoskelle ja näyttäisi investoivan myös tulevaisuudessa.
- Työllisyysalueen toiminta on lähtenyt suunnitellusti käyntiin.

Missä kehittämistä?

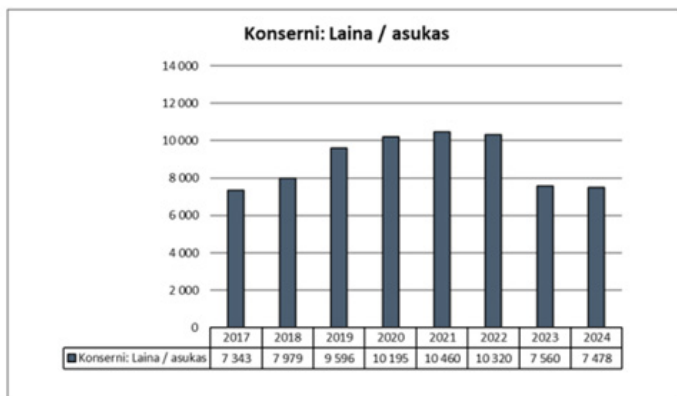
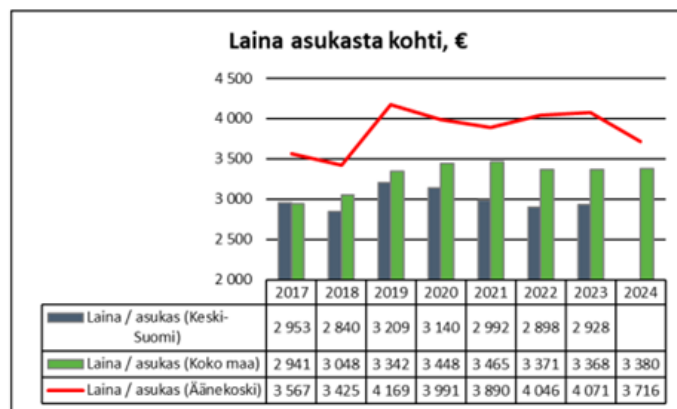
- Varmistetaan suurteollisuuden investointi- ja kehittymismahdollisuudet Äänekoskella.

Missä riskit?

- Investointikualuomääritys on tällä hetkellä meille epäedullinen. Olemme tasolla 3 (Alhaisin taso). Tämä saattaa vaikuttaa teollisuuden sijoitautumispäätöksiin.
 - Isot infrahankkeet eivät toteudu suunnitellusti (mm. 4-tie). Jokin suuri teollinen poistuu paikakunnalta
- Kaupungin asukasluku laski edelleen vuonna 2024.

Tarkastuslautakunnan huomio:

Väestökehitys ja huoltosuhde ovat pitkään heikentyneet useissa Keski-Suomen kunnissa. Kuntakonsernin lainakanta on kasvanut koko valtuustokauden ajan.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä huomion kiinnittämistä pidempien trendien kehitykseen Äänekoski-ilmiön taloudellisia ja toiminnallisia mittareita arvioitaessa sekä kehitettäessä.

Väestömäärän kehitys ja lainakannan kasvu Tarkastuslautakunnan huomiot

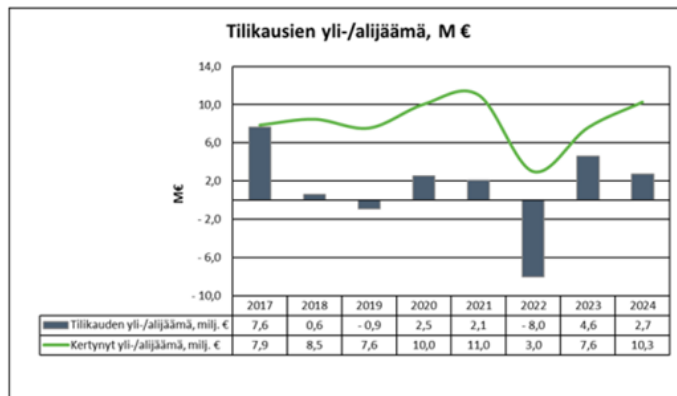
Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupunkistrategian aktiivista toimeenpanoa tulee tehostaa, jotta valtuusto voi pitkäjänteisesti vahvistaa kaupungin elinvoimaa ja taloutta. Myös tilannekuvan päivittäminen ja analyysi siltä pohjalta tehtävistä muutoksista uuden valtuustokauden alussa on tarpeen.

Toimenpideohjelmien ja tavoitteiden sitovuustasot tulee määritellä tarkemmin ja tehdä tavoitesuunnitelmat ohjelmakauden loppuun asti. Suositamme, että toimialat hyväksyvät ja tämentävät talousarvion käyttösuunnitelmat.

ÄÄNEKOSKEN VÄKILUVUN KEHITYS 2015-2024

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Asukasluku 31.12.	19 646	19 374	19 144	18 851	18 765	18 577	18 318	18 120	17 971	17 742
Muutos %	-1,3 %	-1,4 %	-1,2 %	-1,5 %	-0,5 %	-1,0 %	-1,4 %	-1,1 %	-0,8 %	-1,3 %
Muutos (asukasta)	-263	-272	-230	-293	-86	-188	-259	-198	-149	-229

10 TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUMAN ARVIOINTI

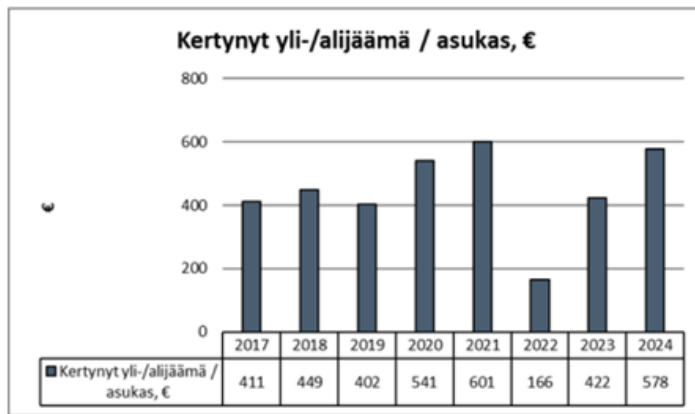
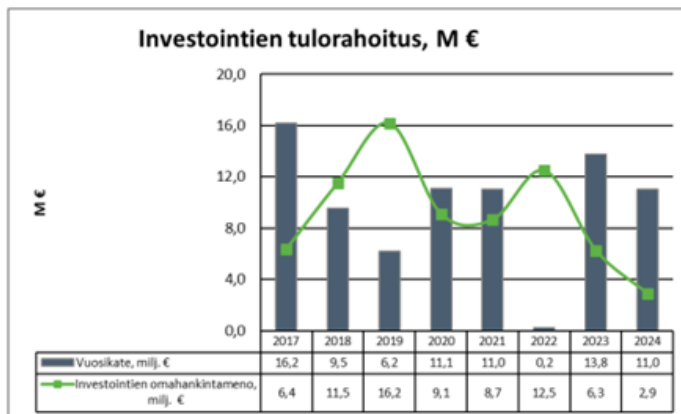

Tilikauden 2024 ylijäämä oli 2,685 M€ (v. 2023: ylijäämä 4,571 M€), ollen 1,886 M€ heikempi kuin vuonna 2023. Vuosikatteen muodostui 11,040 M€, mikä on 2,675 M€ suurempi kuin alkuperäisessä talousarviossa. Vuoteen 2023 verrattuna vuosikate oli 2,733 M€ heikempi. Äänekosken vuosikate oli 133,25 % poistoista, kun luku edellisenä vuonna oli 149,44 %.

Verotulot olivat 48,126 M€ ja ne kasvoivat vuoteen 2023 verrattuna noin 2,2 M€. Yhteisöveron kertymä laski 0,1 M€ (-2,2 %) ja kiinteistöveron kertymä oli 1,5 M€ (24,4 %) edellisvuotta parempi. Valtionosuudet olivat 10,139 M€, joka on noin 5,45 M€ vähemmän kuin edellisenä vuonna. Valtionosuudet toteutuivat olennaisesti talousarvion mukaisesti.

”Tällä tunnusluvulla mitattuna kaupungin tulo-rahoituksen oletetaan olevan riittävä investointeihin nähden”, tarkastuslautakunta toteaa.

Toimintatuotot (ulkoiset) olivat 14,4 M€ ja kasvua edelliseen vuoteen verrattuna oli 0,5 M€ (3,3 %). Toimintakulut (ulkoiset) olivat 63,3 M€ ja vähennystä vuoteen 2023 verrattuna oli 0,7 M€ (-1,1 %). Suunnitelman mukaisia poistoja tehtiin 8,3 M€ ja ne kasvoivat 0,64 M€ edellisvuodesta. Kertaluonteisia lisäpoistoja ei tehty tilikauden aikana. Vuonna 2023 lisäpoistoja tehtiin 0,9 M€.

Tilinpäätösvouden toiminnan ja investointien rahavirran sekä edellisten vuosien kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä.

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viimeiseltä viideltä vuodelta on noin 14,9 M€ positiivinen. Positiivinen kertymä tarkoittaa, että kaupunki on onnistunut kattamaan investointinsa omarahoituksella, kun taas negatiivinen kertymä osoittaa, että investointeja on jouduttu rahoittamaan lainoilla tai muilla ulkoisilla rahoituslähteillä.

Kaupungin lainakanta ilman konserniyhtiöiden lainoja on 3 716 euroa/asukas, jossa on laskua 8,72 % edelliseen vuoteen verrattuna. Kaupungin kertynyt ylijäämä oli 10,2 M€ (2023: ylijäämä 7,6 M€) ja asukasta kohden laskettuna ylijäämä oli 578 euroa/asukas (2023: ylijäämä 421 euroa/asukas).

Kaupungin tuloveroprosentti oli 9,4. Kuntien keskimääräinen tuloveroprosentti vuonna 2024 oli 7,51. Keski-Suomessa vastaava luku oli 8,9 %.

Taulukko Käyttötalouden toteutuminen lautakunnittain

KÄYTTÖTALOUS 1000 euroa	Talousarvio alkuperäinen 2024	Talousarvio- muutokset 2024	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma 2024	Poikkeama	Tot. -%
Tarkastuslautakunta						
Toimintatuotot						
Toimintakulut	-53	0	-53	-46	7	86,2
Toimintakate (netto)	-53	0	-53	-46	7	86,2
Kaupunginhallitus						
Toimintatuotot	2 756	737	3 493	3 630	137	103,9
Toimintakulut	-11 201	-847	-12 049	-11 910	138	98,9
Toimintakate (netto)	-8 445	-110	-8 555	-8 280	275	96,8
Opetus- ja kasvatustalautakunta						
Toimintatuotot	1 886	200	2 086	2 879	793	138,0
Toimintakulut	-29 846	-200	-30 046	-30 490	-444	101,5
Toimintakate (netto)	-27 960	0	-27 960	-27 612	349	98,8
Kulttuuri- ja liikuntalautakunta						
Toimintatuotot	731	0	731	740	9	101,3
Toimintakulut	-4 575	0	-4 575	-4 478	98	97,9
Toimintakate (netto)	-3 845	0	-3 845	-3 738	107	97,2
Kaupunkirakennelautakunta						
Toimintatuotot	9 825	0	9 825	10 089	264	102,7
Toimintakulut	-18 156	-667	-18 823	-18 694	129	99,3
Toimintakate (netto)	-8 331	-667	-8 998	-8 605	393	95,6
Ympäristölautakunta						
Toimintatuotot	213	0	213	167	-45	78,7
Toimintakulut	-806	0	-806	-761	45	94,4
Toimintakate (netto)	-593	0	-593	-594	0	100,0
Käyttötalous yhteensä:						
Toimintatuotot	15 411	937	16 348	17 505	1 157	107,1
Toimintakulut	-64 638	-1 714	-66 352	-66 379	-27	100,0
Toimintakate (netto)	-49 227	-777	-50 004	-48 874	1 130	97,7

Äänekosken kaupungin talouden arviointi vuosi 2024

Missä onnistuttu?

- Positiivinen tulos: Tilikausi oli 2,685 M€ ylijäämäinen. Vaikka tulos oli heikompi kuin edellisellä vuonna, se oli silti merkittävästi plussalla.
- Vuosikate riittävä: Vuosikate kattoi poistot 133,25-prosenttisesti, mikä kertoo siitä, että kaupungin tulorahoitus on riittävä investointien kattamiseen.
- Verotulojen kasvu: Verotulot nousivat noin 2,2 M€, erityisesti kiinteistöveron kasvu (+24,4 %) oli huomattava.
- Lainakannan aleneminen: Kaupungin lainakanta ilman konsernia laski 8,7 %, ollen nyt 3 716 €/asukas.
- Investointien omarahoitus kunnossa: Viiden vuoden rahavirran kertymä oli noin +14,9 M€, eli investoinnit on pystytty kattamaan omalla tulorahoituksella.

Missä kehitettävää?

- Valtionosuuksien merkittävä lasku: Vuoteen 2023 verrattuna valtionosuuksia kertyi 5,45 M€ vähemmän. Tämä korostaa riippuvuutta valtakunnallisista päätöksistä.
- Heikentynyt vuosikate verrattuna edellisvuoteen: Vuosikate laski 2,7 M€ vuodesta 2023.
- Yhteisöverokertymän lasku: Vaikka kokonaisverotulot kasvoivat, yhteisöveron tuoton pienentyminen viittaa yritystulojen kehityksen heikkenemiseen tai rakenteellisiin muutoksiin.

Missä riskit?

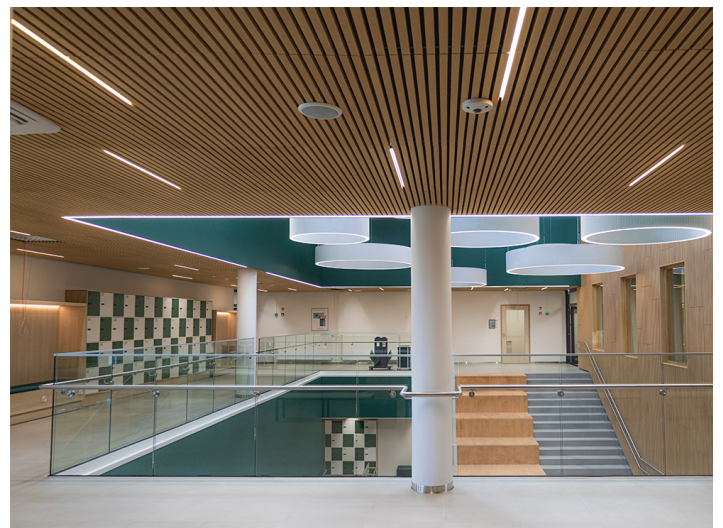
- Valtionosuuksien epävarmuus: Tulevaisuuden rahoituspohja voi heikentyä edelleen, mikäli valtio jatkaa leikkauslinjaa tai HYTE-kerroin pysyy alhaisena.
- Energiahintojen, inflaation ja korkojen vaikutus: Näillä voi olla sekä suoria että välillisiä vaikutuksia kaupungin kulurakenteeseen ja investointikykyyn.
- Väestönkehitys: Vaikka tilinpäätös oli positiivinen, pitkän aikavälin riskinä on edelleen väestön väheneminen, joka voi heikentää veropohjaa ja lisätä suhteellista palvelutarvetta.

Johtopäätökset ja suositukset:

- Talous on vakaalla pohjalla, mutta edellyttää ennakoivaa otetta erityisesti valtionosuuksien kehityksen ja investointipaineiden hallinnassa.
- Hyvää lainanhallintaa ja investointien omarahoituskykyä tulee jatkossakin vaalia.
- Suositeltavaa on laatia varautumissuunnitelma, mikäli valtionosuusleikkaukset jatkuvat tai verotulokehitys kääntyy laskuun.
- Yhteisöveropohjan kehittämiseksi tulisi kiinnittää huomiota ja kehittää kaupungin elinkeinopolitiikkaa ja yritysten toimintaympäristöä.

Kysymys kaupunginhallitukselle:

Miten kaupunki aikoo varautua valtionosuuksien vähenemiseen ja laskevaan verotulokehitykseen niin, että investointikyky ja peruspalveluiden laatu voidaan turvata pitkällä aikavälillä?

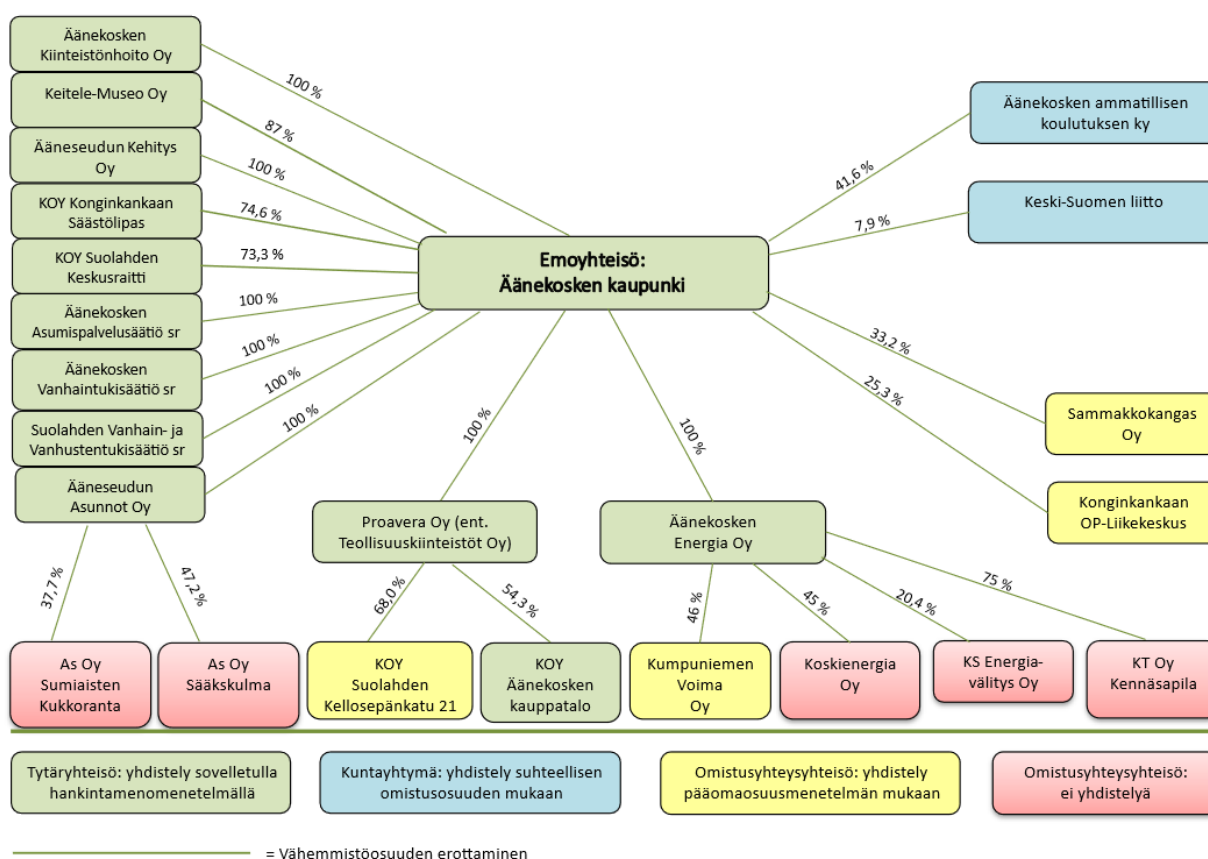
11 KUNTAKONSERNILLE ASETETTUIEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN JA KONSERNIOHJEISTUS

Konserni ja konsernivalvonta

Äänekosken kaupunkikonserni muodostuu kaupungista emoyhtiöstä ja sen tytäryhtiöistä. Tytäryhtiöitä ovat ne yhtiöt, säätiöt ja

kuntayhtymät, joissa kaupunki käyttää määräysvaltaa. Äänekosken kaupunki omistaa tai käyttää puhevaltaa myös lukuisissa muissa yhteisöissä, joissa se ei ole määräävässä asemassa.

ÄÄNEKOSKEN KAUPUNGIN KONSERNIRAKENNE JA OMISTUSOSUUDET 31.12.2024

Kaupunginvaltuusto on 9.11.2020, 52 §, hyväksynyt kaupungin omistajaohjauspolitiikkaa koskevan ohjeen.

Kaupunginhallitus vastaa kaupungin omistajaohjauksesta.

Äänekosken kaupungin nykyinen konserniohje on hyväksytty valtuustossa 14.6.2021, 61 §, ja se on tullut voimaan 1.7.2021.

Omistajaohjauksella varmistetaan, että konsernin yhteisöt ottavat toiminnassaan huomioon omistajan tahdon ja toteuttavat niitä tavoitteita, jotka omistaja on yhteisöille asettanut. Omistajaohjauksen keskeisiä välineitä ovat yhtiöjärjestys,

osakassopimus, henkilövalinnat, konserniohje sekä yhteisöille asetettavat taloudelliset ja toiminnalliset tavoitteet. Omistajapolitiikan ohjauksesta ja valvonnasta vastaa kaupunginvaltuusto. Se päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta.

Omistajapoliittisissa linjauksissa määritellään, missä tehtävissä kaupunki on mukana omistajana ja sijoittajana sekä minkä toimintaperiaatteiden mukaan konsernia ohjataan ja valvotaan. Konserniohjeessa määritellään kaupunkikonserniin kuuluvien yhteisöjen johdon rooli, velvollisuudet sekä pelisäännöt sille, miten kaupunki käyttää määräysvaltaa yhteisöissään.

Konsernivalvonta toteutettiin konserniohjausryhmän kautta, joka kokoontui 2 kertaa vuonna 2024. Konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että konsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, asetetut tavoitteet saavutetaan, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinpäätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Konsernivalvonnan järjestämisestä on annettu selkeä selonteko tilinpäätöksessä.

Tarkastuslautakunta on saanut selvityksen konsernivalvonnan toimenpiteistä, strategisten yhtiöiden sitovien tavoitteiden toteutumisesta ja tullevaisuuden näkymistä. Tarkastuslautakunta on arvioinut myös säätiöiden talouden ja toiminnan toteutumisesta vuoden 2024 tilinpäätöstietojen pohjalta.

Kaupunkikonsernitasolla tarkastuslautakunta kiinnittää edelleen huomioita merkittävään viearaan pääoman määrään. Konsernin lainakanta 31.12.2024 on ollut noin 132,6 M€ (135,9 M€), joka on laskenut 3,3 M€ vuodesta 2023. Lainakanta per asukas vuonna 2023 on ollut 7 448 euroa (edellisenä vuonna 7 560 euroa).

Kaupunkikonsernin suhteellinen velkaantuneisuus 139,12 % (v. 2023 139,82 %), kertoo, kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvittaisiin viearaan pääoman takaisinmaksuun. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella. Suhteellinen velkaantuneisuus koko kuntasektorilla on noin 30 prosenttia. Lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa.

Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta ja alijäämän sietokykyä, eli sietokykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää 70 %:n omavaraisuutta. Alle 50 %:n omavaraisuusaste merkitsee merkittävän suurta velkarasitetta. Äänekosken kaupunkikonsernin omavaraisuusaste vuonna 2024 on ollut 37,56 (v. 2023 36,14) prosenttia.

11.1 Tarkastuslautakunnan arviointi konserniyhtiöt 2024

Äänekosken Energia Oy

01.01 - 31.12.2024

	2023	2024	Muutos t€	Muutos %
TULOSLASKELMA (1 000 €)				
Liikevaihto	30 494	29 292	-1 202	-3,9 %
Liikevoitto	4 811	1 226	-3 585	-74,5 %
Tilikauden voitto / tappio	1 797	1 227	-570	-31,8 %
TASE (1 000 €)				
Pyysivät vastaavat	60 381	63 611	3 230	5,3 %
Vaihtuvat vastaavat (alle 12 kk)	13 508	11 279	-2 229	-16,5 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	73 889	74 890	1 001	1,4 %
Oma pääoma	6 354	6 403	49	0,8 %
Varaukset	0	0	0	0 %
Kertynyt poistoero	12 779	10 992	-1 787	-13,9 %
Pitkäaikainen vieras pääoma	45 554	45 536	-18	-0,04 %
Lyhytaikainen vieras pääoma	8 999	11 969	2 970	33,0 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	73 636	74 890	1 254	1,7 %
TUNNUSLUKUJA				
Liikevoittoprosentti	15,8 %	4,2 %		
Omavaraisuusaste	26,0 %	8,4 %		
Current Ratio	5,5	0,8		
Suhteellinen velkaantuneisuus	178,9 %	196,3 %		

Äänesedun Asunnot Oy

1.1 - 31.12.2024

	2023	2024	Muutos t€	Muutos %
TULOSLASKELMA (1 000 €)				
Liikevaihto	7 121	7 115	-6	-0,1 %
Liikevoitto	980	885	-95	-9,7 %
Tilikauden voitto / tappio	-86	-331	-245	-283,9 %
TASE (1 000 €)				
Pyysivät vastaavat	29 563	29 222	-341	-1,2 %
Vaihtuvat vastaavat (alle 12 kk)	763	879	116	15,2 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	30 326	30 101	-225	-0,7 %
Oma pääoma	327	996	669	204,6 %
Varaukset	0	0	0	0 %
Kertynyt poistoero	0	0	0	0 %
Pitkäaikainen vieras pääoma	30 732	11 841	-8 891	-28,9 %
Lyhytaikainen vieras pääoma	9 229	17 064	7 835	84,9 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	30 386	29 901	-485	-1,6 %
TUNNUSLUKUJA				
Liikevoittoprosentti	13,9 %	12,5 %		
Omavaraisuusaste	1,1 %	3,3 %		
Current Ratio	0,1	0,3		
Suhteellinen velkaantuneisuus	435,4 %	406,1 %		

Äänekosken Kiinteistöhoito Oy

1.1 - 31.12.2024

	2023	2024	Muutos t€	Muutos %
TULOSLASKELMA (1 000 €)				
Liikevaihto	6 820	6 266	-554	-8,1 %
Liikevoitto	6	28	22	473,2 %
Tilikauden voitto / tappio	5	28	23	460,0 %
TASE (1 000 €)				
Pyysivät vastaavat	669	561	-108	-16,1 %
Vaihtuvat vastaavat (alle 12 kk)	1 995	2 999	1 004	50,3 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	2 662	3 560	898	33,7 %
Oma pääoma	1 460	1 460	0	0 %
Varaukset	0	0	0	0 %
Kertynyt poistoero	0	0	0	0 %
Pitkäaikainen vieras pääoma	0	0	0	0 %
Lyhytaikainen vieras pääoma	1 197	1 007	-190	-15,9 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	2 662	2 560	-102	-3,8 %
TUNNUSLUKUJA				
Liikevoittoprosentti	0,1 %	0,4 %		
Omavaraisuusaste	55,0 %	58,3 %		
Current Ratio	1,7	3,5		
Suhteellinen velkaantuneisuus	17,5 %	17,0 %		

Äänekosken Kehitys Oy

1.1 - 31.12.2024

	2023	2024	Muutos t€	Muutos %
TULOSLASKELMA (1 000 €)				
Liikevaihto	43	35	-8	-18,6 %
Liikevoitto	15	2	-13	-86,7 %
Tilikauden voitto / tappio	1	7	6	600,0 %
TASE (1 000 €)				
Pyysivät vastaavat	132	131	-1	-0,8 %
Vaihtuvat vastaavat (alle 12 kk)	184	168	-16	-8,7 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	316	299	-17	-5,4 %
Oma pääoma	276	283	7	2,5 %
Varaukset	0	0	0	0 %
Kertynyt poistoero	0	0	0	0 %
Pitkäaikainen vieras pääoma	0	0	0	0 %
Lyhytaikainen vieras pääoma	40	36	-4	-10,0 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	316	299	-17	-5,4 %
TUNNUSLUKUJA				
Liikevoittoprosentti	34,9 %	5,9 %		
Omavaraisuusaste	87,3 %	94,7 %		
Current Ratio	4,6	10,6		
Suhteellinen velkaantuneisuus	93,3 %	45,1 %		

Proavera Oy

1.1 - 31.12.2024

	2023	2024	Muutos t€	Muutos %
TULOSLASKELMA (1 000 €)				
Liikevaihto	2 666	2 639	-27	-1,0 %
Liikevoitto	-470	-268	202	43,0 %
Tilikauden voitto / tappio	-586	-341	245	41,8 %
TASE (1 000 €)				
Pyysivät vastaavat	7 797	7 435	-362	-4,6 %
Vaihtuvat vastaavat (alle 12 kk)	366	147	-219	-59,8 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	8 163	7 582	-581	-7,1 %
Oma pääoma	1 734	1 393	-341	-19,7 %
Varaukset	0	0	0	0 %
Kertynyt poistoero	0	0	0	0 %
Pitkäaikainen vieras pääoma	4 345	4 056	-289	-6,7 %
Lyhytaikainen vieras pääoma	2 084	2 133	49	2,4 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	8 163	7 582	-581	-7,1 %
TUNNUSLUKUJA				
Liikevoittoprosentti	-17,6 %	-10,2 %		
Omavaraisuusaste	21,2 %	18,4 %		
Current Ratio	0,2	0,3		
Suhteellinen velkaantuneisuus	241,2 %	234,5 %		

Äänekosken Asumispalvelusäätiö

1.1 - 31.12.2024

	2023	2024	Muutos t€	Muutos %
TULOSLASKELMA (1 000 €)				
Liikevaihto	548	502	-46	-8,4 %
Liikevoitto	50	55	5	10,0 %
Tilikauden voitto / tappio	0	8	8	100,0 %
TASE (1 000 €)				
Pyysivät vastaavat	4 833	4 709	-124	-2,6 %
Vaihtuvat vastaavat (alle 12 kk)	280	330	50	17,9 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	5 113	5 039	-74	-1,4 %
Oma pääoma	34	42	8	23,5 %
Varaukset	225	205	-20	-8,9 %
Kertynyt poistoero	46	134	88	191,3 %
Pitkäaikainen vieras pääoma	4 588	4 527	-61	-1,3 %
Lyhytaikainen vieras pääoma	237	131	-106	-44,7 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	5 113	5 039	-74	-1,4 %
TUNNUSLUKUJA				
Liikevoittoprosentti	9,1 %	9,3 %		
Omavaraisuusaste	6,4 %	7,6 %		
Current Ratio	1,4	2,5		
Suhteellinen velkaantuneisuus	873,6 %	786,8 %		

Äänekosken kaupungin konserniyhtiöihin kuuluvat muun muassa Äänesedun Asunnot Oy, Äänekosken Energia Oy, Äänekosken Kiinteistöhoito Oy, Äänekosken Kehitys Oy, Proavera Oy ja Äänekosken Asu-mispalvelusäätiö sr.

Edellä mainittujen yhtiöiden toiminta tukee pääsääntöisesti kaupunkistrategian toteutumista. Liiketoiminta ei ole kannattavaa Proavera Oy:n osalta. Yhtiöllä on usean vuoden ollut taloudellisia haasteita kannattamattomien liiketoimintojen seurauksena. Kaupunginhallitus on käynnistänyt Proavera Oy:n talouden tervehdyttämistoimet vuoden 2024 aikana ja jatkaa niitä kevään 2025 aikana.

Ääneseudun Asunnot Oy

- Yhtiö saavutti tavoitteensa asuntokannan ylläpidossa ja kehittämisessä. Vuokrausaste pysyi korkealla tasolla, ja asiakastyytyväisyys säilyi hyvänä.
- Yhtiön taloudessa on haasteita.

Äänekosken Energia Oy

- Yhtiö onnistui investoinneissaan energiatehokkuuden parantamiseksi ja uusiutuvien energialähteiden käytön lisäämiseksi. Taloudelliset tavoitteet saavutettiin, ja asiakastyytyväisyys oli korkealla tasolla.

Äänekosken Kiinteistönhoito Oy

- Kiinteistönhoito Oy tuottaa infrapalvelut omistajalle strategisen kumppanuuden mallilla ja toimintaa on tehostettu omistajaohjauksen mukaisesti. Yhtiö toteutti suunnitellut kunnossapito- ja huoltotoimenpiteet aikataulussa ja budjetin mukaisesti. Asiakaspalautteet olivat pääosin positiivisia, ja yhtiö saavutti sille asetetut palvelutasotavoitteet.

Äänekosken Kehitys Oy

- Yhtiö edisti alueen elinkeinoelämää tukemalla uusien yritysten perustamista ja olemassa olevien yritysten kasvua. Tavoitteet yritysneuvonnassa ja hanketoiminnassa saavutettiin, ja yhtiö osallistui aktiivisesti aluekehityshankkeisiin.

Proavera Oy

- Yhtiö kehitti palveluitaan vastaamaan asiakkaiden tarpeita ja tehosti toimintaansa. Asiakastyytyväisyys parani edellisvuodesta. Yhtiön liiketoiminta ei ole ollut kannattavaa. Yhtiöllä on jo usean vuoden ajan ollut taloudellisia haasteita kannattamattomien liiketoimintojen seurauksena. Kaupunginhallitus on käynnistänyt Proavera Oy:n talouden tervehdyttämistoimet vuoden 2024 aikana ja jatkaa niitä kevään 2025 aikana.

Äänekosken Asumispalvelusäätiö sr

- Säätiö ylläpiti ja kehitti asumispalvelujaan ikääntyneille ja erityisryhmille. Toiminta oli taloudellisesti kestävällä pohjalla, ja asiakastyytyväisyys säilyi korkealla tasolla.

Tarkastuslautakunnan suositus

- **Talouden huolellista seurantaa ja ennakointia on syytä jatkaa.** Samalla velkaantumisen rajoittamisesta mahdollisia haitallisia vaikutuksia Äänekosken kasvuun ja kilpailukykyyn tulee arvioida, jotta rajoitustoimien haitalliset vaikutukset voidaan minimoida. Kaupungin toiminnoissa on edelleen tutkittava menojen karsimisen mahdollisuuksia, arvioiden niiden pitkäkestoisia vaikutuksia talouteen, toimintaan ja äänekoskelaisten hyvinvointiin. Ennakkovaikutusten arviointi on syytä ottaa tehostetusti käyttöön.
- **Yhteydenpitoa, yhteisen tilannekuvan ja yhtiöiden sekä konsernijohtoon kesken on hyvä tiivistää.** Myös hallitusosaamisen tason varmistamiseen on kiinnitettävä huomiota. Lisäksi tulee tehostaa strategisten ohjelmatoimien ja niissä linjattujen tavoitteiden suhteen yhteydenpitoa, niin että myös tytäryhtiöt huomioivat ohjelmatoimissa linjatut tavoitteet toiminnan suunnittelussa, mahdollisuuksien mukaan.
- **Strategisille tytäryhtiöille asetettuja tavoitteita ja mittareita olisi edelleen hyvä selkeyttää siten, että niissä painottuisi ja olisi kaikilla esillä myös taloudellinen onnistuminen sekä kaupunkistrategian tuomat tarpeet yhtiöiden toiminnan kehittämiseksi.** Mittareiden olisi syytä olla myös mitattavia ja luotettavia ja niitä tulee aktiivisesti seurata ja ryhtyä tarvittaessa ripeästi korjaaviin toimenpiteisiin toimintavuoden aikana.
- **Tarkastuslautakunta suosittaa, että konserniyhtiöihin valittaville kaupungin edustajilta olisi Kuntalain 47.2 §:n mukaisesti otettu huomioon lain edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus.**

Tarkastuslautakunta toteaa:

- Äänekosken kaupungin konserniyhtiöt saavuttivat pääosin niille asetetut tavoitteet vuonna 2024. Yhtiöt toimivat taloudellisesti kestävällä pohjalla, kehittivät palveluitaan ja vastasivat asiakkaiden tarpeisiin tehokkaasti. Tulevaisuudessa on tärkeää jatkaa strategista kehittämistä, erityisesti digitalisaation hyödyntämisessä ja palvelujen laadun parantamisessa.
- Vuoden 2024 talousarvioon on asetettu konserniyhtiöille omistajapolitiikan perusteella

tavoitteet. Kaupungin uudistetun strategian mukaiset ohjelmat on otettu huomioon konsernin strategisten yhtiöiden kanssa käydyissä vuoden 2024 neuvotteluissa.

Konserniohjaus ja konsernitalous 2024

Onnistumiset:

- Konserniohjausjärjestelmä on selkeästi määriteltä: Kaupunginvaltuuston hyväksymä konserniohje on ajantasainen (vuodelta 2021) ja määrittelee selkeästi kaupungin ohjauskeinot ja määräysvallan käytön konserniyhtiöissä.
- Konsernivalvonta toteutuu suunnitellusti: Konserniohjausryhmä on kokoontunut säännöllisesti (2 kertaa vuonna 2024) ja valvontatoimenpiteistä on annettu tilinpäätöksessä asianmukainen selonteko.
- Tarkastuslautakunnan tiedonsaanti on toteutunut: Lautakunta on saanut selvitykset konsernivalvonnasta, yhtiöiden tavoitteiden toteutumisesta ja tulevaisuudennäkömistä.

Kehittämistä vaativat asiat:

- Omavaraisuusaste on merkittävästi alle suositustason: Konsernin omavaraisuusaste oli 37,56 %, kun tavoitetaso on yli 50 % ja ihannetaso 70 %. Tämä kertoo heikosta vakavaraisuudesta.
- Suhteellinen velkaantuneisuus on erittäin korkea: Vuoden 2024 lopussa se oli 139,12 % (kuntasektorin keskiarvo n. 30 %), mikä viittaa siihen, että suuri osa konsernin tuloista sitoutuu vieraan pääoman hoitoon.
- Keskustasoiseen omistajapolitiikkaan ei viitata selvästi: Vaikka ohjeistus on olemassa, ei raporteissa tuoda esiin, kuinka aktiivisesti omistajapolitiittisia linjauksia toteutetaan päätöksenteossa tai miten niitä päivitetään.

- Korkea lainakanta konsernitasolla: 132,6 M€ lainakanta tarkoittaa yli 7 400 €/asukas, mikä on huomattavan korkea suhteessa kuntien keskiarvoihin ja kasvattaa korkoriskiä.
- Heikko omavaraisuus yhdistettynä korkeaan velkaan altistaa kaupungin talouden ulkoisille muutoksille, kuten korkotason nousulle tai tulopohjan heikentymiselle.
- Yhtiöiden taloudellinen vaihtelevuus: Useilla konserniyhtiöillä on ollut vaikeuksia saavuttaa omistajien asettamia taloudellisia tavoitteita.

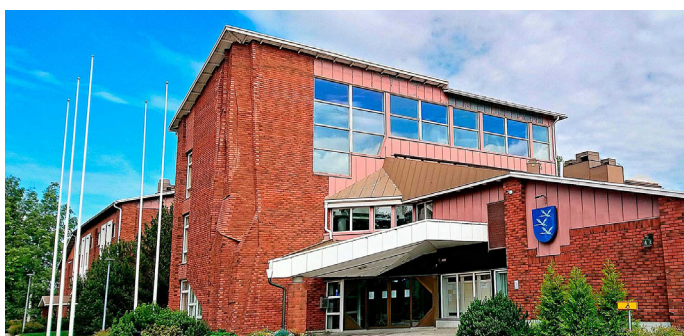
Tarkastuslautakunnan johtopäätökset ja suositukset:

1. Konserniohjausta on toteutettu rakenteellisesti oikein, mutta sisällöllinen ja strateginen omistajavaikuttaminen tarvitsee vahvistamista.
2. Kaupunkikonsernin taloudellinen riskiprofiili on korkea velkaantuneisuuden ja heikon omavaraisuuden vuoksi.
3. Yhtiöiden talouden ja tavoitteiden seuranta tulisi kytkeä tiiviimmin omistajastrategiaan ja kaupungin kokonaisriskiarvioon.
4. Omistajapolitiikkaa ja konserniohjetta tulisi päivittää, jotta ne vastaavat nykyistä taloudellista ja toimintaympäristöä (esim. hyvinvointialueuudistus, inflaatio, korkokehitys).

Kysymys kaupunginhallitukselle:

Tilinpäätöksessä 2024 todetaan, että Äänekosken konserniyhtiöt ovat pääosin saavuttaneet niille asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet, mutta samalla nousee esiin tarve entistä systemaattisemmalle ohjaukselle, yhtenäiselle raportoinnille ja strategialähtöiselle kehittämiselle.

Miten kaupunginhallitus aikoo vahvistaa konserniohjausta niin, että konserniyhtiöiden toiminta tukee entistä selkeämmin kaupungin strategisia tavoitteita, kuten elinvoiman kasvattamista, palvelujen saatavuutta sekä kestävä kehitystä ja resurssien tehokasta käyttöä?

Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan kanssa valtio aloittaa arviointineuttelyn. Äänekosken kaupungissa arviointineuttelyyn johtavat kriisikuntakriteerit eivät täyty.

12 HENKILÖSTÖ

Henkilöstöraportti 2024

Äänekosken kaupungin henkilöstötilanne vuonna 2024 osoittaa hyvää työilmapiiriä, parantunutta työkykyä ja vahvaa pitovoimaa. Vaikka rekrytointi on edelleen haastavaa, organisaation sisäinen sitoutuminen ja työyhteisön toimivuus tukevat kaupungin strategisia tavoitteita.

Eryityisesti sairauspoissaolojen lasku ja positiivinen suosittelemiseksi kertovat siitä, että henkilöstön hyvinvointia ja johtamista on onnistuttu parantamaan. Toisaalta esihenkilötyön hienoinen lasku sekä sijaisten saatavuusongelmat osoittavat, että henkilöstöjohtamisen kehittämiseksi on yhä tilaa – erityisesti johtamisosaamisen vahvistamisessa

Missä on onnistuttu?

- Henkilöstökyselyn tulokset erinomaisia: Kokonaisarvosanat säilyivät korkeina kaikilla osa-alueilla. Eryityisesti pitovoimaa kuvaava kysymys ”haluaisinko olla töissä vuoden kuluttua” sai keskiarvon 4,5 / 5.
- Sairauspoissaolot laskivat selvästi: Keskimääräinen sairauspoissaolo väheni 4,1 päivällä henkilötyövuotta kohden, mikä ylitti asetetut tavoitteet.
- Lähtövaihtuvuus laskussa: Lähtövaihtuvuus oli 5,8 % (–2,5 prosenttiyksikköä), mikä viittaa parantuneeseen työtyytyväisyyteen ja pitovoimaan.
- Suosittelemiseksi erinomainen: NPS-luku oli 41, mikä on huomattavasti yli valtakunnallisen keskitason (yli 30 = erittäin hyvä).
- TE2024-uudistuksen valmistelu eteni hallitusti: Kaupunki otti vastuulleen työllisyysalueen vetovastuun ja perusti uusia virkoja sujuvasti.

Missä kehitettävää?

- Esihenkilötyö ja johtaminen: Henkilöstökyselyssä esihenkilötyön arvosana laski hieman (–0,1), vaikka tulos oli edelleen hyvä (keskiarvo 4,1).
- Sijaisjärjestelyt haasteena: Infektioaikojen aikana sijaisten saatavuus oli heikko, mikä kuormitti työyhteisöjä ja vakituista henkilöstöä.
- Kasvatus- ja opetustoimen henkilöstörakenne korostuu: 65 % vastaajista oli tältä toimialalta – tarvetta tasapainottaa kehitystoimenpiteitä koko organisaation tasolle.

Missä riskit?

- Kokemuspohjan siirtyminen eläkkeelle: Eläkeiän lähestyminen monilla osaajilla uhkaa osaamispääomaa.
- Työkuormituksen jakautuminen epätasaisesti: Lyhytaikaiset poissaolot ja vajaamiehitys lisäävät pitkäaikaista kuormitusta.
- Rekrytointi ja saatavuusongelmat jatkuvat: Pitovoima on kunnossa, mutta vetovoiman kehittäminen jää edelleen haasteeksi.

Tarkastuslautakunnan huomiot ja kehittämissuhteet :

Äänekosken kaupungin henkilöstökertomus antaa kuvan kunnasta, jossa työhyvinvointiin ja osaamisen kehittämiseen panostetaan, mutta rakenteelliset haasteet – kuten henkilöstön ikääntyminen, työvoiman saatavuus ja kuormituksen epätasaisuus – edellyttävät strategista reagointia. Pidemmällä aikavälillä riskinä on henkilöstön uupuminen ja rekrytointivaikeuksien kasautuminen.

1. Esihenkilötyön tukea lisättävä: Kehityspalautteiden hyödyntäminen ja systemaattinen esihenkilövalmennus.
2. Sijaisten saatavuusratkaisujen kehittäminen: Mahdollisesti keikkatyön ja sisäisen sijaisringin mallien vahvistaminen.
3. Vetovoimatyön strateginen suuntaaminen: Viestintää ja työnantajakuvaa on rakennettava aktiivisemmin erityisesti niille aloille, joilla rekrytointi on vaikeinta.
4. Osaamisen jatkuva uudistaminen: Eläkepoistuman vuoksi osaamisen siirto ja perehdytysmallit entistä tärkeämpiä.

Kysymys kaupunginhallitukselle:

Miten kaupunginhallitus aikoo turvata kriittisten palvelualueiden, kuten varhaiskasvatuksen, riittävän ja jaksavan henkilöstön tilanteessa, jossa sekä eläköityminen että rekrytointivaikeudet uhkaavat henkilöstön pysyvyyttä ja palvelujen laatua?

Työsuojelu ja työhyvinvointi

Vuosi 2024 toi edistysaskelia Äänekosken kaupungin työsuojelussa ja työhyvinvoinnin edistämisessä. Painopisteenä oli psykososiaalinen kuormitus ja sen hallinta, jota tuettiin koulutuksilla, aktiivisen tuen mallilla ja työterveysyhteistyöllä. Riskien arvioinnin toteutuminen jäi kuitenkin epätasaiseksi ja varhaisen tuen toimintamallin tunnettuus kaipa edelleen vahvistamista. Henkilöstökysely osoitti yleisesti hyvää työelämän kokemusta, mutta tiettyjä epäkohtia toistuu erityisesti opetus- ja kasvatustoimen piirissä.

Missä on onnistuttu?

- Aktiivisen tuen toimintamalli käytössä: Mahdollistaa työssä jatkamisen osatyökykyisille ja sisältää myös etätyön hybridimallin.
- Työsuojelutoiminta käytännönläheistä: MA-PA-koulutukset (haasteellisen käytöksen ennaltaehkäisy ja hallinta), suojahihat, turvallisuuskävelyt ja nanokspinnoitteet ovat konkreettisia toimia.
- Työterveysyhteistyö toimii: Kustannustehokas ja painottaa ennaltaehkäisyä (49 % kustannuksista)

Missä kehitettävää

- Riskien ja vaarojen arvioinnin jalkautuminen puutteellista: Vain 16 työpaikkaa päivitti arvioinnin vuonna 2024.
- Työsuojelun resursointi: Työsuojeluasiamiehiä ei ollut lainkaan mukana toiminnassa, eikä varavaltuutettujen ajankäytöstä ollut sovittu.
- Ensiapuvalmius ja vastuut epäselviä: Ei systemaattista seuranta yhteistiloissa toimivien yksiköiden osalta.
- Kehityskeskustelujen systemaattisuus: 13,1 % vastaajista ei käynyt keskustelua – tarve yhteinäistää käytäntöjä.
- Henkinen kuormitus ja väkivalta: Henkilöstö kokee yhä toistuvia uhkatilanteita ilman riittäviä ratkaisuja etenkin kasvatusalalla.

Missä riskit?

- Psykososiaalinen kuormitus voi edelleen lisääntyä, jos toimenpiteiden vaikuttavuutta ei arvioida systemaattisesti.
- Kemikaaliturvallisuudessa puutteita: Riskienhallinta ja dokumentointi kaipaavaa seuranta.
- Rekrytointihaasteet: Vaikka tilanne on parantunut, tietyillä aloilla (esim. erityisopetus) on edelleen saatavuushaasteita.

- Ikääntyvä henkilöstö: Vakinaisen henkilöstön keski-ikä 49,1 vuotta, suuri eläköitymisaalto odotettavissa 2025 ja 2028.

lous).

- Henkilöstön liiallinen kuormittuminen.
- Terveellisten työ- ja toimintatilojen ylläpito.
- TE2024-uudistus (toiminta, henkilöstö, talous, yhteistyö).
- Muutoksen hallinnassa onnistuminen avainhenkilöiden vaihtuessa.

Tarkastuslautakunnan huomiot:

- Kokonaisuus kehittyy oikeaan suuntaan, mutta vaikuttavuuden ja kattavuuden varmistaminen vaatii järjestelmällistä otetta.
- Työsuojelun ja työhyvinvoinnin kehittämisessä korostuu seurantatiedon hyödyntäminen
- WPro-järjestelmän, esihenkilökompassin ja HR-raportoinnin kautta saatavat tiedot olisi hyvä yhdistää toiminnalliseen arviointiin.
- Työterveyshuollon ennaltaehkäisevän toiminnan osuutta kannattaa kasvattaa edelleen, jotta sairaanhoidon kulut eivät nouse hallitsemattomasti.

Työpaikkakiusaaminen ja epäasiallinen kohtelu

Tarkastuslautakunta kiinnitti jo vuoden 2021 arviointikertomuksessaan huomiota työpaikkakiusaamiseen ja epäasialliseen kohteluun. Kaupungilla on hyvän ja vastuullisen työikäytymisen ohjeistus sekä häirinnän ja epäasiallisen kohtelun hallinnan ohjeistus.

Äänekosken toimintamalli on kuvattu prosessikaavioissa. Se sisältää ohjeita työpaikoille, ohjeita esihenkilölle, ohjeita epäasiallisen kohtelun käsittelemiseen sekä lomakkeen, jolla voi ilmoittaa epäasiallisesta kohtelusta. Tämä ohjeistuskokonaisuus työyhteisöissä on tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan tärkeää käydä työyhteisöissä säännöllisesti läpi.

Tarkastuslautakunnan saamien tietojen mukaan vuonna 2024 esihenkilöille tai työsuojeluun on tehty ilmoituksia häirinnästä ja epäasiallisesta kohtelusta, joten nollatoleranssia ei ole saavutettu. Tilastojen mukaan ilmoitusten määrä on lisääntynyt ja siksi asia on syytä ottaa erityiseen ja kriittiseen tarkasteluun. Myös AVI on antanut suosituksia tilanteen korjaamiseen.

Tarkastuslautakunnan suositus:

Toimintaohjeen mukaiseen asioihin puuttumiseen tulee tarttua ja saada asiat käsiteltyä. On tärkeää, että asianosaisella on turvallinen ilmapiiri tehdä ilmoitus ja että hän saa tukea. Prosessikuvauksessa olisi hyvä olla kuvattuna myös ulkopuolisen sovittelijan käyttö tilanteen niin vaatiessa.

Myös työyhteisöjen toimintakulttuurista johtuviin ongelmiin on syytä työsuojelun ja työterveyshuollon puuttua ajoissa.

ÄÄNEKOSKI

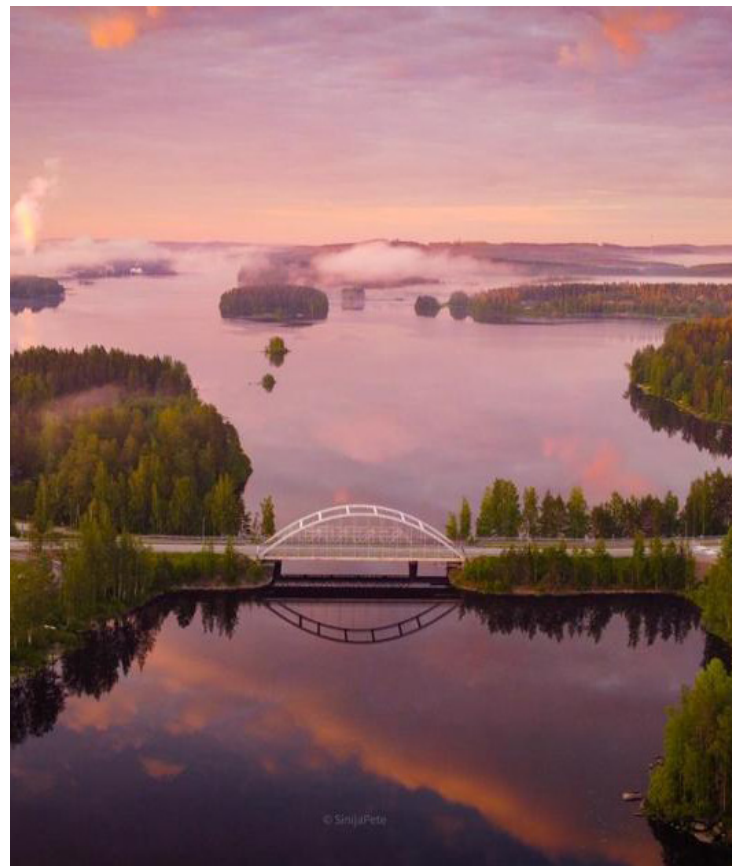
Tulevaisuus asuu täällä

Kysymykset kaupunginhallitukselle

1. Miten kaupunginhallitus aikoo varmistaa, että riskien ja vaarojen arviointi toteutuu säännöllisesti ja kattavasti kaikissa yksiköissä – sekä että psykososiaalisen kuormituksen ja väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisyä kehitetään systemaattisesti yhteistyössä työsuojelun ja työterveyshuollon kanssa?

2. Miten kaupunginhallitus varmistaa, että työpaikkakiusaamisen ja epäasiallisen kohtelun ehkäisyyn laaditut ohjeistukset ja toimintamallit käydään työyhteisöissä säännöllisesti läpi, että ilmoituksia käsitellään luottamuksellisesti ja asianmukaisesti sekä turvallisessa ilmapiirissä, ja että prosessissa huomioidaan tarvittaessa myös ulkopuolisen sovittelijan käyttö?

3. Miten varmistetaan, että työsuojelu ja työterveyshuolto puuttuvat riittävän varhain työyhteisöjen toimintakulttuurista johtuviin ongelmiin?

13 TOIMINNALLISTEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

13.1 Kaupunginhallitus

Vuosi	2024	2024			Selite
Tuloskortti	Tavoitetaso	Toteutuma	Ero	Ero -%	poikkeamasta
Vaikuttavat elinkeinot					
Olemme Suomen tuottavin ja vaikuttavin kaupunki asukasmäärään suhteutettuna					
Maankäytön, tonttitarjonnan, infrarakentamisen ja toimintaedellytysten varmistaminen					
Asukastytytyväisyyskysely: Tyytyväisyys joukkoliikennepalveluihin (Lähtötaso 2,4)	2,6	2,6	0,0	0,0 %	
Kestävä ympäristö					
Olemme hiilineutraali kaupunki 2030					
Pienennämme aktiivisesti oman toimintamme aiheuttamaa kuormitusta ympäristölle					
Kaupungin kiinteistöjen energiataloudellisuus: Sähkön kulutus (kWh / m2)	79	77,3	-1,7	-2,2 %	
Kaupungin kiinteistöjen energiataloudellisuus: Kaukolämmön kulutus (kWh / m2)	150	152,1	2,1	1,4 %	
Kasvihuonekaasupäästöt (Lähtötaso 96 kt CO2e)	92	87,3	-4,7	-5,1 %	Tuorein tieto vuodelta 2022. Tilastot päivittyvät laskennallista syistä viiveellä.
Mahdollistamme tehokkaan kierrättämisen ja edistämme materiaalien uudelleenkäyttöä					
Asukastytytyväisyyskysely: Tyytyväisyys kaupungin kierrätysmahdollisuuksiin (Lähtötaso 3,6)	3,7	3,8	0,1	2,7 %	
Hyvä elämä					
Meillä asuu Suomen tyytyväisimmät ihmiset					
Vahvistamme monipuolista harrastus-, kulttuuri- ja tapahtumatoimintaa					
Asukastytytyväisyyskysely: Tyytyväisyys tapahtumatoimintaan (Lähtötaso 3,3)	3,6	3,0	-0,6	-16,7 %	
Asukastytytyväisyyskysely: Tyytyväisyys kulttuuritoiminnan monipuolisuuteen (Lähtötaso 3,4)	3,6	3,3	-0,3	-8,3 %	
Asukastytytyväisyyskysely: Tyytyväisyys harrastusmahdollisuuksiin (Lähtötaso 3,9)	4,0	3,8	-0,2	-5,0 %	
Mahdollistamme elinikäisen kehittymisen ja rakennamme osallisuutta, jotta jokainen on osa jotakin yhteisöä					
Osallistavien tilaisuuksien lukumäärä (kyläillat, kyläparlamentti, seurafoorumi, kaavoitusiltapäivä, asiakasraadit)	15	15	0	0,0 %	
Koulutusaste, toisen asteen suorittaneiden määrä % (Lähtötaso 70,3)	71,5	72,2	0,7	1,0 %	
Avoimen korkeakouluopiskelun (korkeakoulustipendi) opintopisteiden lukumäärä	150	101	-49	-32,7 %	
Kehitämme terveellistä, turvallista ja viihtyisää elinympäristöä – elävää keskustaa ja aktiivisia kyliä					
Nettomuutto (Lähtötaso -147 kpl)	-90	-70	20	-22,2 %	
Hyte-kerroin (Lähtötaso 0,55)	0,60	0,56	-0,04	-6,7 %	
Asukastytytyväisyyskysely: Tyytyväisyys kaupungin palveluihin (Lähtötaso 3,2)	3,6	4,0	0,4	11,1 %	
Asukastytytyväisyyskysely: Palvelujen saatavuus (Lähtötaso 3,6)	3,8	3,3	-0,5	-13,2 %	
Asukastytytyväisyyskysely: Asukkaiden viihtyvyys (Lähtötaso 3,7)	3,9	3,4	-0,5	-12,8 %	

Vuosi	2024	2024			Selite
Tuloskortti	Tavoitetaso	Toteutuma	Ero	Ero -%	poikkeamasta
Vaikuttavat elinkeinot					
Olemme Suomen tuottavin ja vaikuttavin kaupunki asukasmäärään suhteutettuna					
Yritysten liiketoiminnan kehittämisen tukeminen					
Yritystyytyväisyyskysely, asteikko 4-10 (Lähtötaso 6,3)	6,7	7,4	0,7	10,4 %	
Työpaikkaomavaraisuusaste (Lähtötaso 106,9 %)	106,9	108	1	1,0 %	
Uusien yritysten houkutteleminen sekä yrittäjyyteen kasvattaminen ja tukeminen					
Yritysten lukumäärän nettokasvu (lkm)	20	16	-4	-20,0 %	
Yritysneuvonta (kontaktien lkm)	340	364	24	7,1 %	
Työttömyysprosentti (vuoden ka)	11,5	14,2	2,7	23,5 %	
Perustetut yritykset (lkm)	60	71	11	18,3 %	
Kesäyrittäjyysseteli (myönnettyjen setelien lkm)	60	89	29	48,3 %	

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt uuden kaupunkistrategian 14.3.2022.

Kaupunginhallituksella ja kaupunginjohtajalla on vastuu sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta. Konsernijohto vastaa myös konserniyhtiöiden ohjauksesta sekä niiden sisäisen valvonnan ja tuloksellisuuden valvonnasta.

Kaupungin konserniohjeet on päivitetty kuntalain 47 §:n mukaisiksi. Konserniohjeissa on mainittu Corporate Governance, eli hyvä hallinto- ja johtamistapa. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 11.12.2023, 86 § Hyvän hallinto- ja johtamistavan

ohjeen. Valtuusto sai myös vuoden 2021 arviointikertomuksessa esitetyt muut ohjeistukset puolentoista vuoden valmistelun jälkeen hyväksytyksi 11.12.2023.

13.2 Opetus- ja kasvatustaloutakunta

Vuosi	2024	2024			Selite
Tuloskortti	Tavoitetaso	Toteutuma	Ero	Ero -%	poikkeamasta
Kestävä ympäristö					
Olemme hiilineutraali kaupunki 2030					
Pienennämme aktiivisesti oman toimintamme aiheuttamaa kuormitusta ympäristölle					
Ruokahävikin määrä toimialan yksiköissä yhteensä (Lähtötaso 6000 l/v)	5300	9000	3700	69,8 %	
Kaikissa toimialan yksiköissä jätteiden lajittelupisteet (toteuma %)	100	100	0	0,0 %	
Hyvä elämä					
Meillä asuu Suomen tyytyväisimmät ihmiset					
Mahdollistamme elinikäisen kehittymisen ja rakennamme osallisuutta, jotta jokainen on osa jotakin yhteisöä					
Toisen asteen opiskelupaikka, prosenttia/ikäluokka	100	100	0	0,0 %	
Toisen asteen opiskelun keskeytyspäätökset, lkm	0	0	0		
Peruskoulun päättötodistuksen saajat, prosenttia/ikäluokka	100	100	0	0,0 %	
Talous					
Talousarvion toteutuma-%	100	98,8	-1,2	-1,2 %	

Opetus- ja kasvatustaloutakunnan vuoden 2024 toteutuneet menot ovat -30,5 milj. euroa ja tulot 2,9 milj. Euroa. Toimialan kateeksi muodostui -27,7 milj. euroa, mikä on 348 700 euroa ylijäämäinen suhteessa talousarvioon

Ennakoitua suuremmilla tuloilla pystyttiin kattamaan opetuspalveluiden henkilöstömenojen ylitykset.

Vastuualueen talousarvion toteutuminen poikkesi suunnitellusta erityisesti tulojen suhteen, joita kertyi noin 450 000 euroa arvioitua enemmän. Tämä johtui kotouttamisen laskennallisten korvausten nousemisesta ja palveluiden myynnistä hyvinvointi alueelle.

Tuloskortin tavoitetasoihin päästiin neljän tavoitteen osalta. Ainoastaan ruokahävikin määrän toimialojen yksiköissä jäi merkittävästi alle tavoitetason.

Opetustoimessa toimii säännönmukaisesti johtamista ja laatua -työryhmä, joka seuraa perusopetuksen aamu- ja iltaopetuksen sekä koulun kerhotoiminnan valtakunnallisia kriteereitä.

Opetus- ja kasvatustoimi noudattaa toiminnassaan hyvän hallinnon ja johtamistavan ohjetta, johon sisältyy myös sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje.

Opetuspalveluiden vastuualueen taloutta tasapainotettiin useilla eri toimenpiteillä.

Koulukiusaaminen

Vaikka tutkimusten mukaan kiusaaminen on vähentynyt viimeisten 10 vuoden aikana merkittävästi sekä kouluterveyskyselyiden, että KiVa Koulu -tulosten perusteella se on koulu- ja opetussektorilla edelleen iso haaste. Tarkastuslautakunnan saaman selvityksen perusteella kiusaaminen koskettaa noin neljäsosaa lapsista ja nuorista Äänekosken kouluilla.

Tarkastuslautakunta kiinnittää tarkastuksessaan huomiota seuraaviin asioihin:
Kasvatuksen ja koulutuksen järjestäjän on tärkeää seurata kiusaamisen yleisyyttä kouluissa, oppilaitoksissa ja varhaiskasvatuspalveluissa, ja tehdä tietojen perusteella kiusaamista vähentäviä toimia.

Erityistä huomiota on tarkastuslautakunnan mielestä kiinnitettävä äänekoskelaisten lasten ja nuorten päihteiden käyttöön.

Missä on onnistuttu?

- Laadukkaat koulutuspalvelut: Varhaiskasvatuksen ja opetuksen järjestäminen on toteutettu suunnitellusti.
- Oppimisympäristöjen kehittäminen: Uusia koulurakennuksia, mm Koiviston koulu on otettu käyttöön, ja digitaalisia oppimiskäytäntöjä on laajennettu.
- Nuorten osallistaminen: Nuorisotyössä on onnistuttu mm. osallistavan budjetoinnin ja Nuorten talon perustamisen kautta. Nuorisovaltuusto on myös ollut näkyvämmässä esillä.
- Vakauttamisohjelma on saatu onnistuneesti toteutettua.

Missä kehitettävää?

- Henkilöstön kuormitus: Erityisesti varhaiskasvatuksessa ja opetuksessa henkilöstöpula on jatkuva ongelma.
- Tiedolla johtaminen. Strateginen ohjaus ja tarvetta vastaava toiminta. Toiminnan suunnittelmallisuus ja varautuminen tulevaan.
- Palveluiden saavutettavuus: Pitkät koulumatkat ja päivähoitopaikkojen saatavuus osassa kyläalueita tuottavat haasteita.
- Veto-/pitovoima: Lapsiperheitä tarvitaan pitämään myös kyläkoulut toiminnassa ja koulumatkat lyhyempinä.
- Päihdevalistus, muu puuttuminen: Päihteiden käyttöhaittojen julkituomista olisi lisättävä nuorille osuin keinoin, esim. kokemusasiantuntija.

Missä riskit:

- Syntyvyyden lasku: Voi johtaa resurssien alikäyttöön ja palveluverkon muutostarpeisiin.
- Polarisaatio, yhteiskunnassa tapahtuva eriarvoistuminen, heijastuu oppilaiden ja opettajien arkeen.
- Koululaitoksen arvostus? Kaupungin taloudellinen tila/luokkien ryhmäkoot.
- Henkilöstön saatavuus: Pitkäaikainen pula opettajista ja varhaiskasvatuksen ammattilaisista heikentää palvelujen laatua sekä henkilöstön työssäjaksamista.
- Koulukiusaaminen: Oppilaiden sijoittuminen suureen koulukeskukseen lisää koulukiusaamisen riskiä, valvonta ja puuttuminen hankalampaa.
- Huumeet/päihteet: Koululaisten lisääntynyt huumeiden ja muiden päihteiden käyttö ja kauppa, myös kouluaikana.
- Koululaisten ryhmäytymisen kehittäminen, yksinäisyyden ehkäisy.
- Päivähoidon haasteisiin vastaaminen mm. monikielisyys, ihan pienimpien lasten ryhmät, muu erityistuen tarve, ja niihin resurssien oikein kohdentaminen.

13.3 Kaupunkirakennelautakunta

Vuosi	2024	2024			Selite
Tuloskortti	Tavoitetaso	Toteutuma	Ero	Ero -%	poikkeamasta
Vaikuttavat elinkeinot					
Olemme Suomen tuottavin ja vaikuttavin kaupunki asukasmäärään suhteutettuna					
Maankäytön, tonttitarjonnan, infrarakentamisen ja toimintaedellytysten varmistaminen					
Erittäin huonokuntoiseksi luokitellut kadut (Lähtötaso 18,4 km)	18,1	18,1	0	0,0 %	
Kestävä ympäristö					
Olemme hiilineutraali kaupunki 2030					
Suosimme kestäväää rakentamista ja ekologisii materiaaleja					
Ympäristövaikutusten huomiointi kilpailutetuissa hankinnoissa (% hankinnoista)	80	57	-23	-28,8 %	
Puurakentamisen osuus kaikesta rakentamisesta (%)	25	20	-5	-20,0 %	
A-luokiteltujen investointien toteuttaminen energiatehokkaasti (elinkaaritarkastelu tehty/ei tehty, % toteutetuista investoinneista)	85	85	0	0,0 %	
Mahdollistamme tehokkaan kierrättämisen ja edistämme materiaalien uudelleenkäyttöä					
Kierrätysaste (Lähtötaso 42 %)	50	46	-4	-8,0 %	
Hyvä elämä					
Meillä asuu Suomen tyytyväisimmät ihmiset					
Kehitämme terveellistä, turvallista ja viihtyisää elinympäristöä – elävää keskustaa ja aktiivisia kyliä					
Strateginen kumppanuus, käyttäjäkyselyn tulos (Lähtötaso 3,7)	4,0	ei mitattu			Kysely toteutetaan keväällä 2025
Asukastyytyväisyyskysely: Tyytyväisyys katujen kunnossapitoon (Lähtötaso 3,0)	3,2	3,0	-0,2	-6,3 %	
Talous					
Talousarvion toteutuma-%, kaupunkirakennelautakunta	100	95,6	-4,4	-4,4 %	
Talousarvion toteutuma-%, ympäristölautakunta	100	100,0	0,0	0,0 %	

Kaupunkirakennelautakunnan toimintakate toteutui 393 t€ muutettua talousarviota paremmin. Äänekosken kaupunki ja kaupunkirakenteen toimiala on ollut ympäristön näkökulmasta usealla alalla edelläkävijä. Äänekoski on ensimmäisten kuntien joukossa laatinut energiatehokkuussopimuksen, joka on tärkeä osa Suomen energia- ja ilmastostrategiaa ja ensisijainen keino vaikuttaa energiatehokkuuteen.

Toimiala ylitti tavoitteisiinsa neljän mittarin osalta. Kahden osalta päästiin lähes tavoitteeseen. Kahdessa ympäristövaikutuksiin liittyvissä mittareissa ei päästy tavoitteeseen.

Positiivisena asiana voi todeta, että kaupunkirakenteen toimiala on osaltaan kyennyt luomaan edellytyksiä sille, että suuryritykset investoivat Äänekoskelle.

Vuoden 2024 aikana purettiin kolme rakennusta: Asemakadun koulu, liikerakennus Kauppakatu 4 "Valinta-talo" sekä Suolahden entinen palvelukeskus.

Liikenneyhteyksien ylläpidossa päästiin tavoitteeseen pitämällä erittäin huonokuntoisten katujen osuuden hieman edellisvuotta paremmalla tasolla 18,1 kilometrissä.

Vuonna 2024 merkittäviä valmistuneita infrainvestointeja ovat: Likolahdenkadun peruskorjauksen 1-vaihe sekä uuden jalankulku- ja pyöräilyväylän rakentaminen. Muhunniemen teiden rakentamiseen myönnettiin kesäkuussa lisämääräraha.

Ruokapalvelut

Ruokapalveluiden toimintakate toteutui 41 200 euroa alkuperäistä talousarviota paremmin. Suurin poikkeama oli henkilöstömenojen alittuminen 81 400 eurolla suunnitellusta tasosta.

Toimintaa on kehitetty ruokapalveluissa useita vuosia mm. keittiöiden keskittämällä ja rakentamisella. Äänekosken kaupungin keittiöverkko toimii tämän hetken uusimpien toimintamallien mukaisesti. Ruokapalvelut ovat hyödyntäneet uutta teknologiaa. Tuotannonohjausjärjestelmä Jamix:in käytössä päästään pian 100 %:n tasoon. Uudistuksilla on tavoiteltu ruokahävikin minimointia ja tätä kautta kustannusten ja hiilijalanjalan vähentämistä.

Positiivisena asiana voidaan todeta, että tarkastuslautakunta arvostaa ruokapalveluiden systemaattista toiminnan kehittämistä, ympäristöasioiden huomioimista sekä talousarviota parempaa toimintakatteen toteumaa.

Tarkastuslautakunta kiinnittää arvioinnissaan huomiota kaupunkirakennetoimialan osalta seuraaviin asioihin:

Talous

- Käyttötalous: Kaupunkirakenteen nettomenot ovat pienentyneet vuosi vuodelta:
 - o 2022: -14,8 M€
 - o 2023: -9,8 M€
 - o 2024: -9,3 M€ (ilman purkukohteita -15,0 M€, joka silti alle vuoden 2023 tason).
- Purkukustannuksia vuodelle 2024 kohdistui 1,32 M€ (mm. Asemakadun koulu, Valintatalo, Suolahden palvelukeskus).
- Investoinnit: Nettomenot laskivat vuodesta 2022 (n. -7,3 M€) vuoteen 2024 (n. -2,3 M€).
- Valtionavustukset jatkoivat investointien tukemista, mutta aiempaa pienempinä.

Huomioitavaa

- Käyttötalous olisi ollut lähes vuoden 2023 tasolla ilman purkukustannuksia – tämä viittaa siihen, että budjettikuri on pitänyt.
- Rakennusten purkaminen on osa strategista tilahallintaa – tilankäytön tehostaminen voi vaikuttaa jatkossa myös kunnallistekniikkaan ja palveluverkkoon.
- Henkilöstön jaksaminen ja johtaminen nousevat kriittisiksi tekijöiksi kehittämistyössä.

Missä on onnistuttu?

- Strateginen kumppanuus: Yhteistyö Äänekosken Kiinteistöhoito Oy:n kanssa on toiminut hyvin, ja kiristyneet taloudelliset tavoitteet on saavutettu.
- Aikataulujen pitävyys: Vaikka työkuorma on ollut korkea, esimerkiksi TE24-uudistukseen liittyvät valmistelut on hoidettu ajallaan ja kiitettävästi.
- Energiansäästö: Energiatehokkuus on parantunut vuoden 2019 tasosta lähtien. Kiinteistöjen energiankulutusta on optimoitu ja korjausvelkaa hallittu.
- Investointien hallinta: Kaupunkirakenteen investoinnit toteutuivat vuoden 2024 osalta budjetin rajoissa – merkittävä pudotus menojen määrässä (-61 % vuodesta 2022).

Missä kehitettävää

- Kunnallistekniikan kunnossapito: Korjausvelkaa on edelleen kertynyt tieverkkoon ja rakennuskantaan.
- Ilmastotavoitteiden konkretisointi: Strategiset ympäristötavoitteet vaativat selkeämpää toimenpideohjelmaa.
- Resurssien riittävyys: Palvelujen kehittäminen on haastavaa, kun työvelkaa kertyy jatkuvasti.
- Henkilöstö: Organisaation eheyttäminen ja onnistuneet rekrytoinnit (mm. kunnossapitoinsinööri, kaupunkirakennepäällikkö) ovat edelleen kesken.
- Tiedonkulku: Tulokortin tavoitteiden mukainen viestintä ja tiedon jakaminen kaipaa vahvistamista.
- Strateginen kumppanuus: Mallin kehitystyö jatkuu, erityisesti vuorovaikutuksessa ja tiedon jakamisessa.

Missä riskit?

- Henkilöstö: Resurssien riittävyys ja pitovoima, kilpailu osaavasta työvoimasta.
- Taloudelliset: Korjausvelan kasvu ja talouden kiristyminen.
- Rakentamisen riskit: Aikataulut, kustannukset, laatu sekä tekniset ja sosiaalipoliittiset tekijät. Rakennuskustannusten nousu voi estää tulevia investointeja tai ylittää budjetin.
- Infran ikääntyminen: Alhainen korjausaste voi johtaa yllättäviin kustannuksiin.
- Asiantuntevuus kilpailutuksissa.

Kysymys kaupunginhallitukselle

Miten kaupunginhallitus aikoo varmistaa kaupunkirakennepalveluiden riittävät resurssit, erityisesti henkilöstön saatavuuden ja pitovoiman osalta, jotta palveluiden kehittäminen ja kasvava työvelka eivät vaaranna strategisten tavoitteiden toteutumista?

13.4 Ympäristölautakunta

Vuosi 2024 oli ympäristölautakunnalle osittain onnistunut, mutta haasteellinen erityisesti taloudellisen tuoton osalta. Rakennusvalvonnassa varauduttiin hyvin rakentamislain muutoksiin ja ilmastotyössä tehtiin hankkeita yli toimialarajojen. Kierrätyksessä ja kasvihuonekaasupäästöissä tavoitteet eivät ole vielä toteutuneet. Vaikutavuuden mittaamista kaivataan lisää.

Ympäristölautakunnan perustehtävänä on huolehtia lautakunnan alaisista lupa-, valvonta- ja seurantatehtävistä sekä rakentamisen ja ympäristönsuojelun hallinnosta, ohjauksesta ja neuvonnasta.

Perustehtävästä aiheutuvien kustannusten osuus lautakunnan talousarviossa on pieni. Ylikunnallisesti hoidetut tehtävät ympäristöterveydenhuolto- ja maaseutuelinkeinoviranomaisen palvelut muodostavat huomattavan osan kustannuksista.

Ympäristölautakunnan talousarviossa toimintatuottoihin oli budjetoitu 213 000 euroa ja toimintakuluihin 806 000 euroa ja toimintakate on 594 000 euroa. Toimintakate toteutui budjetin mukaisesti.

Toimintamenoihin varatusta 500 900 euroa, ympäristönsuojelun osuus 130 400, ilmanlaadun tarkkailun osuus 10 600 euroa ja rakennusvalvonnan osuus 250 400 euroa. Toimintatuottoja arvioitiin kertyvän rakennusvalvonnan osalta 165 400 euroa ja ympäristönsuojelun osalta 47 200 euroa eli yhteensä 212 600 euroa. Talousarviossa toimintakate oli 288 400 euroa.

Muutoksissa talousarvion ja toteutuman tulojen suhteen jäätin jälkeen, koska uuden rakentamislain voimaantulo vuoden 2025 alusta vaikutti haettujen lupien laatuun 2024.

Äänekoski on ympäristöystävällinen ja uusiutuviin energialähteisiin tukeutuva kaupunki. Ympäristölautakunnan vaikutusmahdollisuudet ovat vähäiset ilmanlaadun ja pientalojen kokonaisenergian kulutustavoitteisiin.

Tarkastuslautakunta toteaa kokonaisuutena, että

Äänekosken ympäristötoimen asiat on hoidettu esimerkillisesti. Äänekoski on edelläkävijä monella sektorilla Keski-Suomessa.

Missä on onnistuttu?

- Rakennusvalvonta valmistautui rakentamislain uudistukseen suunnitellusti ja suoriutui siitä hyvin resurssivajeesta huolimatta.
- Ilmastotyö vahvistui kahden liikenteeseen keskittyvän hankkeen myötä. Vähäpäästöinen tieliikenne ja kävelyn ja pyöräilyn kehittämissuunnitelma, jotka tehtiin yhteistyössä kaupunkirakennelautakunnan kanssa.
- Yhteistyö toimi hyvin toimialarajat ylittäen (esim. uusiutuvan energian strategia, hulevesityöryhmä).
- Henkilöstömotivaatio ja kouluttautuminen: koko yksikkö on kouluttautunut ja motivoitunut, erityisenä mainintana ympäristöpäällikön JYET-tutkinnon suoritus.
- Luontohiili-hankkeen ehdokkuus kansainväliseksi edustajaksi.

Missä kehitettävää?

- Vaikuttavuuden mittaaminen puuttuu, vaikka asiakaspalautetta kerätään.
- Kierrätysaste ei ole saavuttanut tavoitteita, erityisesti biojätteessä puutteita.
- Kasvihuonekaasupäästöjen vähennystavoite ei ole toteutumassa riittämättömien ilmastotoimien takia (tieliikenne sekä teollisuuden toimitukset).
- Tulokorttien mittarit eivät vielä riittävästi tue strategisten tavoitteiden vaikuttavuuden arviointia.
- Rakentamislain uudistus, rakennusjärjestyksen laadinta ja luonnon monimuotoisuustoimet vaativat jatkokehitystä.

Riskeinä havaittavat asiat?

- Rakentamislain muutoksiin liittyvä jatkuva epävarmuus ja kuormitus. Tiedottaminen muutoksista.
- Ilmastotavoitteita ei saavuteta pitkällä aikavälillä.
- Strategisten mittareiden heikko kyky arvioida vaikuttavuutta.

Tarkastuslautakunnan suositukset

1. Mittariston uudistaminen: Tulokorttien mittareiden kehittäminen niin, että ne mittaavat konkreettisemmin strategioiden ja toimenpideohjelmien vaikuttavuutta.
2. Vaikuttavuuden arviointi käyttöön: Ottaa käyttöön menetelmiä ja prosesseja palvelujen vaikuttavuuden säännölliseen mittaamiseen.
3. Biojätteen kierrätyksen tehostaminen: Suunnitella ja resursoida erityistoimia biojätteen kierrätyksasteen nostamiseksi.
4. Ilmastotoimien vaikuttavuuden seuranta: Panostaa ilmastotoimien vaikutusten seurantaan ja arviointiin.

Tarkastuslautakunnan huomioid

- Koulutusmäärärahat ovat olleet selvästi kannattava investointi.
- Toimiala toimii avoimesti ja viranomaisvastuulla, mutta korruption ehkäisyyn liittyvää koulutusta tai systemaattista seuranta ei ole kuvattu tarkemmin.
- Yhteistyö yli hallintorajojen näkyy monessa onnistumisessa – tätä tulisi edelleen tukea.

Kysymys kaupunginhallitukselle

Miten kaupunginhallitus aikoo tukea ympäristötoimea siinä, että vaikuttavuuden mittaaminen saadaan systemaattiseksi osaksi johtamista, ja että ilmastotoimien tehostaminen tapahtuu riittävän ajoissa, jotta asetetut päästövä-hennystavoitteet saavutetaan (visio tulevaisuuteen tielinjausten vaikutus ilmastoon)?

13.5 Kulttuuri- ja liikuntalautakunta

Vuosi	2024	2024			Selite
Tulokortti	Tavoitetaso	Toteutuma	Ero	Ero -%	poikkeamasta
Hyvä elämä					
Meillä asuu Suomen tyytyväisimmät ihmiset					
Vahvistamme monipuolista harrastus-, kulttuuri- ja tapahtumatoimintaa					
Uimahallien kävijämäärät	80000	91991	11991	15,0 %	
Seniorikorttien määrä	500	827	327	65,4 %	
Musiikkiopiston oppilasmäärä	400	389	-11	-2,8 %	
Liikuntatilojen käyttövuorojen määrä (sisä- ja ulkotilat)	6000	11336	5336	88,9 %	
Kulttuuritilojen käyttövuorojen määrä	1300	901	-399	-30,7 %	
Kulttuuritilojen ja tapahtumien kävijämäärät	20000	33103	13103	65,5 %	
Kulttuuritapahtumien määrä	120	163	43	35,8 %	
Kirjastojen lainausten määrä	220000	222262	2262	1,0 %	
Kirjastojen kävijämäärä	120000	118572	-1428	-1,2 %	
Juniorikorttien määrä	200	162	-38	-19,0 %	
Erytysliikunnan ryhmien määrä	60	72	12	20,0 %	
Erytysliikunnan ryhmien käyntikertojen määrä	8000	7365	-635	-7,9 %	
Talous					
Talousarvion toteutuma-%	100	97,2	-2,8	-2,8 %	

Toimiala jatkoi budjettinsa toteutumaa n. 100 000 euroa ylijäämäisenä. Tulos saavutettiin säästötoimilla, ja voidaan toisaalta myös pohtia, tuoko jokavuotinen budjetin alittaminen parannusta olosuhteisiin ja palveluiden saatavuuteen.

Toimiala pääsi 8 mittarin osalta tavoitteeseensa. Seitsemän osalta tavoitteeseen ei ylletty ja kolmen tavoitteen osalta päästiin lähelle tavoitetasoa.

Kulttuuri- ja liikuntatoimen tavoitteena ja toimintamallina on jatkuva kehittäminen, johon pyritään hyvällä ennakkosuunnittelulla ja palveluasenteella. Kaupunkistrategian mukaan joh-

dettuja tavoitteita on toteutettu panostamalla harrastustoiminnan mahdollisuuksien parantamiseen mm. liikuntapaikkarakentamisen, oma-toimikirjaston sekä kulttuuri-hyvinvointitoiminnan lisäämisellä.

Merkittävimmät onnistumiset:

- Tapahtumat, joita toteutettiin sekä kaupungin omana työnä, että yhteistyössä paikallisten yhdistysten kanssa. Suurimpina voidaan mainita jo vuodesta 2016 pääosin Suolahden Urhon ja 4H-yhdistyksen voimin järjestetty Hallokeen-vaellus, hiihdon SM-kilpailut, Lasten

Kulttuuripäivät, Äksön sekä joulukadun avajaiset.

- Tapahtumat keräsivät hyvin yleisöä ja saatu palaute oli pääsääntöisesti positiivista.

Kulttuuritoimessa keskeisimpiä onnistumisia kulttuurihyvinvointipalveluiden osalta oli

- Taiteen edistämiskeskuksen hankerahalla Konginkankaalla toteutettu Ovi auki taiteelle -hanke, jossa palkattu yhteisötaiteilija työskenteli Konginkankaan palvelutalon tiloissa järjestäen ohjelmaa päivittäin palvelutalon asukkaille sekä säännöllisesti myös muille konginkankaalaisille.
- Omia tapahtumia, esim. Painotalon konsertteja, järjestettiin 30% yli tavoitetason, ja kävijöitä onnistuttiin houkuttelemaan neljänneksen edellisvuotta enemmän.

Liikuntapalvelut

- Onnistuttiin hyvin sekä Asemakadun koulun purkamisesta, että Suolahden uimahallin remontin aiheuttamissa merkittävässä tilamuutoksissa ja järjestelyissä.
- Pääsääntöisesti niin sisä- kuin ulkoliikuntapaikat ovat hyvässä kunnossa ja aktiivisessa käytössä.
- Taidemuseolla onnistuttiin kasvattamaan vuotuista kävijämäärää usealla sadalla vierailijalla, sekä osallistuttiin aktiivisesti uuden museon suunnittelutyöhön.

Kirjastotoimi

- Onnistuttiin toimintojen organisoinnissa ja aktiivisessa palveluiden tuotannossa hyvin vaikka vakauttamisohjelmassa vähennettiin kirjaston henkilöstöresursseja kahden henkilötyövuoden verran.

Musiikkiopisto

- Oli erittäin aktiivinen ja onnistunut vuosi, opilaspaikat saatiin täyteen, valmistuneita saatiin odotettua enemmän ja uusien tilojen valmisteluprosessi Koulunmäen C-rakennuksen osalta eteni suunnitellusti.

Investointihankkeet

- Suurin onnistuminen oli Äänemäen kehittämishankkeen (3 rinne, uusi hissi, lumetusjärjestelmän tehostaminen) saaminen päätökseen.

Liikuntapaikkojen kävijämäärät

- Lähes tuplaantuivat, seniorikorttien määrä jatkoi kasvuaan kymmenisen prosenttia ollen jo yli 820 kpl.

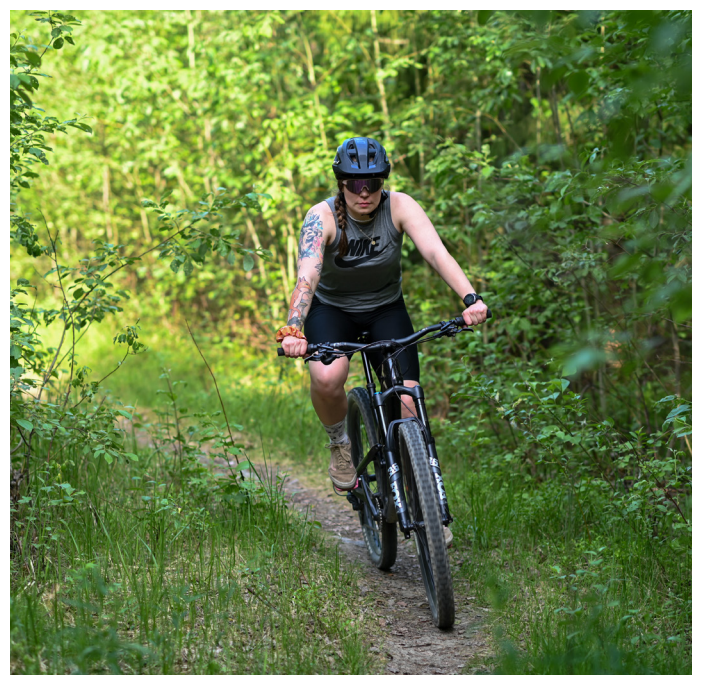
- Harmillisesti juniorikortteja puolestaan hankittiin 10 % edellisvuotta vähemmän (162 kpl).
- Uimahallien kävijöitä oli 85 000, kasvua 7 %.

Merkittävimmät kehitettävät asiat:

- Talvikauden ulkoliikuntapaikkojen hoitaminen Kiinteistönhoidon kumppanuussopimuksen kautta. Vaikka hoitoluokitukset, kohteet ja tehtävät toimenpiteet on määritelty, osa toimenpiteistä jää toteuttamatta eikä työnjälki kaikilta osin vastaa sovittua. Tilanteeseen vaikuttivat osaltaan myös yhtiössä toteutetut henkilöstöleikkaukset ja avainhenkilöiden poistuminen.
- Äänekosken pääkirjaston omatoimikirjaston hankinta on yksi keskeisiä kehitettäviä asioita tulevaisuudessa.

Merkittävimmät riskit:

- Työmäärän kasvu palvelujen laajentuessa, henkilöstön kuormittuminen samalla tai pienemmällä väellä toimittaessa ja sijaisten puutteella niin hallinnossa kuin operatiivisella tasolla (ei koske kaikkia toimialoja).
- Mahdolliset säästötoimet aiheuttavat haasteita.
- Kiinteistönhoito Oy:n tavoitteita tulisi suunnata säästämisen sijaan sopimuksen toteuttamisen varmistamiseen ja toimivuuden parantamiseen.
- Konsernitasolla myös Keitele-Museo Oy:lle tulisi määritellä toiminnallisia tavoitteita ja sen toimintaa ja olemassaoloa olisi tarkasteltava kriittisesti tulevaisuudessa. Toisaalta myös kaupungin omistajaohjauksessa sekä panostuksessa museon alueen kehittämiseen olisi nähtävä mahdollisuuksia, esim. alkavan Keiteleen matkailuhankkeen innoittamana.

Mitä kehitettävää/kehitetty:

- Kehittämistoimet liittyvät mm. investointeihin, erilaisen kaluston hankkimiseen, tapahtumatoimintaan, liikuntapaikkojen ylläpitämiseen, sekä ketterän palautejärjestelmän kehittämiseen.
- Strategisen kumppanuuden toiminnan parantaminen joka tasolla.

Tarkastuslautakunnan huomiot ja suositukset

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että toimialan vahvaa tapahtuma- ja kehittämisosaamista hyödynnetään laajasti, mutta kehottaa arvioimaan kriittisesti, onko säästötoimilla saavutettava taloudellinen hyöty tasapainossa palveluiden laadun, henkilöstön jaksamisen ja toiminnan vaikeavuuden kanssa.

Lautakunta suosittelee:

- Ulkoliikuntapaikkojen kunnossapitoa kehitetään yhteistyössä Kiinteistöhoito Oy:n kanssa, ja että sopimusseurantaa vahvistetaan.
- Omatoimikirjastohanke priorisoidaan ja vietään tavoitteellisesti eteenpäin,
- Keitele-Museo Oy:n rooli ja tavoitteet selkeytetään osana kaupungin kulttuuripolitiikkaa ja konserniohjausta,
- Arvioidaan laajemmin, missä määrin vuosittainen budjetin alittaminen perustuu realistiseen resursointiin ja missä määrin se aiheuttaa pitkän aikavälin ongelmia.

Kysymys kaupunginhallitukselle:

Miten kaupunginhallitus aikoo varmistaa, että säästötoimenpiteet eivät vaaranna kulttuuri- ja liikuntatoimen palveluiden laatua ja henkilöstön jaksamista, erityisesti tilanteessa, jossa palvelutarjonta kasvaa mutta resursseja ei lisätä vastaavasti?

14 POHJOISEN KESKI-SUOMEN TYÖLLISYYSALUEEN ARVIOINTI

Äänekosken tarkastuslautakunnan kooste ja vertailu Keski-Suomen muihin työllisyysalueisiin

Tausta ja vastuualue

Vuoden 2025 alusta työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirtyi kunnille. Keski-Suomessa muodostettiin kolme työllisyysaluetta, joiden vastuukuntina toimivat Äänekoski (pohjoinen alue, 13 kuntaa), Jyväskylä (keskinen alue, 2 kuntaa) ja Jämsä (eteläinen alue, 8 kuntaa). Äänekosken rooli on alueellisesti merkittävä: se vastaa hallinnollisesti ja toiminnallisesti laajasta ja monimuotoisesta alueesta.

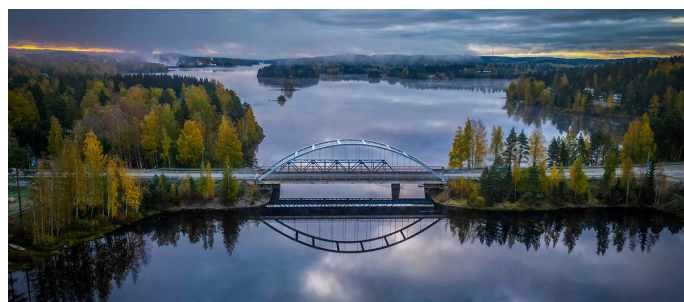
Resurssit ja tavoitteet

Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen määräraha on 7,8 miljoonaa euroa. Se on pienempi kuin Jyväskylän (28,2M€), mutta suurempi kuin Jämsän (4,6 M€).

Alueen tavoitteet on määritelty neljässä ulottuvuudessa:

1. Asiakaspalvelun vaikuttavuus (työ ja tekijä kohtaavat, palvelujen oikea-aikaisuus)
2. Prosessien suorituskkyky ja taloudellinen tasapaino
3. Osaava ja motivoitunut henkilöstö
4. Tiedolla johtaminen ja seurantavelvoitteet

Tavoitteena on palveluiden laadun ja vaikuttavuuden jatkuva kehittäminen sekä kuntien työtömyysturvakulujen hallinta.

Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttava työtoiminta nähdään tärkeänä osana työllisyyden edistämistä, mutta sen vaikuttavuudessa on alueellisia haasteita:

- Siirtymät avoimille työmarkkinoille ovat olleet riittämättömiä.
- Palvelun toivotaan olevan yksilöllisempää, tavoitteellisempaa ja joustavampaa.
- Kyselyn mukaan noin 30 % työnhakijoista Äänekosken alueella ei arvioiden mukaan enää kuntoudu yleisille työmarkkinoille, mikä on enemmän kuin Jyväskylän alueella (7–10 %), mutta vähemmän kuin Jämsässä (50 %). Lisäksi huolta herättää se, että kuntouttava työtoiminta ei enää vaikuta suoraan kunnan työttömyysturvamaksuihin, mikä voi heikentää motivaatiota palvelun kehittämiseen.

Työttömien terveystarkastukset

Terveystarkastuksia toteutetaan Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueella keskitetysti työllisyysalueittain nimettyjen hoitajien toimesta. Toimintamallia on parannettu vuonna 2024, ja se on tuonut vakautta palvelun toteutukseen:

- Yhteistyö koetaan toimivaksi, mutta jatkotoimien suunnittelu ja tiedonkulku kaipaavat edelleen selkeyttämistä.
- Terveystarkastusten seuranta ja tilastointi on ollut puutteellista, mutta siihen on tehty parannuksia.
- Tarkastusten vaikuttavuus näkyy myös hyvinvointialueen HYTE-kertoimen kautta, jolla on merkitys rahoitukseen.

Yhteistyö ja koordinaointi

Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa arvioidaan vaihtelevasti: vain noin 31 % kunnista koki sen toimivan melko tai erittäin hyvin. Erityisesti kuntouttavan työtoiminnan osalta yhteistyön koettiin toimivan huonommin kuin muilla työllisyysalueilla.

Haasteena ovat:

- Käytäntöjen ja vastuiden epäselvyys
- Toimijoiden roolien hahmottaminen
- Palveluketjujen saumattomuuden puute Samalla korostui tarve yhtenäistää palvelumallit, jotta asiakas ei jää palvelujen väliin.
- Työmarkkinatilanne ja palvelutarpeet Työvoimapula koskee erityisesti teollisuus- ja palvelualoja.

Äänekosken alueella on tunnistettu tarve:

- Reagoida nopeasti työnantajien tarpeisiin
- Vahvistaa oppilaitosyhteistyötä ja osaamisen kehittämistä
- Mahdollistaa työkyvyn mukaista osa-aikatyötä niille, joilla kokopäiväinen työ ei ole realistista

Alueellinen erityispiirre:

Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalue poikkeaa muista työllisyysalueista erityisesti:

- Laajuudellaan (13 kuntaa, joista moni pieni ja harvaan asuttu)
- Kuntien rakenteellisella ja taloudellisella eriytymisellä
- Tarpeella turvata saavutettavat ja tasalaatuiset palvelut eri kunnissa Tämä vaatii erityistä huomiota resurssien kohdentamiseen, liikkuviin palveluihin ja yhteisiin toimintamalleihin

Pohjoisen Keski-Suomen
TYÖLLISYYSALUE

Johtopäätökset:

Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen vahvuutena on sitoutuminen kehittämiseen ja tiedolla johtamiseen. Uudistuksen onnistuminen riippuu erityisesti:

- Eri toimijoiden saumattomasta yhteistyöstä
- Palvelujen vaikuttavuuden ja asiakaslähtöisyyden lisäämisestä
- Yhteisten tavoitteiden määrittelystä ja seurannasta koko työllisyysalueella

Erityisesti on tärkeää kehittää:

- Siirtymää työelämään myös vaikeammin työllistyville
- Joustavia, työkyvyn huomioivia ratkaisuja
- Yhteistoimintaa oppilaitosten, yritysten ja hyvinvointialueen kanssa

Kysymys kaupunginhallitukselle:

Miten Äänekosken kaupunki varmistaa, että se pystyy vastuukuntana johtamaan Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysaluetta niin, että palvelut ovat saavutettavia ja yhdenvertaisia koko alueella, yhteistyö hyvinvointialueen ja oppilaitosten kanssa toimii saumattomasti, ja työllisyyspalvelut ovat vaikuttavia erityisesti niiden asiakasryhmien osalta, joilla ei ole realistisia mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille?

15 SISÄINEN VALVONTA JA RISKIEN HALLINTA

Tilinpäätöksessä on arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan

kehittymiseen vaikuttavista seikoista. Hallitus selostaa tilinpäätöksessä toiminnallisista, rahoitus- ja vahinkoriskeistä sekä ympäristöriskeistä riittävän yksilöidysti ja asianmukaisesti.

Tarkastuslautakunta havaitsee positiivisena asiana tilinpäätöksessä, että siinä tuodaan esille keskeiset johtopäätökset ja sisäisen valvonnan kehittäminen taloussuunnittelukaudella. Sisäisen valvonnan tilan todetaan olevan kohtalaisen hyvällä tasolla. Suurimmat puutteet ovat valvontaympäristön ja seurannan osa-alueilla.

Taloussuunnittelukaudella päivitetään henkilöstön tehtäväkuvat ja arvioidaan niiden perusteella resurssien riittävyys. Toimialat päivittävät/laativat toimialojen puuttuvat ohjeet asianmukaisiksi. Kaupungilla on käytössä vuoden 2020 aikana laaditut Kuntamittarit. Toimialojen esihenkilöille järjestetään koulutusta PowerBi -järjestelmän käyttöön reaaliaikaisen talousseurannan parantamiseksi.

Tarkastuslautakunnan huomio:

Olisiko samalla tarve tehdä osaamiskartoitukset – osaaminen suhteessa työn- ja tehtävänkuvaan sekä kartoittaa lähipiiri-ilmoituksilla ennakkoon mahdolliset esteellisyydet asioiden valmisteluissa.

Riskienhallinta

Tarkastuslautakunta havaitsi positiivisena asiana, että kaupungin kokonaisvaltainen riskienhallintaprosessi toteutettiin toimialoittain toimialojen johtoryhmissä vuoden 2024 aikana. Sen osalta koko kaupunkia koskeviksi ja seurattaviksi riskeiksi tunnistettiin alla mainitut:

Kaupungin kokonaisvaltainen riskienhallintaprosessi toteutettiin toimialoittain (toimialojen johtoryhmät) vuoden 2024 aikana.

Toimialakohtaisten riskienhallinnan toimenpideohjelmien toteutumista seurataan toimialojen omissa johto-ryhmissä sekä kokonaisvaltaisesti kaupungin johtoryhmässä, talousarvioprosessissa sekä tilinpäätöksen yhteydessä.

- Hyvinvointialueiden talouden ja toiminnan ongelmat. Yhteistyön tiivistäminen sekä kiinteistöjen myynti ja yhtiöittäminen.
- Sota/muut kriisit Suomen lähialueilla. Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja kriisin suorat vaikutukset Suomeen sekä globaalit riskit ja heijastus vaikutukset. Riskiin varaudutaan päivittämällä valmiussuunnitelmia ja tehdään mahdollisia varautumistoimenpiteitä.
- Suuren työllistäjän toiminnan loppumien. Valtion tukien hakeminen, muutosturvakoulutukset ja aktiivinen edunvalvonta.
- Soteuudistuksen vaikutus verotukseen ja valtionosuuksiin. Edunvalvontatyö ja talouden vakauttamistoimet.
- Valtionosuuksien leikkaukset.
- Edunvalvonta.
- Talouden vakauttamistoimet sekä toimintojen sopeuttaminen.
- Lainan/vakuuden/takauksen saajan taloudelliset vaikeudet. Toimiva konserniohjaus ja -ohjeistus.
- Kyber-hyökkäykset. Valmiussuunnitelmien päivitys, hankinnat ja prosessien hionta.

Suurimmat riskit tulopuolella liittyvät valtionosuuksien leikkauksiin ja verokertymän heikkenemiseen.

Tarkastuslautakunta esittää kehittämisehdotuksena, että koko konsernin riskienhallinnan raportointia kehitetään, ja että kaupunginhallitus käsittelee tytäryhtiöiden lisäksi myös kaupungin oman organisaation toimialojen riskienhallintaa säännöllisesti. Myös investointihankkeisiin liittyviin riskeihin on pystyttävä jatkossa varautumaan paremmin.

Valtuusto on hyväksynyt 11.12.2023 kokouksessaan kaupungin ja kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeet osana Hyvän hallinnon ja johtamistavan -ohjettaan. Jatkossa on hyvä kuitenkin kiinnittää edelleen huomiota ohjeiden ja säännösten päivittämiseen säännöllisin väliajoin esimerkiksi kahden vuoden välein tai ainakin kerran valtuustokaudessa.

16 KORRUPTION TORJUNNAN MERKITYS KUNNALLISESSA ITSEHALLINNOSSA

Hyvä hallinto, avoimuus ja kansalaisten luottamus päätöksentekoon ovat kunnallishallinnon peruspilareita. Näiden periaatteiden toteutuminen edellyttää, että kunta sitoutuu systemaattisesti korruption torjuntaan ja sisäiseen valvontaan. Vaikka korruptio Suomessa on kansainvälisesti verrattuna vähäistä, paikallisella tasolla sen ilmenemismuodot voivat olla hienovaraisia ja vaikeasti havaittavia. Pienissäkin kunnissa esiintyvä korruptio – kuten suosikkijärjestelmiin, jääviyden laiminlyönteihin tai epäasialliseen vaikuttamiseen liittyvät ilmiöt – voivat murentaa kuntalaisten luottamusta ja johtaa epäoikeudenmukaiseen resurssien jakoon.

Äänekoskella korruption torjuntaa lähestytään hallinnon oikeusperiaatteiden, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan keinoin. Kunnan kokoon nähden käytössä olevat ohjeet ja toimintatavat ovat tavanomaisella tasolla. Hallintolain periaatteet, kuten suhteellisuus, tasapuolisuus ja johdonmukaisuus, ohjaavat toimintaa, vaikka riippumatonta sisäistä tarkastusta ei ole voitu organisaation sisällä toteuttaa resurssisyistä. Riippumattomat asiantuntijapalvelut hankitaan tarpeen mukaan ulkopuolisilta toimijoilta.

Riskien arviointi ja valvonta kohdistuvat sekä yksilötason että rakenteelliseen korruptioon, ja ohjeistus tukee korruption eri ilmenemismuotojen tunnistamista ja käsittelyä. Vaikka kaupungissa ei ole ilmennyt varsinaisia korruptiotapauksia, on tärkeää, että valmiudet niiden käsittelemiseen ovat olemassa. Jos epäilyksiä ilmenisi, ne käsiteltäisiin kaupungin ohjeistuksen mukaisesti tasapuolisesti ja läpinäkyvästi. Rikosepäilyt siirrettäisiin poliisiviranomaisille.

Kunnassa ei ole tällä hetkellä kuvattuna konkreettista prosessikaaviota korruptiontorjunnan etenemisestä. Tämä on kehityskohde, jonka avulla voitaisiin selkeyttää vastuita, toimintaketjuja ja päätöksenteon läpinäkyvyyttä. Tiettyjä toimenpiteitä on kuitenkin jo käynnistetty, kuten luottamushenkilöiden palkkioprosessien selkeämpi eriyttäminen.

Korruption ehkäisy on kunnalle ennen kaikkea ennakkoivaa riskienhallintaa ja osa julkisen sektorin vastuullisuutta. Avoin ja rehellinen hallinto tukee kuntalaisten luottamusta, turvaa tasapuolisen kohtelun sekä parantaa hallinnon tehokkuutta ja uskottavuutta. Siksi Äänekoskellakin on perusteltua jatkaa korruptiontorjunnan käytäntöjen kehittämistä ja valvonnan vahvistamista – ei vain lainsäädännön edellyttämänä velvoitteena, vaan osana eettisesti kestävää ja vastuullista hallintokulttuuria.

Nykyiset riskikohdat Äänekoskella

- Riippumattoman tarkastustoiminnan puute: Kunnan sisällä ei ole omaa riippumatonta sisäistä tarkastusta, mikä altistaa toiminnan tarkastelun jäämään sisäpiiriin.
- Prosessien kuvauksen puute: Korruption torjunnan etenemisestä ei ole selkeää prosessikaaviota, mikä vaikeuttaa vastuiden ja toimintamallien ymmärtämistä.
- Henkilöriippuvuus: Sisäisessä valvonnassa ja esihenkilövastuussa on suuri henkilökohtainen vastuu, mikä altistaa järjestelmän haavoittuvuudelle yksittäisissä tapauksissa.
- Ennaltaehkäisevän arvioinnin vähäisyys: Toimenpiteiden vaikuttavuutta ei ole arvioitu järjestelmällisesti.

Tarkastuslautakunnan suositukset/kehitysehdotukset

1. Laatia selkeä toimintamalli ja prosessikaavio korruptioepäilyjen käsittelystä – vaiheineen ja vastuineen.
2. Selvittää mahdollisuus järjestää säännöllinen riippumaton tarkastus, joko seudullisena yhteistyönä tai ostopalveluna.
3. Päivittää sisäisen valvonnan ohjeistusta siten, että siinä käsitellään selvästi ja suoraan ilmaistuna sekä rakenteelliset että henkilöön kohdistuvat korruptionriskit.
4. Lisätä ennaltaehkäisevää koulutusta henkilöstölle ja luottamushenkilöille eettisestä päätöksenteosta, esteellisyydestä ja ilmoituskanavista.
5. Kuvailla konkreettisesti, miten korruptiontorjunta näkyy valvonnan vuosikellossa ja raportoinnissa.

Jatkokysymys kaupunginhallitukselle:

Miten kaupunginhallitus aikoo vahvistaa korruptiontorjunnan riippumattomuutta ja läpinäkyvyyttä seuraavan valtuustokauden aikana – ja olisiko aiheellisempaa laatia konkreettinen toimenpideohjelma, joka sisältäisi prosessikuvauksen, vastuunjaon ja aikataulutettuja kehittämistoimia?

17 ÄÄNEKOSKEN KAUPUNGIN HYVINVOINTIKERTOMUS

Hyvinvointikertomus 2024 tarjoaa kokonais-
van äänekoskelaisten hyvinvoinnin ja terveyden
tilasta sekä toimista, joilla kaupunki edistää kun-
talaisten arjen sujuvuutta, turvallisuutta ja osal-
lisuutta. Kertomus perustuu ajankohtaiseen in-
dikaattoritietoon ja paikallisiin havaintoihin. Se
toimii työkaluna päätöksenteon tueksi ja ohjaa
hyvinvointia edistävien toimien suunnittelua
seuraavalle valtuustokaudelle.

Hyvinvointikertomusta varten koostettava indi-
kaattoritieto sekä erityisesti paikallisilta asukkailta
ja toimijoilta kerätty tieto tulee nähdä, analysoida
ja hyödyntää entistä systemaattisemmin moni-
toimijaisen kehittämisen pohjatietona. Erityisen
tärkeää on, että asukkaat ja paikalliset yhteisöt –
sekä myös poliittiset päättäjät – pääsevät punta-
roimaan yhdessä tätä kumuloituvaa tietoa ja sitä
kautta osallistumaan yhteisiä haasteita taklaa-
vien ratkaisujen etsimiseen ja toteuttamiseen.
Tällainen vuorovaikutuksellinen lähestymistapa
on hyvin pitkälti viestintää ja tiedolla vaikuttamis-
ta, yhteisen ymmärryksen rakentamista.

Äänekosken kaupungin vuoden 2024 hyvinvoin-
tikertomusraportti tarjoaa kattavan katsauksen
kaupungin hyvinvoinnin edistämiseen ja siihen
liittyviin haasteisiin.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kertoi-
men (HYTE) vaikutus kunnan valtionosuuteen
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin
(HYTE-kerroin) on osa Suomen valtionosuus-
järjestelmää. Se toimii kunnille kannustimena
panostaa asukkaidensa hyvinvointiin ja tervey-
teen. HYTE-kerroin voi muuttaa kunnan saa-
maa peruspalvelujen valtionosuutta enintään ± 1
prosentilla. Kertoimen määräytyminen perustuu
joukkoon indikaattoreita, jotka mittaavat sekä
kunnan toimia hyvinvoinnin edistämiseksi että
väestön hyvinvoinnin ja terveyden toteutumista.
Kertoimen määräytymisen perusteet

HYTE-kerroin muodostuu kahdesta
osa-alueesta:

- Tulosindikaattorit (6 kpl): Mittaavat väestön hy-
vinvoinnin ja terveyden kehitystä.
- Prosessi-indikaattorit (15 kpl): Kuvaavat kunnan
aktiivisuutta ja rakenteita hyvinvoinnin ja tervey-
den edistämiseksi.

Vuonna 2024 Äänekosken tulosindikaattorien
keskiarvo oli 41/100, kun taas prosessi-indikaat-
toreiden keskiarvo oli 72/100. Tämä osoittaa,
että kunta on kehittänyt toimintaansa järjestel-
mällisesti, vaikka väestötason hyvinvoinnissa on
edelleen parantamisen varaa.

Esimerkkejä Äänekosken tilanteesta

Tulosindikaattoreiden perusteella:

- 28,3 % Äänekosken 8. ja 9. luokan oppilaista koki terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi.
- Ylipainoisia oppilaita oli 20,2 %.
- 9,8 % 17–24-vuotiaista jäi koulutuksen ulkopuolelle.

Prosessi-indikaattoreissa kunta sai täydet pisteet muun muassa lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden raportoinnista sekä vaikutusten ennakkoarvioinnista (EVA), mikä osoittaa vahvaa sitoutumista hyvinvoinnin edistämisen rakenteisiin.

Taloudellinen vaikutus

- Vuonna 2023 HYTE-kerroin vaikutti kunnille jaettuun valtionosuuteen yhteensä noin 100 miljoonan euron edestä. Tämä tarkoitti keskimäärin 18,23 euroa asukasta kohti, vaihteluvälin ollessa noin 7,50–22 euroa. Äänekoski sai HYTE-kertoimen perusteella 314 700 euroa, mikä oli 11,4 % enemmän kuin edellisvuonna.

Tarkastuslautakunnan huomio:

Äänekosken HYTE-kerroin kertoo siitä, että kunta on tehnyt aktiivista ja suunnitelmallista työtä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi, erityisesti rakenteiden ja toimintamallien osalta. Väestötason hyvinvointi-indikaattoreissa on kuitenkin edelleen kehittämisen varaa. HYTE-kertoimen kautta saatu lisärahoitus toimii kunnalle sekä taloudellisena kannustimena että osoituksena hyvinvoinnin edistämisen merkityksestä kuntataloudessa ja palvelurakenteessa.

Koska HYTE-kerroin Äänekoskella on edelleen alle valtakunnallisen keskiarvon, Äänekosken kaupunki saa tällä hetkellä vähemmän valtionosuuksia HYTE-perusteisesti kuin maksimitasolla olisi mahdollista. Tällä on merkittävä taloudellinen vaikutus, joka korostaa tarvetta panostaa hyvinvoinnin edistämiseen.

Kysymys kaupunginhallitukselle:

Miten kaupunginhallitus aikoo hyödyntää HYTE-kertoimen indikaattoritietoa osana Äänekosken hyvinvointityön kehittämistä, ja mitä toimenpiteitä on suunniteltu erityisesti tulosindikaattoreissa havaittujen haasteiden paran-

Arvioinnissa nousi esille erityisesti

1. Fyysinen ja psyykkinen hyvinvointi:

- Yläkoululaisista ja toisen asteen opiskelijoista yhä harvempi kokee terveytensä hyväksi.
- Tytöt raportoivat selvästi enemmän ahdistuneisuutta ja uupumusta kuin pojat.

2. Kiusaaminen ja turvallisuus:

- Kiusaaminen on yleisempää kuin valtakunnallisessa keskiarvossa.
- Turvattomuuden kokemus koulussa on lisääntynyt erityisesti toisen asteen opiskelijoilla.

3. Päihteet ja elintavat:

- Tupakointi ja nuuskan käyttö ovat edelleen yleisiä, vaikka niissä on tapahtunut lievää laskua.
- Liikunnan määrä ei ole kasvanut suositusten mukaiselle tasolle.

4. Osallisuus ja kuulluksi tuleminen:

- Nuoret kokevat, että heidän mielipiteillään on vain vähän vaikutusta koulun toimintaan.
- Osallistava budjetointi on hyvä alku, mutta se ei vielä näy laajasti koulun arjessa

Onnistumiset:

- Nuorten hyvinvoinnin tukeminen: Kaupunki on panostanut nuorten hyvinvointiin muun muassa uusilla koulutiloilla, monipuolisilla harrastusmahdollisuuksilla ja nuorisotyön kehittämisellä. Erityisesti Nuorten talon avaaminen kunnostettuun Wahlmanin taloon on merkittävä saavutus.
- Osallistava budjetointi: Nuorten osallistava budjetointi on lisännyt nuorten vaikutusmahdollisuuksia ja osallisuutta kaupungin päätöksenteossa.

Kehitettävää:

- Lapsilähtöinen palveluiden kehittäminen: Tarvetta on palveluiden ja toimintakulttuurin kehittämiseen lapsilähtöisemmäksi, jotta ne vastaisivat paremmin lasten ja nuorten tarpeita.
- Yhteistyön vahvistaminen: Kuntayhteisön eri toimijoiden välistä yhteistyötä tulisi tiivistää lasten ja nuorten turvallisen kasvun tukemiseksi.

Riskit:

- Terveyden ja hyvinvoinnin heikkeneminen: Useat väestön terveyttä ja hyvinvointia kuvaavat indikaattorit ovat kehittyneet negatiivisesti vuosina 2022–2024, mikä noudattelee valtakunnallista trendiä. Tämä voi lisätä kansantautien riskiä ja heikentää väestön hyvinvointia pitkällä aikavälillä.

Tarkastuslautakunnan suositukset/kehitysehdotuksia

1. Laatia strateginen ohjelma väestönkehityksen kääntämiseksi, erityisesti nuorten ja perheiden houkuttelemiseksi.
2. Vahvistaa konserniohjausta: Linkittää yhtiöiden ja säätiöiden toiminta mitattavasti kaupungin strategiaan.
3. Parantaa osallisuuden rakenteita – esimerkiksi voisiko osallistavaa budjetointia laajentaa myös aikuisväestölle ja antaa kyläalueille enemmän siltä osin kehittämispanoksia ja vastuuta.
4. Panostaa HYTE-kerrointa parantaviin toimiin: liikunta, terveyspalveluiden ennaltaehkäisy, ruokailu, mielenterveys.

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset:

Vaikka Äänekosken kaupunki on saavuttanut merkittäviä edistysaskeleita nuorten hyvinvoinnin tukemisessa, on tärkeää jatkaa pitkäjänteistä ennaltaehkäisevää työtä perheiden, lasten ja nuorten elintapojen parantamiseksi. Tämä edellyttää lapsilähtöistä palveluiden kehittämistä ja eri toimijoiden välisen yhteistyön vahvistamista.

Kysymykset kaupunginhallitukselle:

1. Miten kaupunki aikoo kehittää palveluitaan entistä lapsilähtöisemmiksi tulevaisuudessa?
2. Millaisia toimenpiteitä suunnitellaan kuntayhteisön eri toimijoiden yhteistyön tiivistämiseksi lasten ja nuorten turvallisen kasvun tukemiseksi?
3. Miten kaupunki aikoo puuttua väestön terveyttä ja hyvinvointia heikentäviin trendeihin ja ehkäistä kansantautien yleistymistä?

18 KESKI-SUOMEN HYVINVOINTIALUEEN KUNTAKORTTI 2024

Keski-Suomen hyvinvointialueen kuntakortti 2024 tarjoaa ajantasaisen katsauksen Äänekosken kaupungin väestökehitykseen, hyvinvointiin, palvelutarpeisiin ja alueellisiin erityispiirteisiin. Äänekoski on noin 18 000 asukkaan kau-punki, jonka väestökehitys on laskusuuntainen ja väestörakenne ikääntyvä. Ikääntyneiden osuus väestöstä on 25 %, mikä asettaa kasvavia paineita sosiaali- ja terveystalouden järjestämiselle.

Kaupungin vahvuuksiin kuuluvat monipuolinen elinkeinorakenne, erityisesti metsäteollisuus ja bioenergia, sekä hyvät liikenne yhteydet ja aktiivinen järjestökenttä. Toisaalta keskeiset haasteet liittyvät koulutustason nostamiseen, nuorten poismuuttoon ja työttömyyteen, jotka vaikuttavat alueen elinvoimaan ja sosiaaliseen kestävyyteen.

Kuntakortti nostaa esiin myös keskeiset kehittämisteemat, kuten mielenterveyden tukemisen, liikunnallisen elämäntavan edistämisen ja arjen turvallisuuden vahvistamisen. Nämä painopisteet heijastelevat paikallisia tarpeita ja tarjoavat pohjan hyvinvointialueen ja kaupungin yhteistyölle palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä.

Äänekosken kaupungin väestökehitys, koulutustaso ja työllisyystilanne osoittavat useita keskeisiä kehittämiskohteita, jotka vaikuttavat kunnan taloudelliseen kestävyyteen, elinvoimaan ja sosiaaliseen hyvinvointiin.

Heikkoudet

Kaupungin merkittävimpiin heikkouksiin kuuluu väestön ikääntyminen ja nuorten poismuutto, mikä näkyy korkeana demografisena huoltosuhteena (163,9) sekä laskevana väestöennusteena. Tämä kehitys lisää painetta sosiaali- ja terveystalouden järjestämiseen ja heikentää samalla kunnan veropohjaa.

Toinen keskeinen heikkous on koulutustason alhaisuus, mikä rajoittaa Äänekosken mahdollisuuksia houkutella ja ylläpitää korkean osaamisen työpaikkoja. Koulutustasoindeksi on 330,4, mikä on maakunnan keskitasoa matalampi. Tämä yhdistettynä hieman korkeampaan työttömyysasteeseen kuin maakunnassa keskimäärin, osoittaa rakenteellisen haasteen työmarkkinoilla.

Kehittämistarpeet

Kaupungin kehittämisessä tulisi painottaa erityisesti koulutuksen ja osaamisen vahvistamista sekä nuorten osallisuuden tukemista. Tarve kohdistuu muun muassa ammatillisen koulutuksen saavutettavuuden parantamiseen ja työelämä-lähtöisten oppimispolkujen kehittämiseen yhteistyössä paikallisten toimijoiden kanssa.

Nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi on tärkeää vahvistaa matalan kynnyksen tukipalveluita, mielenterveyspalveluja sekä tarjota nuorille mielekkäitä koulutus- ja työllistymisratkaisuja. Näillä toimilla voidaan myös ennaltaehkäistä pitkäaikaistyöttömyyttä ja eriarvoisuuden kasvua.

Lisäksi elinkeinorakenteen monipuolistaminen uusiutuvan energian, kiertotalouden ja matkailun alueilla tarjoaa mahdollisuuksia lisätä elinvoimaa ja työpaikkoja alueella.

Riskejä ja uhkia

Merkittävä riski liittyy kuntatalouden kestävyyteen. Ikääntyvä väestö ja palvelutarpeen kasvu lisäävät painetta talouteen, mikä voi johtaa peruspalveluiden karsimiseen tai investointien lykkääntymiseen. Samanaikaisesti valtionosuuksien mahdollinen väheneminen voi entisestään kaventaa kunnan liikkumavaraa.

Toinen keskeinen uhka on palvelujen keskittäminen, joka voi heikentää syrjäalueiden asukkaiden palveluiden saavutettavuutta ja lisätä alueellista eriarvoisuutta. Tämä voi johtaa muuttoliikkeen kiihtymiseen ja edelleen pienenevään väestöpohjaan.

Kolmas merkittävä uhkatekijä on nuorten syrjäytyminen, joka on seurausta muun muassa työttömyydestä, koulutuksen keskeyttämisestä ja riittämättömästä tuesta mielenterveyden haasteissa. Syrjäytymisen kasautuminen voi muodostua pitkäaikaiseksi hyvinvointiongelmaksi, jolla on myös taloudellisia seurauksia.

Tarkastuslautakunnan havainnot ja suositukset

Tarkastuslautakunta esittää seuraavat suositukset Äänekosken kaupungin toiminnan ja talouden kehittämiseksi Keski-Suomen hyvinvointialueen kuntakortin havaintojen perusteella:

1. Palvelutarpeen ennakointi ja varautuminen väestön ikääntymiseen

Kaupungin tulee vahvistaa ennakoivaa otettaan ikääntyvän väestön palvelutarpeisiin. Suositellaan, että kaupunginhallitus yhdessä hyvinvointialueen kanssa arvioi säännöllisesti ikärakenteen muutosten vaikutuksia palveluverkkoon ja resursointiin, sekä kehittää malleja kotihoidon, omaishoidon ja esteettömien asumisratkaisujen vahvistamiseksi.

2. Koulutustason nostaminen strategiseksi painopisteeksi

Suosittelaa, että kaupungin koulutuspoliittisia tavoitteita terävöitetään erityisesti toisen asteen ja jatkuvan oppimisen osalta. Kaupungin tulisi edistää oppilaitosyhteistyötä, työelämälähtöisiä koulutusratkaisuja sekä nuorten koulutuspolkujen tukemista osana hyvinvointityötä.

3. Nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn kohdennettava lisäresursseja

Tarkastuslautakunta suosittelee, että nuorten osallisuutta, mielenterveyspalveluita ja varhaisen tuen rakenteita kehitetään määrätietoisesti. Eri-tyistä huomiota tulee kiinnittää koulutuksen ja työllistymisen nivelvaiheisiin sekä yhteisöllisten toimintatapojen vahvistamiseen nuorten arjessa.

4. Elinkeinopohjan monipuolistaminen ja työllisyyden edistäminen

Suosittelaa, että kaupunki laatii toimenpideohjelman, jossa hyödynnetään uusia elinkeinoaloja, kuten kiertotaloutta, bioenergiaa ja etätyön mahdollisuuksia. Samalla tulee kehittää työllisyyspalveluita ja yritysyritysystä erityisesti rakennemuutoksen kohteena oleville alueille.

5. Palvelujen saavutettavuuden turvaaminen ja alueellisen tasa-arvon vahvistaminen

Tarkastuslautakunta kehottaa kiinnittämään erityistä huomiota siihen, että palveluiden keskittäminen ei vaaranna haja-asutusalueiden asukkaiden yhdenvertaista mahdollisuutta saada tarvitsemiaan palveluita. Kaupungin tulisi hyödyntää digitaalisia ratkaisuja ja liikkuvia palveluita alueellisen tasa-arvon tukemiseksi.

Kysymys kaupunginhallitukselle:

Miten kaupunginhallitus aikoo vastata Äänekosken väestön ikääntymisestä ja nuorten poismuutosta aiheutuviin haasteisiin – erityisesti suhteessa koulutustason nostamiseen, nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn sekä elinkeinoraken uudistamiseen, jotta kunnan elinvoima ja palvelukyky voidaan turvata pitkällä aikavälillä?

@sinijapete

19 KESKI-SUOMEN TARKASTUSLAUTAKUNTIEN YHTEINEN ARVIOINTI

Työllisyyden edistämisen yhdyspinnat

TE-palvelut ovat siirtyneet kuntien vastuulle 1.1.2025 alkaen. Keski-Suomessa on kolme työllisyysaluetta, joiden vastuukuntina toimivat Äänekosken (13 kuntaa), Jyväskylän (2 kuntaa) ja Jämsän (8 kuntaa) kaupungit.

1.1.2025 alkaen kunnilla on myös kokonaisvastuu kotoutumisen edistämisestä. Kunta vastaa sekä työttöminä työnhakijoina että työvoiman ulkopuolella olevien kotoutumisen edistämisestä. Työnhakijoina olevien kotoutujien palvelut järjestetään työllisyysalueella. Työvoiman ulkopuolella olevien palvelujen järjestämisestä vastaa kunta, joka voi päättää mihin palvelut hallinnollisesti sijoittuvat ja miten ne organisoidaan.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (TYP) korvataan 1.1.2025 lailla työllistymisen monialaisesta edistämisestä (TYM).

Uudistukset edellyttävät yhteistyötä erityisesti elinkeino-, työllisyys- ja koulutuspalvelujen sekä hyvinvointialueen palvelujen kesken.

Arviointi on toteutettu niin, että työllisyysaluei-

den vastuuhenkilöitä on kuultu syksyllä 2024 ja heille on lähetetty vuoden 2025 alkupuolella kysely keskeisistä yhteistyön järjestämiseen liittyvistä teemoista.

Keski-Suomen hyvinvointialueen strateginen tavoite on, että asukkaiden hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat. Tavoitteen toteutumista arvioidaan siitä näkökulmasta, miten kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärät ovat muuttuneet ja miten palvelun saatavuus on kehittynyt. Työllisyysalueiden näkökulmasta kuntouttavan työtoiminnan palveluissa onnistuminen on tärkeää työllisyyden edistämistä, vaikka vuoden 2025 alusta alkaen palveluissa olevien määrä ei enää vähennä kuntien työttömyysturvamaksujen osuutta.

Työttömien terveystarkastukset parantavat palvelutarpeen arviointia ja työllistymistä. Terveystarkastusten toteuttaminen vaikuttaa myös hyvinvointialueen saamaan rahoitukseen HY-TE-kertoimen kautta. Arvioinnissa on selvitetty työttömien terveystarkastusten toteutumista ja ennakoituja vaikutuksia työllistymiseen.

Seuraavassa taulukossa on työllisyysalueille osoitetut määrärahat ja työllisyyden edistämiseksi asetetut talousarviotavoitteet vuodelle 2025.

Arvioinnin aineisto

Tarkastuslautakuntien puheenjohtajien ja vi-
ranhaltijoiden sekä hyvinvointialueen ja työllisyysalueiden vastuuvastuunvalmistelijoiden yhteisen seminaarin 12.9.2024 pohjalta on suunniteltu arvioinnin toteutusta. Seminaarissa on kuultu hyvinvointialueen vastuuhenkilöiden esityksiä kuntouttavaan työtoimintaan ja työttömien terveystarkastuksiin liittyen.

Tarkastuslautakuntien puheenjohtajien kokouksessa 11.12.2024 on päätetty toteuttaa alkuvuodesta 2025 kysely työllisyysalueiden aloitukseen liittyen. Keski-Suomen tarkastuslautakuntien lähettämään Forms-kyselyyn kunnille on vastannut 13 kuntaa: Hankasalmi, Joutsa, Jyväskylä, Jämsä, Kannonkoski, Keuruu, Kyyjärvi, Laukaa, Petäjävesi, Pihtipudas, Saarijärvi, Toivakka ja Äänekoski. Kaikkien kolmen työllisyysalueen johtajat ovat vastanneet työllisyysalueen aloitukseen liittyvään Forms-kyselyyn.

Keväällä arvioinnin aineistoa on täydennetty hyvinvointialueelta saatujen tietojen perusteella. Kokouksessa 26.3.2024 on kuultu myös liikunta-neuvonnasta, joka liittyy edellisen vuoden arvioinnin seurantaan liikkumisen edistämisestä.

Arviointikysymykset

- Miten kuntouttava työtoiminta on toteutunut ja mitkä ovat esille nostetut kehittämissuhteet kyselyiden perusteella?
- Miten työttömien terveystarkastukset ovat toteutuneet ja mitkä ovat esille nostetut kehittämissuhteet kyselyiden perusteella?
- Mitä haasteita työllisyysalueiden aloitukseen on liittynyt?

Arvioinnin toteuttaminen ja tulokset:

Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttava työtoiminta on hyvinvointialueen järjestämää aikuisten sosiaalipalvelua, joka perustuu lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta (189/ 2001 ja 399/202) ja sosiaalihuoltolakiin (1301/2014). Kuntouttavalla työtoiminnalla tarkoitetaan palvelua, jonka tarkoituksena on parantaa henkilön elämänhallintaa sekä luoda edellytyksiä työllistymiselle (Sosiaalihuoltolaki 14 §).

Keski-Suomen hyvinvointialueella palvelua on toteutettu vuonna 2024 omana toimintana (25,9 %), ostopalveluna (67 %) ja yhteistyösopimusten kautta kunnissa (7,1 %). Vuonna 2024 ostopalveluihin budjetoitiin 3,2 miljoonaa euroa ja toteuma oli 4,1 miljoonaa euroa. Palveluntuottajia kuntouttavassa työtoiminnassa on yhteensä noin 60.

Kuntouttavaa työtoimintaa ostetaan tarpeen mukaan hankintasopimusten mukaisilta yhdistyksiltä.

Hyvinvointialueen strateginen tavoite on, että keskisuomalaisten hyvinvointi- ja terveyserot kaventuvat, jota mitataan mm. kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärällä ja sen kasvulla. Tavoitetaso on 1 650 asiakasta kuukaudessa ja vuoden 2024 toteuma on 1 672. Ostopalveluun on ollut jonoa ainoastaan Jyväskylässä 1 kuukaudesta 5 kuukauteen.

Vuonna 2024 hyvinvointialueen oman kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärä on ollut 346 asiakasta. Kuntouttavan työtoiminnan yksiköissä ja ryhmämuotoisessa toiminnassa on työskennellyt 22 kuntouttavan työtoiminnan ohjaajaa.

Kuntouttavan työtoiminnan jaksojen sisältö koostuu muun muassa seuraavista työllistymistä edistävästä asioista:

- omien voimavarojen, vahvuuksien ja osaamisalueiden kartoittamiseen ja tunnistamiseen,
- oman terveydentilan ja hyvinvoinnin lisäämiseen,
- sosiaaliseen vahvistumiseen,
- konkreettisten tavoitteiden luomiseen ja niissä etenemiseen,
- työelämän sääntöihin tutustumiseen ja opeteluun,
- työnhaku- ja koulutushaussa tarvittavien asiakirjojen teossa auttamiseen.

Hyvinvointialue järjestää myös sosiaalihuoltolain mukaista työtoimintaa ja sosiaalista kuntoutusta, joita ei tässä käsitellä.

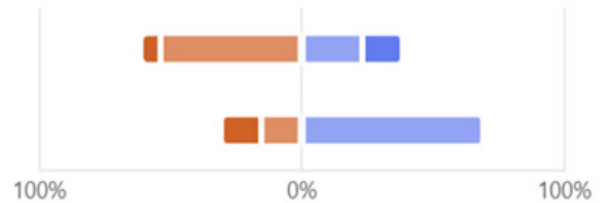
Kunnilta pyydettiin näkemystä siitä, miten yhteistyö hyvinvointialueen kanssa sujuu kuntouttavassa työtoiminnassa. Kyselyn perusteella yhteistyö kuntouttavassa työtoiminnassa toimii melko huonosti (69,2 % vastaajista) ja melko tai erittäin hyvin (30,8 % vastaajista).

Kuntakyselyn mukaan kuntouttavaa työtoimintaa pidetään tärkeänä työllistymistä edistävänä palveluna ja palvelun paikkoja toivotaan enemmän. Toisaalta tuodaan esille, että kunnan kannalta kuntouttava työtoiminta ei enää ole suoraan työllisyyttä edistävä palvelu, vaan yhä selvemmin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelu (sosiaalinen kuntoutus).

● Erittäin hyvin ● Melko hyvin ● Melko huonosti ● Erittäin huonosti

Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa työttömien terveystarkastusten osalta toimii

Yhteistyö hyvinvointialueen kanssa kuntouttavassa työtoiminnassa toimii

Havainto: Kyselyn perusteella kuntouttavan työtoiminnan palvelusta ei ole kunnan näkökulmasta ollut riittävästi siirtymiä avoimille työmarkkinoille. Kuntouttavan työtoiminnan toivottaisiin oleva entistä yksilöidymppää ja tavoitteellisempaa ja että myös kuntouttavalla työtoiminnalla voidaan edistää vastaamista nopeasti muuttuvan työelämän osaamistarpeisiin entistä nopeammin. Tärkeänä pidetään oikea-aikaista ohjautumista tarpeen mukaiseen palveluun.

Havainto: Jatkopalvelut kuntouttavan työtoiminnan jälkeen ovat tärkeitä.

Työllisyysalueita on kyselyssä pyydetty arvioimaan, kuinka paljon työllisyysalueen asiakkaissa on arviolta henkilöitä, jotka eivät enää kuntoudu työmarkkinoille vaan tarvitsisivat muuta palvelua tai eläkepäätöksen. Eteläisellä työllisyysalueella noin puolet (50 %) pitkäaikaistyöttömistä ei arvioin mukaan enää kuntoudu yleisille työmarkkinoille, pohjoisella työllisyysalueella noin 30 prosenttia työttömistä työnhakijoista ja keskisellä työllisyysalueella noin 7–10 prosenttia. Osa-aikatyön vastaanottamisen vaikeutuminen on ristiriidassa tämän tilanteen kanssa. Mikäli työkykyä ei ole kokopäiväiseen työhön tulisi voida tehdä työtä työkyvyn mukaan.

Havainto: Haasteena on, että työttömissä työnhakijoissa on edelleen henkilöitä, jotka eivät kuntoudu yleisille työmarkkinoille, mikä lisää kuntien työttömyysturvamaksuja.

Työttömien työnhakijoiden terveystarkastukset

Kuntien mielestä yhteistyö hyvinvointialueen kanssa toimii työttömien terveystarkastusten osalta melko tai erittäin hyvin (61,5 %) ja melko tai erittäin huonosti (38,5 %). Terveystarkastusten toteutuminen vaikuttaa hyvinvointialueen HYTE-rahoitusosuuteen (yksi prosessi-indikaattori).

Kunnille tehdyn kyselyn ja hyvinvointialueen asiantuntijoiden kuulemisen perusteella hyvinvointialue on kehittänyt työttömien terveystarkastusta vuoden 2024 aikana, jonka vuoksi toiminnalla on hyvä pohja.

Lisäksi hyvinvointialue on resursoinut työttömien terveystarkastuksiin omaa henkilöstöä. Työttömien terveystarkastuksiin on otettu käyttöön keskitetty malli työllisyysalueiden mukaisesti. Työllisyysalueille nimetyt hoitajat toteuttavat terveystarkastuksia, ja ovat osa Työkyvyn tuen tiimejä. Syksyllä 2024 on hyvinvointialueen toimintaa muutettu niin, että työllisyyspalveluis- ja ohjataan asiakas täyttämään hyvinvointialueen verkkosivuilla oleva sähköinen esitietolomake, jonka myötä asiakkaan työllisyysalueelle nimetty hoitaja ottaa asiakkaaseen yhteyttä.

Yhteistyökäytäntöjä sosiaalipalveluiden, kuntoutuspalveluiden, työllisyyspalveluiden sekä KELA:n kanssa on vahvistettu. Digitarkastusten osuus on ollut 17 prosenttia vuonna 2024 ja osuutta on tarkoitus kasvattaa. Kehittämistoimenpiteet alkavat vaikuttaa terveystarkastusten tehostumisena. Tilastoinnin puutteita tulee kuitenkin edelleen korjata. Vuoden 2023 tilastointi on ollut epäluotettavaa ja tätä on vuoden 2024 aikana korjattu.

Kunnille tehdyn kyselyn perusteella on osittain epäselvää, millaisessa palveluverkostossa ja millaisin tiedonsaantioikeuksin työttömän työnhakijan terveystarkastuksen palaute käsitellään ja sovitaan jatkotoimista.

Havainto: Työttömien terveystarkastusten jälkeisistä palveluista sopimisessa on vielä haasteita yhteistyön tekemisen näkökulmasta.

Kunnille tehdyn kyselyn perusteella on osittain epäselvää, millaisessa palveluverkostossa ja millaisin tiedonsaantioikeuksin työttömän työnhakijan terveystarkastuksen palaute käsitellään ja sovitaan jatkotoimista.

Havainto: Työttömien terveystarkastusten jälkeisistä palveluista sopimisessa on vielä haasteita yhteistyön tekemisen näkökulmasta.

Työllisyysalueiden aloitukseen liittyvien haasteiden ratkaiseminen

Kuntien rahoitusosuus työllisyysalueelle kunnan budjetista vaihtelee 1,05 prosentista 1,7 ja 2,06 ja 2,2 ja 2,9 prosenttiin kunnan ulkoisista menoista kuntien vastausten perusteella. Tulevina vuosina valtionosuusrahoitus työllisyyden edistämiseen on yleiskatteellista, ja työllisyyden edistämisen budjettien tulee perustua alueen todelliseen tarpeeseen. Tarvetta tulee budjetoida suhteessa yrityspalveluihin tai muuhun elinvoiman edistämiseen.

Kuntakyselyyn vastanneiden 13 kunnan näkemyksen mukaan tilanteessa, jossa työllisyysalueet ovat vasta aloittaneet toimintansa, työnhakijoiden tarpeet tunnustetaan yksilöllisesti erittäin tai melko hyvin (61,6 %) ja vastaavasti melko huonosti (38,4 %). Työnantajien työvoimatarpeet ja koulutuksenjärjestäminen kytketään toisiinsa melko tai erittäin hyvin (61,5 %) ja melko tai erittäin huonosti (38,5 %).

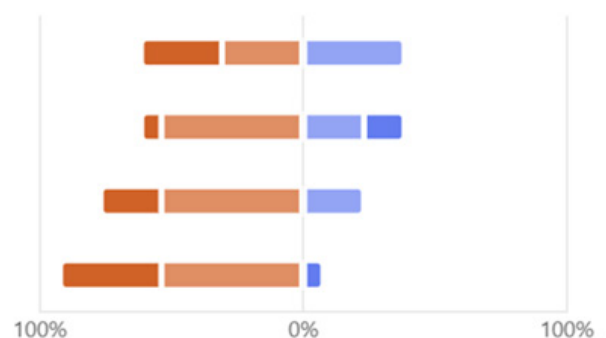
● Erittäin hyvin ● Melko hyvin ● Melko huonosti ● Erittäin huonosti

Työnhakijoiden tarpeet tunnustetaan yksilöllisesti (esim. sesonkityö, osa-aikatyö)

Työnantajien työvoimatarpeet ja koulutuksenjärjestäminen kytketään toisiinsa

Uudella työllisyysaluerakenteella vastaan kunnan tarpeisiin

Yhteistyö työllisyysalueen vastuukunnan kanssa sujuu (vastaa muu kunta kuin vastuukunta)

Työttömyysturvamenojen kasvu vaikuttaa kuntien talousarvioihin ja palveluiden kustannuskehitykseen. Siksi työttömien työnhakijoiden osaamisen ja työnantajien työvoimatarpeiden oikea-aikainen ja nopea tunnistaminen on tärkeää. Tähän kohdistuu myös monet talousarvio tavoitteet, joita kunnissa ja työllisyysalueella on asetettu. Kunnissa korostetaan mahdollisimman yksilöllisten palvelujen tarjoamista yhteistyössä yritysten, työnhakijoiden, koulutuksen järjestäjien ja kunnan kesken. Kunnissa nähdään, että niiden tehtävä on edistää yritysten kasvua ja työvoiman liikkuvuutta.

Kunnilla on myös ”omia” keinoja työn kysynnän ja tarjonnan kohtaannon tehostamisessa, kuten kuntalaisä rekrytointiavustuksena työnantajille.

Havainto: Työttömien työnhakijoiden osaamisen ja työnantajien työvoimatarpeiden oikea-aikainen ja nopea tunnistaminen ja siihen reagointi on oleellista, mihin TE-palveluiden uudistuksella tuleekin vastata.

Kunnat ovat talousarvioissaan määritelleet työllisyyden edistämisen tavoitteet (kyselyn perusteella kaksi kuntaa ei ollut), samoin kunnat ovat määritelleet elinvoimatehtävänsä (kaksi kuntaa ei ollut). Elinvoimatehtävässä korostuvat työllisyysasteen nostaminen, työpaikkakehityksen arviointi, yritysten sijoittuminen kuntaan ja ylipäänsä yritys yhteistyö, yrittäjäm yönteiset palvelut ja yritysten tarpeisiin vastaaminen sekä uusien yritysten lukumäärän kasvattaminen.

Työllisyyden edistämisen tavoitteissa korostuu aktiivinen toimijuus; yritysten ja työnantajien osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen, työvoiman osaamisen parantaminen koulutus yhteistyön kautta ja maahanmuuttajien työllist yminen sekä nuorisotyöttömyyden alentaminen.

Uudistukselta odotetaan tehokkuutta, mikä minimoisi työttömyysturvan maksu osuuden nousua. Tavoitteena on kehittää entistä tehokkaampia yritys yhteistyömuotoja, jotta alueen työvoiman ja työmarkkinoiden tarpeet kohtaavat paremmin. Haetaan ratkaisukeskeisyyttä kaikkien asiakkaiden palvelemiseen.

Havainto: Kuntien elinvoiman ja työllisyyden edistämisen tavoitteet talousarvioissa ovat samansuuntaisia kuin mihin työllisyysalueita koskevalla uudistuksella pyritään.

Havainto: Johtaako työllisyysalueuudistus siihen, että kaikkien Keski-Suomen kuntien tilanne työllisyyden ja elinvoiman suhteen paranee vai johtaako tämä kuntien lisääntyvään eriytymiskehitykseen ja mikä osuus uudistuksella ylipäänsä on tähän kehitykseen? Tarkastuslautakunnat esittävät, että tällä valtuustokaudella aloitettua arviointiyhteistyötä jatketaan myös tulevilla valtuustokaudella.

Keski-Suomen kuntien haasteet elinvoiman ja työllisyyden ylläpitämisessä eroavat tiheän asutuksen ja vähäväkisempien kuntien kesken. Kunnat, joilla on oppilaitoksia, näkevät elinvoiman ja työllisyyden myönteisemmin. Asukasluvun väheneminen ja väestön ikääntyminen mainitaan toimintaympäristön muutoksina, jotka haastavat. Samoin työpaikkaomavaraisuus.

Vain yksi kunta on vastannut, ettei kunnan alueella ole työvoimapulaa. Kunnissa koetaan, että työvoimapulaa on erityisesti teollisuudessa, palveluammateissa yleensä kuten ravintola-alalla ja kiinteistöjen hoidossa. Työn kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen on edelleen haaste, ja yritysten on vaikea löytää ammattitaitoista työväkeä. Myös yritysten rahoitusmahdollisuudet ovat tiukentuneet ja niukentuneet tässä markkinatilanteessa.

Kunnat kehittävät toimintaympäristöään mm. erilaisilla hankkeilla. Uusiin energiamuotoihin (vety, aurinkovoima) investoidaan. Kaikki kunnat pyrkivät edistämään uusien työpaikkojen syntymistä, uusien yritysten sijoittumista kuntaan ja osaavan työvoiman saatavuutta. Kunnat kilpailevat keskenään yrityksistä. Rakennemuutokset vaikuttavat voimakkaasti.

Kunnilta kysyttiin, mitkä toimintaympäristön muutokset ovat vaikuttaneet työllisyystilanteeseen ja kunnan elinvoimaan. Näitä ovat olleet lyhyellä aikavälillä tapahtuneet eri uudistukset ja niihin liittyvät lainsäädännölliset muutokset.

1. Oppivelvollisuuslain uudistus: Alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden määrä. Nuoret muuttavat koulutusta tarjoaville paikkakunnille. Nuorten monialaisen palvelun merkitys on kasvanut.
2. Työttömyysturvalain uudistus: Osa-aikatöiden väheneminen. Osa-aikatyön vastaanottamisen houkuttelevuus laskenut (työttömyysturvan suojaosan poistuminen).
3. Onko alentunut työkyky johtanut todennäköisemmin pitkäaikaistyöttömyyteen, kun osa-aikatyö ei monien kohdalla osoittautu realistiseksi vaihtoehdoksi?
4. Ovatko kunnat sopineet työllisyysalueen kanssa tehtävästä yhteistyöstä, jossa vakiinnutetaan työnvälityspalveluiden ja valmennuspalveluiden tuottamisesta kunnan omille työnhakijoille, millä on vaikutusta kunnan elinvoiman ja työllisyyden kehitykseen?
5. Palkkatukilain muutokset: Palkkatuki ei enää kerrytä työssäoloa.
6. Kotoutuslain uudistus: Kunnan uudet tehtävät maahanmuuttajien palvelutarpeen arvioinnin ja työllisyyden edistämisen palveluissa. Saadaanko ja millaisia positiivisia työllisyysvaikutuksia?

Havainto: Kuntien yhteistyön muodot työllisyysalueen kanssa ja työllisyysalueiden kesken sekä hyvinvointialueen kanssa etsivät vielä muotoaan, mihin tarvitaan ulkoista arviointia.

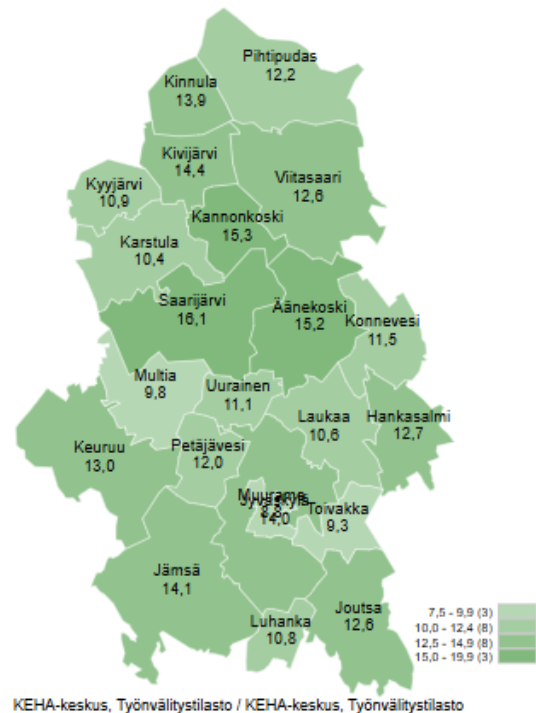
Kuntien vastauksissa korostui tärkeimpinä yhteistyökumppaneina yritykset/työnantajat sekä oppilaitokset. Työllisyysalueen tulee toimia yritysten osaamistarpeiden ja oppilaitosten tarjonnan kohtaannon edistäjänä. Yritysten osaamisvaajeseen tulee vastata koulutustarjonnalla, jolloin työtön työnhakija voi joutua opiskelemaan uudelle alalle tai täydentämään osaamistaan. Tärkeimpinä yhteistyökumppaneina mainittiin:

- työllisyysalue/työllisyysalueen vastuukunta (maininnat 5)
- paikalliset yritykset/alueen yritykset (5)
- työnantajat (7)
- oppilaitokset (7)
- Poke, Savonia, muut oppilaitokset, Jyväskylän yliopisto
- hyvinvointialue (2)
- naapurikunnat/naapurikunnat samalla työllisyysalueella

- Kela
- työllisyyspalveluntuottajat, Oiva Työ Oy

Keski-Suomessa oli helmikuun lopussa 2025 yhteensä 17 910 työtöntä työnhakijaa. Se on 1 057 (6,3 %) enemmän kuin vuotta aikaisemmin ja 239 henkilöä enemmän kuin kuukausi aiemmin. Työttömien työnhakijoiden osuus maakunnan työvoimasta oli 14,2 prosenttia.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta kunnittain

Yhteenveto ja kehittämissuositus:

- Voisivatko työllisyysalueet selvittää, miten suojaosan poistuminen on vaikuttanut työn vastaanottamiseen ja yritysten rekrytointiin saada työntekijöitä?
- Kuntouttavan työtoiminnan mittarina käytetään asiakasmäärää. Mitkä ovat työllisyysalueiden ja kuntien odotukset kuntouttavan työtoiminnan vaikutuksista/vaikuttavuudesta?
- Ovatko kunnat halukkaita ottamaan työllisyyttä edistävän kuntouttavan työtoiminnan järjestämisen vastaan, mikäli tämä mahdollistuu?
- Työllisyyttä edistävien toimintatapojen kehittämisessä oleellista on, miten työllisyysalue ja siihen kuuluvien kuntien elinvoimayksiköiden kanssa saadaan aikaan vaikuttavaa yhteistyötä. Miten kuntien elinvoimayksiköt ja työllisyysalue yhdessä edistävät elinkeinoja ja työllisyyttä; uutta yrittäjyyttä

Liikuntaneuvonta

Tarkastuslautakunnat selvittivät vuoden 2023 arvioinnissaan lasten ja nuorten liikkumista ja toimenpiteitä liikkumisen edistämiseksi. Arvioinnissa todettiin, että kuntien toimenpiteet ovat vaikuttaneet lasten ja nuorten liikunnallisen elämäntavan vahvistumiseen.

Kuntien liikkumista edistävien ohjelmien toteutumisen seurantaan palattaneen myöhemmin uusien lautakuntien arvioinneissa. Vuoden 2024 liikkumisen edistämisen arvioinnissa on selvitetty liikuntaneuvonnan järjestämistä kuntien ja hyvinvointialueen kesken.

Hyvinvointialueella strategisena tavoitteena on asukkaiden hyvinvointi- ja terveyserojen kaventaminen. Hyvinvointisuunnitelmaan sisältyy elämäntapaohjaus ja liikunnallisen elämäntavan tukeminen.

Liikuntaneuvonta on osa hyvinvointialueen elämäntapaohjauksen hoito- ja palveluketjuja. Liikuntaneuvontapalvelua järjestävät Keski-Suomessa kunnat.

Sote-uudistuksen toimeenpanon yhteydessä on annettu suositus liikuntaneuvonnan yhdyspintatyöhön ja liikuntaneuvontaan ohjaamisesta (alla kuva).

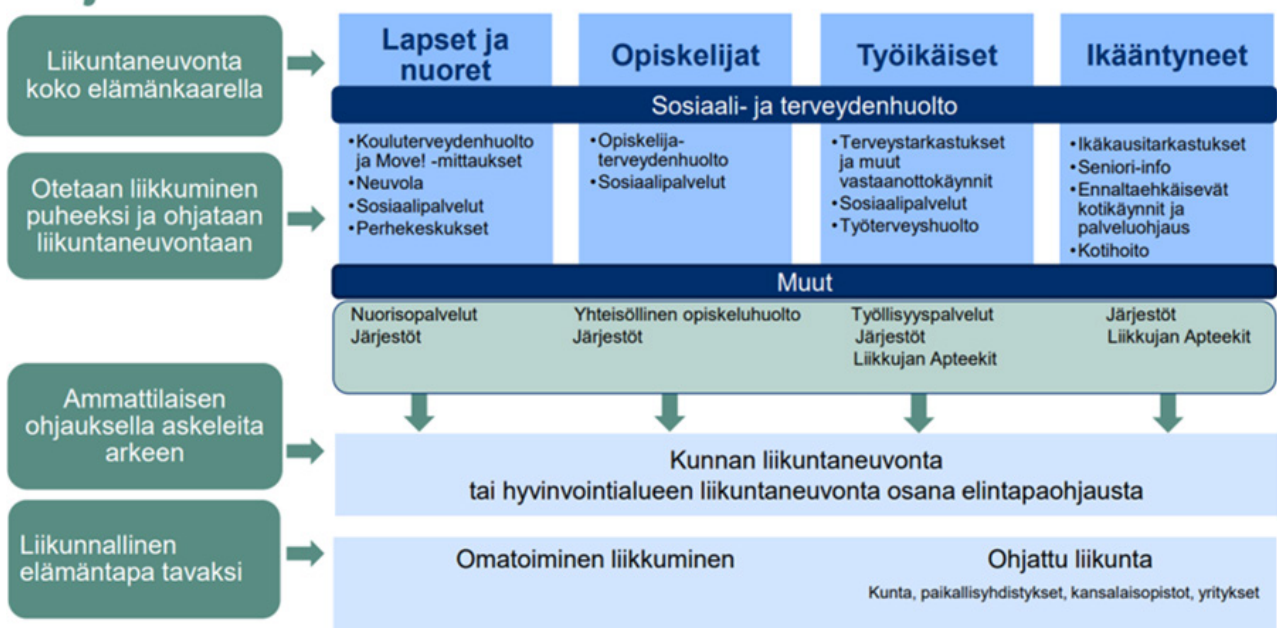
Liikkuva Aikuinen -ohjelman puitteissa kerätään liikuntaneuvonnan tilastoja kuntien liikuntapalveluilta vuosittain valtakunnallisesti. Tiedot löytyvät sivustolta: Microsoft Power BI. Tarkastuslautakunnat ovat myös kuulleet Keski-Suomen hyvinvointialueen elämäntapaakoordinaattorin esityksen liikuntaneuvonnan tilannekuvasta.

Vuonna 2023 Suomen kunnista 66 prosentissa on järjestetty liikuntaneuvontaa eli 194 kunnassa. Liikuntaneuvontaa on rahoitettu pääasiassa kunnan liikuntapalveluiden puitteissa, mutta myös 34 tapauksessa hyvinvointialue on rahoittanut liikuntaneuvonnan järjestämistä.

Vuonna 2023 liikuntaneuvonnan asiakasmäärä Keski-Suomen hyvinvointialueella on ollut 717 ja asiakaskäyntejä on kertynyt 1 530. Tässä tilastossa on kaikki kuntien ilmoittamat liikuntaneuvonnan tilastot (sähköiset läheteet, itse yhteyttä ottaneet asiakkaat, muista palveluista ohjautuneet).

Vuonna 2024 Keski-Suomen hyvinvointialueella kuntien järjestämän liikuntaneuvonnan palvelujen asiakasmäärä on ollut 703 ja asiakaskäyntejä on ollut 2 765. Hyvinvointialueelta on eniten asiakkaita ohjautunut liikuntaneuvontaan perusterveydenhuollon sekä kuntoutus- ja terapiapalvelujen lähettämänä. (Lähde: Microsoft Power BI)

Ohjautumisen reitit liikuntaneuvontaan

Yhteistä potilastietojärjestelmää käytetään (tilanne joulukuussa 2024) hyvinvointialueen ja kahdeksan kunnan kesken: Jyväskylä, Hankasalmi, Keuruu, Konnevesi, Laukaa, Muurame, Joutsa ja Äänekoski. Keväällä 2025 potilastietojärjestelmän käyttö on laajentunut, kun Lifecare on otettu käyttöön koko Keski-Suomen alueella. Liikuntaneuvonta kirjaa ja tilastoi asiakaskäynnit potilastietojärjestelmään asiakkaan suostumuksella.

Hyvinvointialueen tavoitteena on, että kaikilla keski-suomalaisilla olisi yhdenvertainen mahdollisuus osallistua kunnan järjestämään liikuntaneuvontaan. Liikuntaneuvontaa on kehitetty monessa kunnassa hankeavustuksella, mistä syystä palvelua on ollut haasteellista saada pysyväksi toiminnaksi ja osaksi kunnan palvelurakenteita. Liikuntaneuvontaa Keski-Suomessa tarjoavat kunnat ovat vuoden 2023 tilastoinnin mukaan muut paitsi Kivijärvi, Kyyjärvi, Multia, Petäjävesi, Toivakka ja Luhanka. Useassa kunnassa liikunta-neuvonta on ollut karsittujen palvelujen listalla, kun kunnan taloutta on jouduttu tasapainottamaan. Liikuntaneuvonta on usein pienemmissä kunnissa sisällytetty 1–2 työntekijän työtehtäviin, eikä palvelu kata kaikkia ikäryhmiä pääpainon ollessa usein työikäisissä ja ikääntyvissä.

Liikuntaneuvonta on tärkeä kunnan järjestämä terveyttä edistävä hyvinvointipalvelu sekä osa sosiaali- ja terveystalouden elämäntapaohjausta.

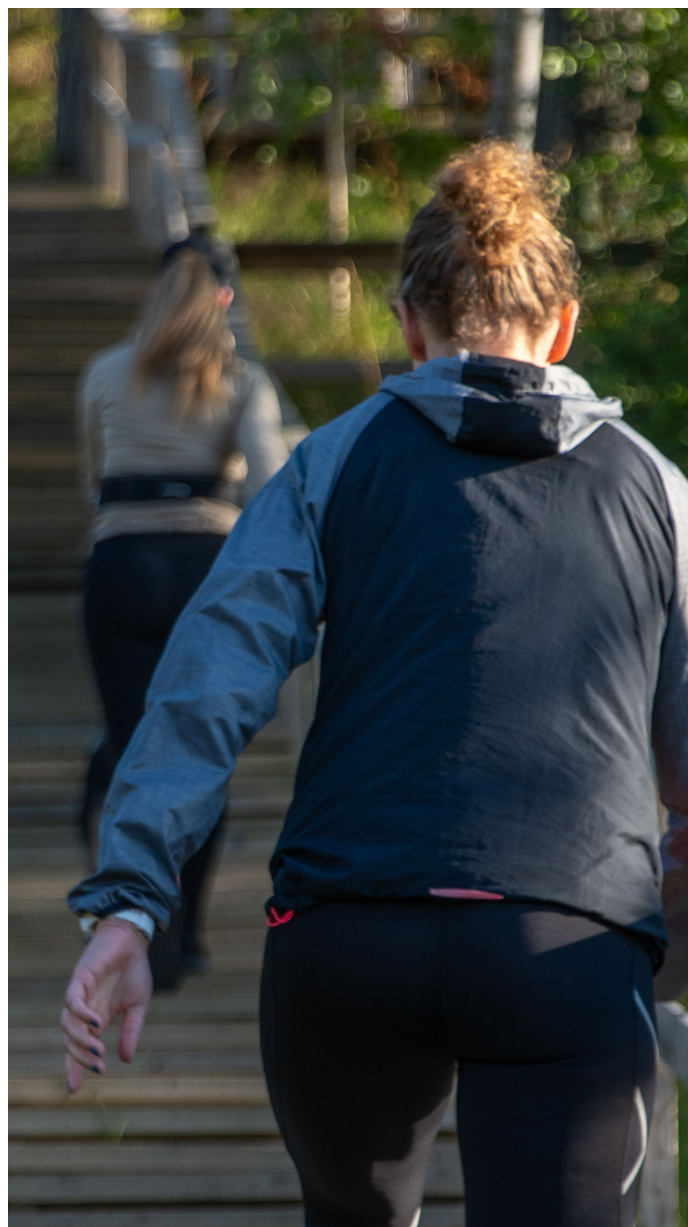
Havainto: Hyvinvointialueen ja kuntien on tarpeellista selvittää, miten elämäntapaohjauksen ja liikuntaneuvonnan palvelujen yhteistyötä järjestetään; mitä sovitaan palvelujen järjestämisestä ja rahoituksesta, jotta liikuntaneuvonta olisi kaikkien keski-suomalaisien asukkaiden saatavilla.

Liikkumisen edistämisessä ja muussa asukkaiden hyvinvoinnin tukemisessa järjestöillä on merkittävä rooli.

Havainto: Järjestöjen roolista ja merkityksestä asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä tulisi tehdä päätösten ennakko-vaikutusten arvioinnin lisäksi pidempiaikaista vaikutusten seuranta. Seurantaan tulisi liittää avustusten vaikuttavuuden arviointi järjestöjen toiminta-edellytyksiin, vaikutuksiin palvelujen käyttäjille sekä siirtymiin julkisen sektorin palveluihin.

Kysymys kaupunginhallitukselle:

Miten avustukset järjestöille ovat muuttuneet hyvinvointialueuudistuksen jälkeen? Mikä on ollut avustusten määrä vuonna 2024 ja mitä on budjetoitu vuodelle 2025 sekä hyvinvointialueella että kunnissa?

20 ARVIOINTIEN YHTEENVETO JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Tarkastuslautakunnan työnä on kehittää talouden seurannalla ja vaikuttavuusarvioinnilla Äänekosken kaupungin toimintaa.

Tarkastuslautakunta on käynyt läpi keskeiset Äänekosken kaupungin toimintavuotta 2024 kuvaavat asiakirjat ja tilintarkastusasiakirjat, toimialojen ja konserniyhtiöiden ennakkokyselyvastaukset sekä lisäksi kuullut laajasti asiantuntijoita arviointityön tukena.

Tarkastuslautakunta on ollut tyytyväinen kuulemiinsa esityksiin. Lautakunnan kuulemistilaisuuksiin on valmistauduttu huolella. Alustukset sekä ennakkokyselyjen vastaukset ovat olleet valaisevia ja antaneet selkeän kuvan ja tärkeää tietoa toiminnasta arvioinnin pohjaksi.

Tarkastuslautakunta katsoo, että tilinpäätöksessä esitetty selvitys antaa kokonaisuutena arvioituna riittävät tiedot Äänekosken kaupungin toiminnasta, taloudesta ja tavoitteiden toteutumisesta tilikaudella 1.1.-31.12.2024.

Vuoden 2024 toimintaa ja tuloksellisuutta tarkastelleen arvioinnin yhteenvetona todetaan, että toiminta on ollut kokonaisuutena arvioituna tuloksellista ja tarkoituksenmukaista tilikaudella 1.1.-31.12.2024.

Johtopäätökset:

Äänekosken kaupungin eri toimialat ovat pääosin toimineet tehokkaasti budjetin puitteissa. Silti rakenteelliset haasteet – kuten väestön ikääntyminen, henkilöstön saatavuus ja infrastruktuurin ikääntyminen – vaativat koko kaupunkikonsernin yhteistä reagointia. Toimialojen välillä tulee lisätä strategista yhteensovitusta ja pitkäjänteistä ennakkointia.

Kysymys kaupunginhallitukselle:

Miten toimialojen välistä yhteistyötä ja resursien kohdentamista tullaan kehittämään, jotta taloudellisesti ja henkilöstöresurssien osalta kestävät palvelut voidaan turvata pitkällä aikavälillä?

21 VUODEN 2023 SEKÄ VUOSIEN 2022 JA 2023 VASTAUSTEN ARVIOINTI

Kaupungin toiminnan tarkastus muodostaa kokonaisuuden, jossa vuosi vuodelta pyritään jatkuvan parantamisen periaatteeseen. Edellisen vuoden huomioidut parantavat siten seuraavan vuoden toiminnan tasoa ja kohdentumista.

Kaupunginvaltuusto on velvoittanut kaupunginhallituksen antamaan selvityksen vuoden 2023 arviointi-kertomuksen yhteenvedossa esitettyjen havaintojen aiheuttamista toimenpiteistä 10.06.2024, §50 tekemällään päätöksellä.

Kaupunginvaltuusto on käsitellyt 23.9.2024 § 52 kaupunginhallituksen 16.9.2024, § 216 antaman selvityksen. Selvitys on käsitelty tarkastuslautakunnassa 13.11.2024 § 64. Selvityksen oikeudellinen perusta on kuntalain (410/2015) 121 §:n 5 momentin säännös, jonka mukaan kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Tarkastuslautakunta on käsitellyt vuosien 2021, 2022 sekä 2023 arviointikertomuksissa esitettyjen kysymysten vastauksia. Liitteessä 2. on kuvattu kaupunginhallituksen vastausten ja tehtyjen toimenpiteiden tilanne toukokuussa 2024.

Tarkastuslautakunnan huomioidut:

Toimintavuoden 2024 aikana on merkittävästi osin saatu etenemään vuosien 2021, 2022 ja 2023 arviointikertomuksissa esille nostetut asiat ja tuotua ne valtuustolle päätettäväksi. Vuoden 2023 asioissa on vielä asioita keskeneräisenä. Näiden osalta tarkastuslautakunta pyytää toimenpiteitä 31.12.2025 loppuun mennessä.

Tarkastuslautakunta kysyy vuoden 2024 arviointinsa pohjalta kaupunginhallitukselta:

1. Talous ja elinvoima

- Miten kaupunki varautuu valtionosuuksien ja verotulojen vähenemiseen turvaten investointikyvyn ja palvelut pitkällä aikavälillä?
- Miten Äänekoski vastaa väestörakenteen ja hyvinvointikehityksen heikentymiseen niin, että elinvoima, palvelut ja talous pysyvät kestäväällä pohjalla myös 2030-luvulla?
- Miten kaupunginhallitus aikoo vastata väestön ikääntymisestä ja nuorten poismuutosta aiheutuviin haasteisiin (koulutustaso, syrjäytyminen, elinkeinorakenne)?
- Miten Äänekoski varmistaa vastuukuntana Pohjoisen Keski-Suomen työllisyysalueen palveluiden saavutettavuuden, yhdenvertaisuuden ja vaikuttavuuden?

2. Henkilöstö ja työhyvinvointi

- Miten kaupunginhallitus turvaa kriittisten palvelualojen henkilöstön saatavuuden ja jaksamisen eläköitymisen ja rekrytointihaasteiden keskellä?
- Miten varmistetaan, että riskien ja vaarojen arviointi toteutuu säännöllisesti ja kattavasti kaikissa yksiköissä?
- Miten psykososiaalisen kuormituksen ja väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisyä kehitetään yhteistyössä työsuojelun ja työterveyshuollon kanssa?
- Miten työpaikkakiusaamisen ehkäisyyn laaditut ohjeet ja toimintamallit jalkautetaan ja käsitellään luottamuksellisesti, turvallisessa ilmapiirissä ja että prosessissa huomioidaan tarvittaessa myös ulkopuolisen sovittelijan käyttö?
- Miten varmistetaan, että työterveys ja työsuojelu puuttuvat ajoissa työyhteisöjen toimintakulttuurista johtuviin ongelmiin?
- Miten kaupunginhallitus varmistaa mm. Kaupunkirakennepalveluiden ja taloushallinnon henkilöstöresurssit ja pitovoiman, jotta strategiset tavoitteet eivät vaarannu?

ÄÄNEKOSKI

Tulevaisuus asuu täällä

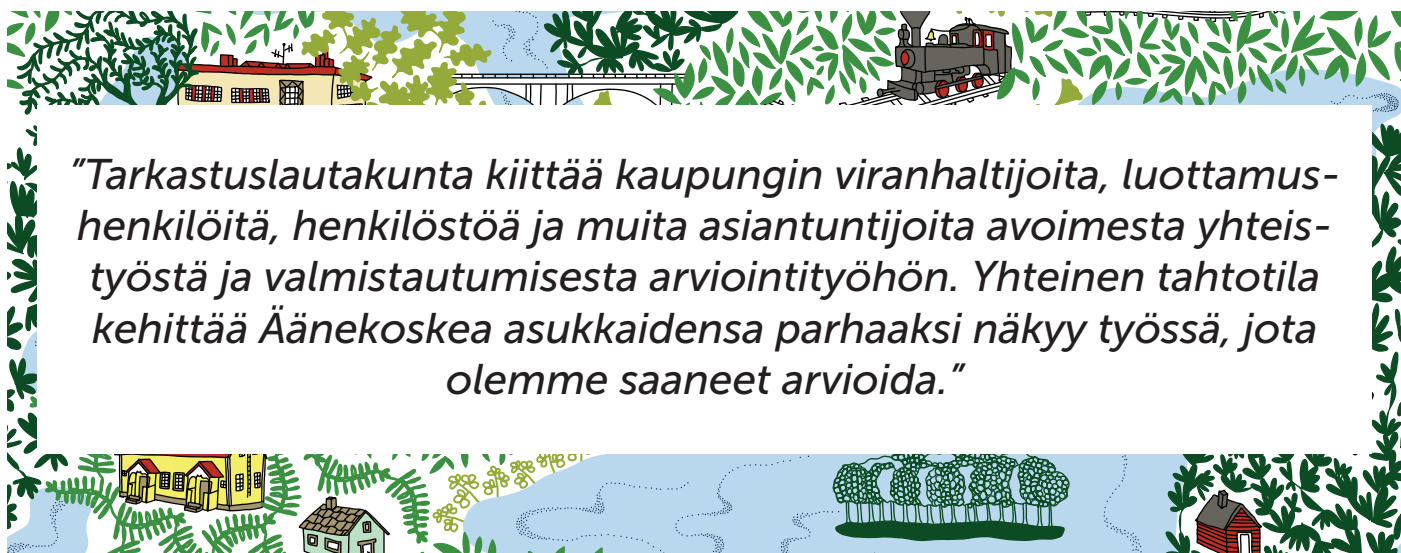
3. Nuoret, lapset ja hyvinvointi

- Miten kaupunki kehittää palveluitaan entistä lapsilähtöisemmiksi?
- Millaisia toimenpiteitä suunnitellaan kuntayhteisön toimijoiden yhteistyön tiivistämiseksi lasten ja nuorten turvallisen kasvun tukemiseksi?
- Miten kaupunki puuttuu väestön terveyttä ja hyvinvointia heikentäviin trendeihin ja ehkäisee kansantautien yleistymistä?
- Miten kaupunginhallitus lisää nuorten vaikutusmahdollisuuksia ja huomioi nuorisovaltuuston näkemykset strategian toteutuksessa ja mittareissa?

4. Strateginen johtaminen ja resurssit

- Miten toimialojen välistä yhteistyötä ja resurssien kohdentamista kehitetään, jotta palvelut ovat taloudellisesti ja henkilöstöresurssien osalta kestäviä?
- Miten kaupunginhallitus varmistaa, että säästötoimet eivät vaaranna kulttuuri- ja liikuntapalveluiden laatua ja henkilöstön jaksamista?
- Miten kaupunginhallitus vahvistaa konserniohjausta, jotta yhtiöiden toiminta tukee strategia tavoitteita (elinvoima, palvelut, kestävä kehitys)? Tilinpäätöksessä 2024 todetaan, että Äänekosken konserniyhtiöt ovat pääosin saavuttaneet niille asetetut toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet, mutta samalla nousee esiin tarve entistä systemaattisemmalle ohjaukselle, yhtenäiselle raportoinnille ja strategialähtöiselle kehittämiselle.
- Miten kaupunginhallitus vahvistaa korruptiontorjunnan riippumattomuutta ja läpinäkyvyyttä – pitäisikö laatia konkreettinen toimenpideohjelma?

22 Tarkastuslautakunnan esitys valtuustolle

Tarkastuslautakunta jättää arviointikertomuksen vuodelta 2024 valtuuston käsiteltäväksi ja esittää, että valtuusto velvoittaa kaupunginhallituksen antamaan selvityksen arviointikertomuksessa esitettyjen havaintojen aiheuttamista toimenpiteistä tarkastuslautakunnan arvioitavaksi ja valtuuston käsittelyyn viimeistään vuoden 2025 loppuun mennessä.

Liitteet:

1. Vuoden 2021, 2022, 2023 vastaukset arviointikertomukseen tilannekatsaus
2. Tulokortit 2024
3. Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet

Äänekoskella 21.5.2025

Leila Lindell
puheenjohtaja

Olli Jämsén
varapuheenjohtaja

Simo Holopainen
jäsen

Marko Lax
jäsen

Hannu Penttinen
jäsen

Tuula Pölkki
jäsen

Erkki Pönkänen
varajäsen

Marja Kolari
varajäsen

Sinikka Rautiainen
jäsen

LÄHTEET

Kuntaliitto.fi, www.kuntaliitto.fi

KSotkanet.fi, www.sotkanet.fi

Valtiokonttori, tutkiahallintoa, <https://www.tutkiahallintoa.fi/kunnat/kuntien-ja-kuntayhtymien-talous/kunnan-ja-kuntayhtymien-tilinpaatostiedot-palveluluokkakohtaisesti/>

Äänekosken kaupungin henkilöstöraportti

Äänekosken kaupungin hyvinvointikertomusraportti 2024

Äänekosken kaupungin tilinpäätös 2024

Keski-Suomen hyvinvointialueen kuntakortit 2024

Keski-Suomen tarkastuslautakuntien verkoston kuntakyselyn tulokset työllisyysalueiden aloitukseen liittyen

Korruptiontorjunta kunnallishallinnossa : Askelmerkkejä hyvään hallintoon - Valto

Kyselyn tulokset Äänekosken kaupunkivaltuustolle kaupunkistrategian tavoitteista

Kyselyn tulokset toimialoille ja kaupunginhallitukselle korruption torjunnasta

LIITTEET

Arviointikertomus 2021

Kaupunginhallitus päätti selvityksestään valtuustolle 7.11.2022 (294 §)

Valtuusto merkitsi selvityksen tiedoksi 14.11.2022 (75 §)

- Valtuusto ei jättänyt avoimia kysymyksiä

Kysymys	Tilanne 5/2025	Tarkastuslauta- kunnan arvio
"Miten kaupunginhallitus aikoo korjata epäkohdat, jotta Äänekosken elinvoiman kehittämisen hyöty saadaan optimoitua?"		Ei keskeneräisiä tehtäviä
"Miten kaupunginhallitus aikoo kehittää palaute-järjestelmää siten, että saataisiin vertailukelpoista tietoa muihin kuntiin nähden?"		Ei keskeneräisiä tehtäviä
"Miten kaupunginhallitus tehostaa määrärahojen riittävyyden ajantasaista seurantaa toimialojen osalta niin, että mahdolliset määrärahamuutosesitykset tehdään oikea-aikaisesti?"		Ei keskeneräisiä tehtäviä
"Miten kaupunginhallitus ohjeistaa toimialoja tehokkaaseen henkilöstöresurssien käyttöön ja kohdentumiseen? Onko henkilöstön työaikojen kohdentumisessa riski siltä osin kuin se painotuu pääosin virka-aikaan tehtävään työhön mm. liikkuvan nuorisotyön osalta?"		Ei keskeneräisiä tehtäviä
"Miten kaupunginhallitus ohjeistaa arvioinnissa esille tuotujen tietoturvariskien epäkohtien korjaamisen?"		Ei keskeneräisiä tehtäviä
"Millä aikataululla kaupunginhallitus laatii puuttuvat ohjeistukset ja päivittää olemassa olevat ohjeistukset ajan tasalle? Konserniohjeissa on mainittu Corporate Governance, eli hyvä hallinto- ja johtamistapa. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota hyvän hallinto- ja johtamistavan puuttumiseen omistajan eli kaupungin osalta. Muutoinkin tulee kiinnittää huomiota ohjeistusten puuttumiseen tai päivitykseen, mm. eettiset ohjeet, sisäisen valvonnan ohje, riskien hallinnan ohje, sisäisen tarkastuksen toimintaohje, sijoituspolitiikka ja rahoituspolitiikka.		Osa kesken
Miten kaupunginhallitus turvaa ja varmistaa toimintaohjeillaan sekä arviointijärjestelmällään epäasiallisen kohtelun ja häirinnän osalta nolla-toleranssin? Kaupunkiorganisaatio tarvitsee selkeät käyttäytymisen pelisäännöt.		Ei keskeneräisiä tehtäviä
"Miten kaupunginhallitus käynnistää organisaatorakenteen uudelleen tarkastelun toiminnoista ja omaisuudesta merkittävän osan siirtyessä hyvinvointialueelle?"		Osa kesken

Arviointikertomus 2022

Kaupunginhallitus päätti selvityksestään valtuustolle 18.9.2023 (234 §)

Valtuusto merkitsi selvityksen tiedoksi 25.9.2023 (53 §)

- Valtuusto ei jättänyt avoimia kysymyksiä

Kysymys	Tilanne 5/2025	Tarkastuslautakunnan arvio
"Tarkastuslautakunta kysyy hallitukselta, miten valtuuston asettamia sitovia taloudellisia tavoitteita kehitetään niin, että ne ohjaisivat vaikuttavammin talouden tasapainon saavuttamista, myös konsernitaso huomioiden?"		Ei keskeneräisiä tehtäviä
"Miten ja millä aikajänteellä kaupunginhallitus aikoo laittaa kuntoon vuoden 2021 arviointikertomuksessa esille nostetut asiat? Tarkastuslautakunnan mielestä olisi hyvä laatia selkeä aikatauluselitys ja vastuutus asioiden kuntoon laittamisesta selkeämmin. Tarkastuslautakunta on huolissaan kaupungin tietoturvan ohjeistuksien ajantasaisuudesta ja koulutuksista. Tilanne on edelleen hoitamatta vuoden 2021 arvioinnissa esille tuotujen tietoturvariskien epäkohtien korjaamisen osalta. Kyberhyökkäykset maailmantilanteen kärjistymisen myötä ovat tätä päivää, ja kunnat ovat infroineen korkeaa riskitasoa."		Ei keskeneräisiä tehtäviä
"Äänekosken kaupungin talouden rakenteellinen alijäämä on merkittävä, mikä pakottaa uudistamaan palveluiden järjestämistä. Miten ja millä aikataululla kaupunginhallitus on suunnitellut tasapainottaa taloutta ja kaupungin organisaatio- ja palvelurakennetta vastaamaan alentuneita verotuloja ja talouden realiteetteja?"	Työryhmän esitys on toimitettu kaupunginhallitukselle, mutta kaupunginhallitus ei ole tehnyt sen perusteella päätöstä eikä päätösehdotusta valtuustolle.	Kesken
"Kaupunkirakennepalveluissa tiedonkulku työyhteisössä koettiin henkilöstömittarien kautta olevan alle tavoitteen (3,6/4,4) ja osaamisen riittävyys työtehtäviin nähden koettiin myös hieman alle tavoitteen olevaksi (4,0/4,4). Miten kaupunginhallitus aikoo korjata asian jatkosalta?"		Ei keskeneräisiä tehtäviä
"Miten Äänekosken kaupunki vastaa Keski-Suomen alueen tarkastuslautakuntien yhteisiin kysymyksiin: · Mihin yhdyspintayhteistyöhön kunnat ja hyvinvointialue aikovat ryhtyä työllisyyden edistämiseen liittyvien HY-TE-indikaattoreiden parantamiseksi? · Miten Keski-Suomen kunnat ja hyvinvointialue turvaavat yhdessä osaavan työvoiman pito- ja vetovoiman työhyvinvoinnin keinoin? · Miten kunnat ja hyvinvointialue yhdessä edistävät työhyvinvointia ja Keski-Suomen kuntien ja hyvinvointialueen vetovoimaisuutta työnantajana? · Millaisia työhyvinvointia edistäviä käytäntöjä on tähän mennessä käytetty kunnissa?"	Kaupunginhallituksen selvityksessä mainittua sosiaalisen laadun arvioinnin työkalua eli kustannuslaskentamatriisia ei ole otettu käyttöön.	Osittain kesken

Arviointikertomus 2023

Kaupunginhallitus päätti selvityksestään valtuustolle 16.9.2024 (216 §)

- Valtuusto merkitsi selvityksen tiedoksi 23.9.2024 (52 §)

Valtuusto ei jättänyt avoimia kysymyksiä

Kysymys	Tilanne 5/2025	Tarkastuslautakunnan arvio
"Miten ja millä aikataululla kaupunginhallitus uudelleenarvioi kaupungin raportointikäytännöt siten, että tieto on läpinäkyvästi pohjatietona sekä saatavilla poliittisessa päätöksenteossa ja tiedot tulevat myös pöytäkirjojen kautta kuntalaisten tietoon?"		Ei keskeneräisiä tehtäviä
"Tarkastuslautakunta kysyy hallitukselta, miten valtuuston asettamia tavoitteita, mittareita sekä toimenpideohjelmia kehitetään niin, että ne ohjaisivat vaikuttavammin toiminnan kehittämistä sekä talouden tasapainon saavuttamista koko kaupunkikonsernissa, siten että ne ohjaavat toimialojen ja konserniyhtiöiden lisäksi myös säätiöitä? Myös kaupunkikonserniyhtiöiden tavoitteiden osalta olisi tärkeää, että ne ohjaavat tuloksellisuuteen ja vaikuttavuuteen. Talouden tavoitteiden on kuitenkin oltava realistisia siten, että ne turvaavat myös sen, mistä syystä kaupunki on ko. yhtiöissä 100 % omistajana."	Tehtävä on kesken. Päivittäminen toteutetaan 1.6.2025 alkavalla valtuuston toimikaudella	Kesken
"Miten ja millä aikataululla hallitus toteuttaa mittaripäivitykset sekä mahdollisen tulokorttien uudelleenarvioinnin ohjaamaan selkeämin toimintaa? Suunnitelmalliset päivitykset ovat tärkeä osa toiminnan kehittämisessä."	Tehtävä on kesken. Päivittäminen toteutetaan 1.6.2025 alkavalla valtuuston toimikaudella	Kesken
"Kaupungin omistajapolitiikka-asiakirjan päivittäminen siten, että siinä arvioidaan tavoite ja tarkoitus sekä miksi kaupunki on mukana kussakin konserniin kuuluvassa yhtiössä. Millä aikataululla hallitus päivittää kaupungin omistajapolitiikan?"	Tehtävä on kesken. Päivittäminen toteutetaan 1.6.2025 alkavalla valtuuston toimikaudella	Kesken
"Työpaikkakiusaaminen ja koulukiusaaminen ja yksinäisyys ovat ajan-kohtaisia asioita. Miten kaupunginhallitus ohjeistuksillaan edistää näiden ongelmien ennaltaehkäisyä riittävän varhaisessa vaiheessa? Kasvatuksen ja koulutuksen järjestäjän on tärkeää seurata kiusaamisen yleisyyttä kouluissa, oppilaitoksissa ja varhaiskasvatuspalveluissa, ja tehdä tietojen perusteella kiusaamista vähentäviä toimia."		Ei keskeneräisiä tehtäviä
"Miten ja millä aikajänteellä kaupunginhallitus aikoo laittaa kuntoon vuoden 2021 ja 2022 arviointikertomuksessa esille nostetut asiat, jotka ovat vielä käsitellyssä vaiheessa? Tarkastuslautakunnan mielestä hallituksen on hyvä seurata antamaansa asioiden valmistelun aikataulusta ja täsmentää vastuut asioiden kuntoon laittamisen osalta."	Osa tehtävistä keskeneräisiä: Omistajapolitiikka – päivitetään 1.6.2025 alkavalla valtuuston toimikaudella Organisaatorakenteen uudelleentarkastelu – luottamushenkilöjohdon asia Sosiaalisen laadun arvioinnin työkalu eli kustannuslaskentamatriisi – Keski-Suomen hyvinvointialueen asia	Osa tehtävistä keskeneräisiä
"Tarkastuslautakunta on huolissaan kaupungin tietohallinnon resursseista tuottaa turvalliset tietohallinnon palvelut. Tietoturva-ohjeistuksien ajantasaisuuteen ja koulutuksiin tulee kiinnittää huomiota ja kaksivaiheinen tunnistautuminen olisi hyvä ottaa käyttöön. Kyberhyökkäykset maailmantilanteen kärjistymisen myötä ovat tätä päivää ja kunnat ovat infroineen korkeaa riskitasoa. Millä suunnitelmalla ja aikataululla kaupunginhallitus vie tätä asiaa eteenpäin?"		Ei keskeneräisiä tehtäviä
"Äänekosken kaupungin talouden tasapainottamisohjelma hyväksyttiin syksyllä 2023. Kaupungin rakenteellinen alijäämä edellyttää uudistamista ja ratkaisujen löytämistä. Miten ja millä aikataululla kaupunginhallitus on suunnitellut tasapainottaa talouden PTS -suunnitelman sekä kaupungin organisaatio- ja palvelurakenteen vastaamaan alentuneita tuloja?"		Ei keskeneräisiä tehtäviä
"Arviointikertomukseen on otettu mukaan Keski-Suomen alueen kuntien tarkastuslautakuntien kanssa yhdessä valittu arvioinnin painopiste lasten ja nuorten liikkumisen edistämiseksi. Tähän arviointiin osallistuneet tarkastuslautakunnat antavat arviointikertomuksessa esitetyn arvioinnin tiedoksi kunnan- ja kaupunginvaltuustoille ja pyytävät, että kaupunginhallitus antaa lausuntonsa, miten yhdyspintayhteistyötä liikkumisen edistämiseksi on toteutettu/viety eteenpäin Äänekoskella?"		Ei keskeneräisiä tehtäviä

Tarkastuslautakunnan jäsenten esteellisyydet

Leila Lindell:

Äänekosken Energia Oy, hallituksen varapuheenjohtaja

Äänekosken Kehitys Oy, hallituksen puheenjohtaja 5.9 2025 alkaen

Keski-Suomen liitto, hallituksen jäsen

Olli Jämsén

Äänekosken ammatillisen koulutuksen ky, hallituksen jäsen

Kaupunkirakennelautakunta, varajäsen

Simo Holopainen:

Äänekosken Energia Oy, hallituksen jäsen

Marko Lax:

Ääneseudun Asunnot Oy, hallituksen jäsen

Kulttuuri- ja liikuntalautakunta, varajäsen

Marjo Rautiainen:

Äänekosken ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä, valtuuston jäsen

Sinikka Rautiainen:

Opetus- ja kasvatuslautakunta, varajäsen

Kaupunkirakennelautakunta, jäsen

Ympäristölautakunta, varajäsen

Hannu Penttinen:

Proavera Oy, hallituksen jäsen

Äänekosken Vanhaintukisäätiön sr, puheenjohtaja

Sydän-Suomen jätelautakunta, jäsen

Äänekosken ammatillisen koulutuksen kuntayhtymän tarkastuslautakunta, varajäsen

Äänekosken Asumistukisäätiö sr, hallituksen jäsen

Suolahden vanhain- ja vammaistentukisäätiö sr, hallituksen jäsen

Tuula Pölkki:

Opetus- ja kasvatuslautakunta, jäsen

Kulttuuri- ja liikuntalautakunta, varajäsen

Erkki Pönkänen

Ympäristölautakunta, jäsen

Äänekosken ammatillisen koulutuksen ky, tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

Äänekosken ammatillisen koulutuksen ky, valtuuston jäsen

Marja Kolari:

Äänekosken ammatillisen koulutuksen ky, valtuuston varajäsen

Kaupunkirakennelautakunnan jäsen

Opetus- ja kasvatuslautakunnan VPJ